

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİNİN İNTERAKTİF CD YOLUYLA
İLKÖĞRETİM ALTINCI KADEME ÖĞRENCİLERİNE TANITILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serdar SÜDOR

Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Yusuf Baytekin Balcı

Ankara-2006

ÖZET

Bu araştırma, interaktif CD yoluyla yapılan müze eğitimi ile klasik gezi yoluyla yapılan müze eğitimi arasındaki olumlu ya da olumsuz farkları görebilmek ve interaktif CD yoluyla yapılan müze eğitiminin, ilköğretim 6. sınıf öğrencileri üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Geleneksel müze eğitimi yansıtması amacıyla Ankara ili, Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu, 6-A sınıfı öğrencilerinden 20 öğrenci seçilmiştir. İnteraktif CD yoluyla yapılan müze eğitimi yansıtması amacıyla ise yine aynı okulun 6-B sınıfından 20 öğrenci seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini, yukarıda adı geçen okulda öğrenim gören ilköğretim 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma verileri için öğrencilere 6 sorudan oluşmuş gezi ve CD gösterimi öncesi ön anket uygulanmıştır. Daha sonra gezi ve gösteri sonrası 6 sorudan oluşan son anket uygulaması yapılmıştır. Toplanan anket sonuçları, sonuç değerlendirmesi için veri kaynağını oluşturmuştur.

İki test grubuna ait çocukların anket cevapları, uygulamaların çeşitlerine göre değerlendirildiğinde iki grup çocuklarının anketlere verdikleri cevaplar çoğunlukla, bulunması gereken cevaplandırmaların altında olduğu görülmüştür. Özellikle interaktif CD grubunda yer alan çocukların anket cevapları, çok daha tatminkâr ve dolu özellikler göstermektedir.

Anketler incelendiğinde interaktif CD öğrencilerinin, diğer gruptaki öğrencilere göre özgüveninin daha yüksek olduğu, cevaplamalarındaki çeşitliliğin daha fazla olduğundan ve yanıtlama sürelerinin diğer gruptan daha kısa sürmesinden anlaşılmıştır. Geleneksel gezi grubunda yer alan öğrenciler ise genelleme yaparak ya da sadece gezi sırasında sunulan kaynaklardan elde ettikleri bilgilerden cevaplandırma yaparak anketleri tamamlamışlardır.

ABSTRACT

This research has been done in order to find out the difference and the positive or negative ways in educating museum with interactive multimedia CD's. And also to find out how it effects in introducing museums to the primary sixth grades. For showing the effects of the traditional museum education there has been chosen 20 students from Muazzez Karayay Primary School, sixth grade. Also from the same school, another 20 student have been chosen to show us the interactive CD education style. The sample of this research is the school and the students that we mentioned in the upper part of the paragraph.

For the data of the research there has been prepared 6 questioned questionnaire for using before and after the education varieties. The consequence of this questioneries are accepted as the sources of this research.

When the answers of the two groups questionnaires have been evaluated the interactive CD educated groups answers were as good as the traditionally educated student group.

When the answers of the questionnaires examined, the interactive CD test group have shown more confident and assorted answers. Also the answering times were approximately the half of the traditional education group. This group also answered the questions only from the limited sources of the tour.

ÖNSÖZ

Teknoloji, hayatımızın her yerinde olduğu gibi eğitim alanında da sıklıkla kullandığımız bir olgudur. Özellikle ülkemizde bilgisayar destekli eğitime geçilmesi, pek çok eğitim tarzını da beraberinde getirmiştir. Bunlardan biri olan interaktif CD yoluyla eğitim de sanat eğitiminde büyük bir yer kaplayan müze gezileri ve müze eğitimi konusunda büyük kolaylıklar ve avantajlar sağlamaktadır.

Müze gezileri, her öğrenci grubu için eşit kolaylıkta uygulanabilir aktiviteler içermeyebilir. Örneğin büyük şehirlerdeki öğrenci gruplarıyla küçük yerleşim birimlerinde bulunan öğrenci grupları aynı gezi avantajlarına sahip olamayabiliyor. Ekonomiden ve zamandan kazandırdığı gibi tekrar edilebilirliği, kolay ulaşılabilir olması ve öğrencilerin ezberden çok keşfederek eğitilmesi açısından interaktif CD'ler eğitim sektöründe önemli yer tutmaktadır.

Bu araştırmada, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin interaktif CD yöntemiyle tanıtılmasının, klasik gezi yoluyla yapılan müze eğitimlerinden ne ölçüde avantajlı olduğu ve eğitim kalitesinin klasik geziler kadar etkili olup olmadığının araştırılması konu alınmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde bana destek olan ve çalışmalarında emeği geçen değerli hocam ve danışmanım, Yrd. Doç. Dr. Yusuf Baytekin BALCI'ya ve çalışmalarına yön veren Sayın Doç.Dr. Serap Buyurgan'a teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışma boyunca beni yalnız bırakmayan aileme, arkadaşım İsmail Erdoğan'a, Uğur Burcu Atar'a, Çiğdem Nuroğlu'na ve Özlem Dağ'a da desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Bunun yanı sıra araştırma yapabilmem için gerekli izni veren Çankaya Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu'na, yetkili ve öğretmenleri ile öğrencilerine de teşekkür ederim.

Haziran 2006
Serdar SÜDOR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar CETVELİ.....	viii
RESİMLER CETVELİ.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	13
1.1.1. Problem Cümlesi.....	14
1.1.2. Alt Problemler.....	14
1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	15
1.3. Sayıtlar.....	15
1.4. Sınırlılıklar.....	16
1.5. Tanımlamalar.....	16

BÖLÜM II

2. Kavramsal Çerçeve.....	17
2.1. Müze ve Müzecilik.....	17
2.1.1. Müzecilik.....	22
2.1.2. Dünya Müzeciliğinin Tarihçesi.....	26
2.1.3. Türk Müzeciliğinin Tarihçesi.....	27
2.1.3.1. Cumhuriyet Döneminde Müzecilik.....	29
2.1.3.2. Atatürk ve Müzecilik.....	31
2.1.4. Türkiye'deki Müzeler.....	32

2.1.5.1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi.....	42
2.1.6. Müzelerin Sanat Eğitimine Katkısı.....	46
2.1.6.1. Müzeler ve Sanat Öğretimi.....	47
2.1.6.2. Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri	48
2.1.6.3. Sanat Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği.....	49
2.1.6.4. İşbirliği Programında Müzeler Neler Yapabilir?.....	50
2.1.6.5. Okullar Neler Yapabilir?.....	51
2.1.6.6. Müzelere Dayalı Sanat Öğretiminde Bazı Kuramsal Konular.....	52
2.1.7. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntemler.....	53
2.1.6.1. Konferans.....	54
2.1.6.2. Seminer.....	55
2.1.6.3. Soru Cevap Tekniği.....	55
2.1.6.4. Demonstrasyon.....	55
2.1.6.5. Atölye Çalışmaları.....	56
2.1.6.6. Drama Çalışmaları.....	56
2.1.6.7. Kurslar.....	57
2.1.6.8. Gözlem.....	57
2.1.6.9. Sergileme.....	58
2.1.6.10. Bilgisayar Yoluyla Eğitim.....	58
2.2. Eğitim Teknolojisi.....	58
2.2.1. Eğitim Teknolojisinin Yararları.....	64
2.2.2. Günümüzde Eğitim Teknolojisine İlişkin Gelişmeler.....	66
2.2.3. Öğretim Teknolojisi.....	68
2.3. Multimedya Yoluyla Eğitim.....	68
2.3.1. Multimedyanın Tanımı.....	68
2.3.2. Multimedyanın Tarihi.....	69
2.3.3. Multimedyanın Kullanıldığı Alanlar.....	73
2.3.4. Eğitimde ve Öğretimde Multimedya.....	73
2.3.5. Ders Anlatımı ve Sunumu.....	76
2.3.6. Bireyselleştirilmiş Öğrenme.....	77
2.3.7. Sanat ve Multimedya.....	77

2.4. İnteraktif CD Yoluyla Müze Eğitimi.....	80
2.4.1. Kullanılan Medyalar ve Yazılımsal Özellikleri.....	80
2.4.1.1. Hazır Medyalar.....	80
2.4.1.2. Ses Medyaları.....	80
2.4.1.3. MIDI Dosyaları.....	81
2.4.1.4. Grafik Medyaları.....	81
2.4.1.5. Vektörel Programlar.....	83
2.4.1.6. Bitmap Programlar.....	83
2.4.1.7. Video Klip Medyası.....	84
2.4.1.8. Animasyon Dosyaları.....	84

BÖLÜM III

3. Yöntem.....	86
3.1. Araştırmanın Modeli.....	86
3.2. Evren ve Örneklem.....	87
3.3. Verilerin Toplanması.....	87
3.4. Verilerin Analizi.....	88

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorum.....	88
4.1. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	88
4.1.1. Öğrencilerin Müze Anlayışı.....	89
4.1.1.1. İlkokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Müzeyi Tanımlamaları Hakkında.....	90
4.1.1.2. Müzede Yer Alan Eserler Hakkında.....	90
4.1.1.3. Müzeye Eserlerin Nerelerden Geldikleri Hakkında.....	91
4.1.1.4. Müzelerin Görevleri ve Yararları Hakkında.....	92
4.1.1.5. Öğrencilerin Daha Önce Müze Gezisi Yaptıkları Hakkında.....	93
4.1.1.5.1. Daha Önce Gittikleri Müzeler Hakkında.....	94
4.2. Müze Gezisi ve İnteraktif CD Gösterimi Sonrası Anket Değerlendirmeleri.....	95

4.2.1. Gezdikleri Müzenin Türü ve CD’de Anlatılan Müzenin Türü Hakkında.....	96
4.2.2. Müzeye Eserlerin Geldikleri Yerler Hakkında.....	98
4.2.3. Müzede Hangi Eserlerin Daha Çok Olduğu Hakkında.....	100
4.2.4. Gezilen Müzenin Önemi Hakkında.....	102
4.2.5. Öğrencilerin Müzede Etkilendikleri Eserler Hakkında.....	104
4.2.6. Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubunun Eserlerin Sergilenmesi Görüşleri Hakkında.....	106
4.2.7. CD’de Eserlerin Gösteriminin Yeterliliği Hakkında.....	107
4.2.8. Öğrencilerin Müzeyi Gezi ya da İnteraktif CD Yoluyla Tanımak İstemeleri Hakkında.....	108
4.2.9. Müzeyi Gezerek Ziyaret Etmek İstemeleri Hakkında.....	109

BÖLÜM V.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
5.1. Sonuç.....	110
5.2. Öneriler.....	113

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Çalışmanın ana konusunu teşkil eden müze sözcüğü “Musaion” dan gelmektedir. Museion’un anlamı da “mus” ya da Musaların oturduğu yer ya da ilham perilerinin oturduğu yer anlamına gelmektedir. Özel olarak bu ad, Mısır’da İskenderiye’de Sotar (İ.Ö.305-283) adlı kral tarafından kurulan üniversite binasına verilen addır. Söz konusu bu üniversite, bugünkü anlamda bilinen üniversite olmayıp bilimsel araştırma yapan enstitü niteliğinde bir kurum idi. 1500 papirüslük kütüphanesi ile en büyük kütüphane niteliğini taşımaktaydı. Bu üniversitede hayvanat bahçesi, yıldız gözlem evi, anatomi gözlem evi vardı. M.Ö. II. yy.’da Mısır kralı Evergates, bilginleri İskenderiye’den çıkarınca buradaki bilim adamları Bergama’ya gidip orada kütüphane kurmuşlardır. Bergama, Roma’nın eline geçince bilimsel araştırma enstitüsü önce Rodos’a sonra Roma’ya taşınmıştır. (Atasay 1979; 120)

Müze sözcüğünün kökeni olduğu düşünülen Musalar, Olimpos’lu Zeus’un dokuz tanrısal kızının tanımıdır. Bu ilham perilerinin yetki alanları, çağlara göre değişmektedir. Buna göre Klio, tarih; Eutope, flüt; Thâlia, komedi, Melgomore, trajedi; Terpsihare, dans; Euroto, şiir; Polhiminia, pandomim; Urania, gökbilim; Kaliope, destan ve lirik şiir perisidir. Kaliope, tüm ilham perilerinin başı olarak görülmektedir. Müzecilik olgusuna en yakın ilham perisi ise Klio’dur. Ünlü tarihçi Herodot, Musaların isimlerini Herodot tarihine vermiştir. Bu isimler, asırlarca Asya ve Avrupa’dan geçerek günümüze kadar kullanılmış olup müze sözcüğü de buradan gelmektedir. (Atasay 1979; 120)

Çok çeşitli müze tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlardan birisine göre; hâlkın zevk alması ve eğitimi için türlü obje koleksiyonlarını tarihî, bilimsel ve teknik açıdan ele alıp korumak, incelemek ve değerlendirmek için açılmış kuruluşlara müze denmektedir (Atasay 1979; 121). Bu tanımlardan bir başkası ise; kültürel değeri oluşturan bir bütünü çeşitli yollarla korumak, incelemek,

değerlendirmek ve hâlkın estetik zevkinin yükselmesi amaçlı olarak kurulan ve herkesin yararlanabileceği devamlı bir kuruluş olduğudur (Atasay 1979; 121).

Müze kapsamında sanat, tarih, arkeoloji ve bilim açısından önemli koleksiyonlar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri ve akvaryumlar, kütüphaneler ve arşivlerde girmektedir. En basit şekliyle müze; inceleme, etüt etme ve zevk amacıyla eşya ve nesne koleksiyonlarını tasnif etmek için kurulan yapılardır. Müzeler, esas olarak kültürel ya da tarihsel değeri olan nesnelerin toplanarak sergilendiği yerler olup toplumların bilim ve sanat ürünleriyle yer altı ve yer üstü zenginliklerini sergilemek amacıyla oluşturulan kurumlardır. Ayrıca müzeler, toplumu aydınlatmak amacıyla insan soyunun gelişimi, doğa olaylarının oluşumu ve teknolojinin geçirdiği değişim gibi konularda araştırmalar yapan bilimsel merkezlerdir. Müzeler, tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumları bilim sanat açısından inceleyerek hem günümüzü hem de geleceğimizi aydınlatmak amacı taşıyan kurumlardır (Atasoy 1979; 122).

Müzedeki yapıtların saklanması, korunması ve sunulması için gerekli bilgileri içeren bilimsel çalışma alanına ise “müzecilik” denir. Müzecilik müzenin kurulması, müzede yer alan eserlerin kimin tarafından ve ne zaman yapıldığının belirlenmesi, sınıflanması, gerekliyse onarılması ve ısı, nem gibi dış etkenlerden korunması faaliyetlerini yürütmektir. Müzeler, daha çok eğitim için kullanılmaktadır. Müzeler oluşturulurken çocuklara da hitap edebilmesi, değişik kültürlerdeki yetişkinler ve uzmanlarca anlaşılır olması gerekmektedir. Kısacası çeşitli bilim dallarıyla hâlk arasında kurulmuş olan köprüye müze denebilir. Müze ile yakından ilişkisi olan müzeoloji, müze pedogjisi ise müze örgütlenişini inceleyen bilim dalı olup her iki terim de eş anlamlıdır. (Atasoy 1979; 122)

İnsan yaratıcılığının birikimlerini araştırma, arşivleme, koruma, değerlendirme ve topluma sunuşu ile müzeler temel kamu kurumlarından biridir. Müzelerin kamu yararına niteliği, bu kurumların toplumun sanatsal ve kültürel değerlerini toplum yararına muhafaza etme çabaları kadar günün kültür düzeyine katkıda bulunmak ve geçmişi geleceğe taşımak ideolojisinden kaynaklanır.

Günümüzde artık eğitim kurumu dendiğinde yalnızca okullar algılanmamaktadır. Çağdaş eğitim, pasif dinleyici ve izleyici ile yürütülen yapısını geçmişte bırakmıştır. Bu nedenle sınıf içi eğitimin sınıf dışı eğitimle desteklenmesi gerekmektedir. Bu desteklerden biri de müzelerdeki eğitim ortamlarıdır. Bir yaygın eğitim kurumu örneği olan müzeler, bu yaklaşımların en güzel örneğidir. (Atasoy 1979; 123)

Müzeler, ortamı bakımından eğitim yaşantılarının kazandırılmasında önemli bir görev üstlenmişlerdir. Her müze, konusu çerçevesinde eğitime doğrudan katkı sağlayabilecek yapıya ve potansiyele sahiptir çünkü müze kültürel değerleri taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü çeşitli biçimlerde hâlkın beğenisini yükseltmek ve eğitmek için sergilemek amacı güden, kamu yararına yönetilen sürekli bir kurumdur (Erbay 1978; 1-2)

Müzeler, konularına göre farklılaşır. Bunlar arkeoloji müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri ve haberleşme müzeleridir. Ayrıca sayılan bu müzeler dışında bu olguların birlikte görüldüğü müzeler de vardır. Bunlar: tarih ve arkeoloji müzeleri, folklor ve etnografya müzeleridir. Ayrıca askerî müzeler, üniversite müzeleri (örneğin Ortadoğu Üniversitesi Müzesi), anıt müzeler (örneğin Hacı Bayram Türbe Müzesi), özel müzeler (örneğin Rahmi Koç Müzesi) de müze çeşitleri içinde yerlerini almaktadır. Sayılan müze çeşitleri içinde yer alan bilim teknik müzelerinin kuruluş amaçları ise endüstri uygarlığının geçirdiği evreleri insanlığa tanıtmak, uygulamalı bilimlerle bilim tekniğinin paralel olduğunu kanıtlamak, keşiflerin önemi ve katkısını insanlara anlatmak, gençleri keşiflere özendirme ve keşiflerin faydalarını vurgulamak, eğitim dallarına katkıda bulunmak, kişisel araştırma ve eleştirel boyuta katkıda bulunmak, bilimsel ve teknolojik gelişme ile yaşam düzeyi arasındaki paralelliği ortaya koymak, insan haklarını ve kültürel mirasa zarar vermeksizin çağdaş uygarlıkla arasında denge sağlanmasında rol oynamaktır. (Atasoy, 1979; 125)

Müzelerin sanat eğitimi konusundaki yeri, yukarıda da dediğimiz gibi oldukça büyüktür. Bu aşamadaki bilgilerin her an sanat eğitimi alan öğrencilerin yanında bulunması, konuların takibi ve kavranması açısından önemlidir. Her ihtiyaç

duyulduğunda müzedeki bilgilere ulaşmak zaman, mekân ve mali açıdan sıkıntılar yaratabilir. İşte teknoloji bu anda devreye girmektedir. Çeşitli programlar sayesinde oluşturulan interaktif CD'ler, müze konusunda bilgi edinmek isteyen öğrencilerin her an elinin altında bulunan görsel ve işitsel bir kaynak vazifesindedir. Tekrar edilebilirliği, zaman ve mekân açısından sağladığı avantajlarıyla interaktif CD'ler çağımızın önemli bilgi kaynaklarından. (Bilen 1996; 35).

Görsel, teorik ve uygulamalı eğitim sistemlerini içinde barındıran bu kaynak, klasik yöntemlere göre daha avantajlıdır. Bilgisayar destekli eğitim de müze eğitiminde uygulanan bir tekniktir. "Öğrenci sayısının hızla artması, bilgi miktarındaki çoğalma, içeriğin karmaşıklaşması, öğretmen yetersizliği ve bireysel kabiliyet ve farklılıkların önem kazanması gibi etkenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılması gereksinimi doğmuştur. (Bilen 1996; 36).

Müze ile ilgili konular müzeci, müze eğitim uzmanları ve programcıların birlikte çalışmaları ile bilgisayar ortamına aktarılmak suretiyle programlanabilir. Böylece ziyaretçinin ilgisini çekmek daha kolaylaşır. Eğitim teknolojisinin yararları ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır (Bilen 1997; 41). Bu konuda yapılan araştırmaların ortaya koyduğu verilere göre eğitim sistemi için eğitim teknolojisinin genel olarak sisteme ve özel olarak bireye sağlayabileceği yararları; birinci kaynaktan bilgi, fırsat eşitliği, çeşitlilik ve kalite, yaratıcılık, kopya edilebilen bir sistem, üretken eğitim ve hızlı öğrenme ile bireysel öğretim şeklinde sıralamıştır. Eğitim teknolojisinin yararları dolaylı ve dolaysız olarak iki sınıfa ayrılarak ele alınmıştır. Rıza'ya göre eğitim teknolojisinin dolaylı yararları şunlardır: (Rıza 1997; 67-79)

1. Yaratıcılığa sevk eder.
2. Öğretmenin rolünü genişletir.
3. Fırsat eşitliği yaratır.
4. Motivasyon yaratır.
5. Eğitimi bireyselleştirir.
6. Serbest eğitimi sağlar.
7. Birinci kaynaktan bilgiyi sağlar.
8. Kopya edilebilen bir sistem oluşturur.

Eğitim teknolojisinin dolaysız yararları ise aşağıda maddeler hâlinde sıralanmıştır:

1. Öğrenmeyi kolaylaştırır.
2. Aktif öğrenmeyi sağlar.
3. Somut öğrenmeyi gerçekleştirir.
4. Aşamalı öğrenmenin temelini kurar.
5. Düşüncede sürekliliği sağlar.
6. Üretimi artırır.
7. Değişik sınıf ve düzeylerden özel hedefleri gerçekleştirir.

1.1. Problem Durumu

Söz konusu çalışmanın içeriğini, interaktif CD yoluyla müze eğitimi oluşturmaktadır. Anadolu’da ve tüm dünyadaki müzeciliğin geçirdiği evreler, bütün bu bilgilere dayanarak modern sanatın dünya müzecilik anlayışına etkisi ve sonuçları da çalışmanın konusu içinde yer alan diğer öğeler arasında bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye’deki müzeler ve bu müzelerden biri olan Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin tanıtımının yanı sıra müzelerin sanat eğitimine katkısı, müze eğitiminde kullanılan yöntemler, buna bağlı olarak bilgisayar yoluyla eğitim olgusu da çalışmanın konuları arasına girmektedir.

Gelişen teknolojiyle beraber eğitim olanakları da gün geçtikçe çoğalmaktadır. Bunlardan biri olan interaktif CD, günümüz öğrencilerine pek çok avantaj sağlamaktadır.

Belirli konuların eğitimleri, o konu adı altında gerek yazılı olsun gerek uygulamalı ya da sözel pek çok olgudan meydana gelirler. Bu her ayrı olgu da öğrenciler için ayrı bir güç, zaman ve performans sarfiyatı gerektirir. İşte yukarıda bahsettiğimiz interaktif CD yöntemi de bu sarfiyatları, özellikle günümüzde çok önemli olan zaman israfını en aza indirmeyi amaçlayan bir sistemdir.

Tez konusu olarak seçtiğimiz Anadolu Medeniyetleri Müzesi tanıtım CD’si de bu fikirden yola çıkarak hazırlanmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni tanıtılması için gerekli olan tüm görsel ve işitsel materyalleri içinde bulunduran bu CD yardımıyla 6. sınıf öğrencilerinin müze hakkında ne öğrendiklerini belirlemek suretiyle interaktif CD’nin yararlılığını incelemiş olacağız.

İnteraktif CD yoluyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin tanıtılması, ilköğretim altıncı sınıf öğrencileri için sanatı, sanat eserini ve müze olgusunu tanıtmaya ve anlatma etkisinin yanında günümüzde artık neredeyse bir mecburiyet hâlini alan bilgisayar kullanımı ve eğitim alanındaki yararlarını anlatması yönünden öğretici olacaktır.

Anket yöntemi, "...belli bir amaç ve plana göre düzenlenmiş "soru listesi" dir. (Yıldırım 1966; 91.). Ankette az ya da çok sayıda soru olabilir. Bunlar, genellikle geniş kitlelere uygulanır ve sonuçlar üzerinde istatistiksel değerlendirmeler yapılır.

Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu altıncı sınıf 6-A ve 6-B şubelerinden toplam 40 öğrencinin katılımıyla yapılan ön anket ve son anket yöntemleri yardımıyla edinilen bilgiler doğrultusunda verilerin toplanması yapılacaktır. Anket 2005-2006 öğretim yılı ikinci yarıyıl başında yapılacaktır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne düzenlenen geziler sırasında uygulanan gözlemler ve çocuklarla yapılan konuşmalarda anket sonuçlarının değerlendirilmesinde yardımcı olacaktır.

1.1.1.Problem Cümlesi

İnteraktif CD yönteminin, ilköğretim 2. kademe 6. sınıf resim-iş dersi müfredat programında yer alan müze eğitimi konularının amaçlarını gerçekleştirilmesinde olumlu katkısı var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

İnteraktif CD yönteminin 6. sınıf öğrencileri üzerinde;

1. Müze ve müzeciliğin ne olduğunun tanıtılmasında,
2. Müzede yer alan eserlerin kaynağının bilinmesinde,
3. Müzelerin insan yaşamındaki öneminin bilinmesinde katkısı var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Sanat eğitimi açısından müzelerin ve geçmişte yapılan sanat eserlerinin önemi büyüktür. Müzeler, ortamları bakımından sanat eğitimi açısından önemli bir görev üstlenmişlerdir. Her müze, konusu çerçevesinde eğitime doğrudan katkı sağlayabilecek potansiyele sahiptir. Etkili bir öğretim için müzeler, somut veriler ile ideal bir eğitim ortamı olabilir. Müzelerin bu potansiyelinden faydalanarak bu ortamları eğitime kazandırmak, çağdaş müzecilik anlayışının temel ilkelerindedir. Müzeler bilimsel kurumlar olmalarının yanı sıra bilgi, iletişim, belgeleme ve eğitim merkezleri olma özellikleri ile de birer yaygın eğitim kurumlarıdır.

Bilgisayar destekli eğitim grubunun içinde bulunan “interaktif CD yoluyla eğitim” müze eğitiminde uygulanan bir tekniktir. “Öğrenci sayısının hızla artması ve bilgi miktarındaki artışlar, içeriğin karmaşıklaşması öğretmen yetersizliği ve bireysel kabiliyet ve farklılıkların önem kazanması gibi etkenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılması gereksinimi doğurmuştur. (Bilen 1996; 51)

İnteraktif CD yoluyla yapılan müze eğitiminin ilköğretim 6. sınıf öğrencileri üzerinde ne derece etkisi olduğu, nelerle bağlantı kurduğu, nasıl ilişkilendirmede bulunduğu, duygu ve düşüncelerinin ne olduğu bilinmemektedir.

İşte buradan yola çıkarak interaktif CD yönteminin sanat eğitimine katkısı ve öğrencilerin bu metotla verilmeye çalışılan müze ve sanat eğitimine karşı nasıl bir tepki verdikleri ve yarattığı olumlu ya da olumsuz etkilerinin neler olduğu problemleri incelenerek bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

1.3. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir:

1. İlk öğretim, 6. sınıf öğrencileri resim-iş eğitimi derslerinde 6. sınıf müfredatında bulunan müze eğitimi konusunda interaktif CD yoluyla müze eğitimin uygulanabilirliği.

2. 6. sınıf öğrencilerinin interaktif CD yoluyla yapacakları müze eğitimi için ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi gerekmektedir.
3. Araştırmaya katılan öğrenciler, kendilerine yöneltilen anket sorularını dikkatlice yanıtlamışlardır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın, nitel bir araştırma olması araştırmanın konusu, ekonomik yük ve zaman faktörleri göz önüne alınarak;

1. Ankara ili Çankaya İlçesinde bulunan Muazzez Karaçay ilköğretim okulu ikinci kademe 6-A ve 6-B sınıfları tüm öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu altıncı sınıf öğrencilerinin anketlere verdiği cevapların objektifliğiyle sınırlıdır.

Araştırmanın evreni, Ankara ili ilköğretim ikinci kademe altıncı sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örneklemi; Çankaya İlköğretim okullarından Muazzez Karaçay ilköğretim okulu 6-A ve 6-B şubelerinden toplam 40 öğrencidir.

Bu çalışmada nitel araştırmaya uygunluğu yönünden yarı yapılandırılmış “anket” yöntemi kullanılmıştır. Literatür taramasıyla dokümanlar incelenerek kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

1.5.Tanımlamalar

İnteraktif: İngilizce kökenli kelime. Tam Türkçe karşılığı “etkileşimli” olarak açıklanabilir.

CD (Compact Disk): Manyetik olmayan ince bir metalden oluşmuş ve yüksek yoğunluklu ışık kaynağı kullanarak optik tarama düzeneği ile okunan veri saklama ortamı.

BÖLÜM II

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müze ve Müzecilik

"Eğitim", Harrison'un da (1963:110) dediği gibi, en geniş anlamıyla insan denilen varlığın tam gelişime ulaşmasına gayret eder. Elindeki çeşitli vasıtalar arasında, ne gerçek eşyanın müşahhas tanıklığını ne de güzelin ve kıymetlinin hayal gücünü uyandırıcı kudretini ihmal etmelidir. Bu anlamda eğitim, müzelerden vazgeçemez.

Bu nedenlerden dolayı müzelerin, belki de en çok ilk ve orta öğretim okulları tarafından ziyaret edilmeleri gerekir. Çünkü genç bireylerin aldıkları derslerin içeriğini oluşturan gerçek örneklerin çoğu müzelerde muhafaza edilmektedir. Okulların, müzeleri sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanması için özellikle sanat (resim) öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Çünkü okul ve müze işbirliği kapsamında, yoğunlaştırılmış ve çok amaçlı bir sanat (resim) eğitimi için müzeler ve kaynaklar, öğrencilerin görecekleri gizemli bir yer olarak okul grupları için sınıfların ve sanat (resim) odalarının devamı gibidir (Özsoy 2002; 3a). Gelişmiş bazı ülkelerde müzeler, özellikle de sanat müzeleri, müzeyi ziyaret edenlere karşılıklı etkileşimi sağlaması, duygulu, coşkulu ve huzurlu sergiler ile deneyimsel öğrenim imkânı sunması, coşkuların tek başına değil, bir grup ile paylaşımını sağlaması ve genellikle de öğrencilere dolaysız öğretim yararı bakımından okul grupları tarafından tercih edilirler (McCoy 1989; 148).

Müzelerin her eğitim kurumu gibi görülerek genç yaştaki bireylerin müzelere götürülmesi, onların erken yaşlarda alışkanlık kazanmalarını ve geleceğin potansiyel ziyaretçileri olabilmelerini sağlayacaktır. Böylece müze eğitimi, sadece okul çağındaki eğitim etkinlikleri ile sınırlı kalmayacak, hayat boyu eğitimin yolunu da açmış olacaktır. Bu amaçla çoğu gelişmiş ülke, çocuklarını çok erken yaşlarda müzelerle tanıştırmakta ve bu yolla eğitim vermektedir. Müze eğitimi sağlıklı ve

amacına uygun yapabilmek için de planlar ve programlar yapmaktadırlar. Bu plan ve programlar, her yaştaki çocuğa hitap edecek nitelikte olmaktadır. Ayrıca eğitim alacak kurum ile eğitimi verecek kurum arasındaki bu ilişki haftalar, hatta aylar öncesinden başlatılmaktadır. Bu bağlamda okullar, müze pedagogları ile koordineli olarak çalışmakta, işbirliği çerçevesinde öğrencilerin okulda aldıkları derslerin içeriği ile müzelerdeki uygulamalar birbirini tamamlar nitelikte olmaktadır. Ayrıca müzeler sürekli olarak okullara turlar düzenlemektedir. Bu turlar; gezici kamyonlar, bavul müze, müze eğitim paketi ve müze eğitim görevlilerinin seminerleri ya da konferansları şeklinde olmaktadır. Böylece öğrenciler, ziyaret öncesi konu hakkında bilgilendirilmiş ve müzede eğitime olan ilgileri yoğunlaştırılmış olmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre öğretmenler, okulların bir müzeyi ya da galeriyi ziyaret etmelerinin, çocukların öğrenme süreçlerinde yalnızca katalizör rolü oynamadığını, aynı zamanda yetişkin ziyaretlerini de uyardığını belirtmişlerdir (Hooper ve Greenhill 1999; 181).

Eğitimin bir bütün, bu çerçevede müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımının da bir gereksinim olduğu düşünülürse en kısa zamanda müzede eğitimin boyutları tartışılarak özellikle ilk ve orta öğretim kurumlarında yer alması sağlanmalıdır. Aslında İlköğretim Okulları Resim-iş Dersi Öğretim Programında "Resim-iş Eğitiminin Kapsamı" başlığı altında "eser incelemeleri" maddesinin "açıklamalar" kısmında; "İlköğretim döneminde, öğrencilerin ilgisine, seviyesine ve çevre imkânlarına göre müzelerden, sergilerden ve öteki sanat etkinliklerinden yararlanabilmesi sağlanabilmelidir." (MEB 2000; 9) denmektedir. Ancak yapılan bazı araştırmalar (Mercin 2002a; 344) ve gözlemler göstermektedir ki ilköğretim okullarında görev yapan sanat (resim) öğretmenleri, derslerinde müzeleri sanat (resim) eğitimi amacıyla çoğunlukla kullanmamaktadır. Örneğin Wan'a (1999; 6) göre Kuzey Amerika'da 1900'lü yıllardan beri müzeler ve okullar işbirliği içerisinde. Bu işbirliği ile müzeleri kullanan okulların, düzenli programlar geliştirdikleri görülmüştür. Sanat müzelerinin eğitsel misyonu, hâlkı sanata yönlendirmek ve hâlkın sanatına yardımcı olmayı kapsamaktadır. Bu nedenle eğitim

kurumlarının müzelerle işbirliği yapması, özellikle de sanat eğitimi veren okulların bu işbirliğinde daha etkin olmaları gerekir.

Bu makalenin yazarlarından biri tarafından yapılan araştırma bulgularından birinde, bazı resim öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde, kendilerinin öğrencilerini müzelere götürmek istediklerini, ancak okul yöneticilerinin kendilerine araç tahsis etmediklerini ifade ettikleri yer almıştır (Mercin 2002a; 344). Bu bulguya dayalı olarak ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin çoğunun sanat dışı bir branştan gelmiş olmaları, sanat eğitiminin temel ihtiyaçlarını tam olarak algılayamamış olmaları ve sorumluluk almak istememelerinden dolayı öğretmenlerin bu taleplerini geri çevirdikleri söylenebilir. Oysa okul yöneticilerinin kendilerini yetiştirme sorumluluğunu bütün bir mesleki yaşamı boyunca sürdürmeleri, bilgi ve becerilerini sürekli yenilemeleri, yeni bilgileri işlemeleri bir zorunluluktur. Ayrıca öğretmenlerin önünde yürüyen okul yöneticisi, bireysel öğrenme coşkusu canlı tutarak öğrenen bir lider sorumluluğunu yerine getirmiş olacaktır (Çelik 1999; 131). Eğitim yöneticiliği, eğitim sorununa çözüm getirebilecek fikirlere yön verebilmeli ve yöneticinin sorumluluğu, öğrenciyi ilgilendiren eğitimi amacına uygun yapabilme düşüncesi ve eğitimin şekli üzerinde odaklanmalıdır. Aksi durumda gelişmenin önünde bir engel gibi kalacaklardır. Bu tür saptamalardan dolayı, okullara yönetici atamaları yapılırken branş faktörü dikkate alınmalı ve okulda görev alan yöneticilerden en az bir tanesinin sanat eğitimi alanından gelmiş olması göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü alanı tanımayan ve alanın gereksinimlerini bilmeyen yöneticiler, Türkiye'de sanat eğitimi alanındaki olumlu girişimleri geciktirebilirler.

Müzelerin en önemli görevlerinden biri hiç kuşkusuz "eğitim"dir. Bu konu Türkiye'de yıllar öncesinden önemsenmiş ve dile getirilmiştir. 1961 yılında, VII. Millî Eğitim Şurasına sunulan Eski Eserler ve Müzeler Komitesi Raporu'nda bu konu ele alınmış ve müzelerin en önemli vasıflarından birinin eğitim ve öğretim kurumları olmaları ayrıca eğitici vasfı olmayan müzelerin bir eski eser deposundan farkının olamayacağı vurgulanmıştır (Atik 1999; 161). Ancak Türkiye'de müzelerin çoğunluğunun eğitsel sorumluluklarını yerine getirmediği daha önce hem Özsoy'un (2002b; 59) hem de Mercin'in (2002b;125) yapmış olduğu araştırma

sonuçlarından ve ayrıca yapılan gözlemlerden anlaşılmaktadır. Hâlbuki bugün dünyadaki çağdaş müzeciliğin ilk görevlerinden biri, eğitim misyonunu yerine getirmektir. Bu anlamda müze yöneticileri ve personeli ziyarete gelen bireylere bilimsel öğretim yöntemleri, araç-gereçleri ve programları ile eğitim amaçlı etkinlikler yapmaktadırlar. Bunlar öylesine etkilidir ki yoğun talep nedeni ile okullar müzelerden aylar öncesinden randevu almaktadırlar.

Eğitim amaçlı ziyaretler öncesi müze personeli veya eğitimcileri okullara gitmekte ve öğrencileri bilgilendirmektedirler. Ayrıca etkinlikler ile onların müze öncesi öğrenme isteklerini arttırmayı sağlamaktadırlar. Eğitsel etkinlikler sadece bunlarla da sınırlı değildir. Müzeler, gezici kamyonlar ile yapılan ziyaretler (tatil yerleri, huzurevleri, okullar vb.), ödünç eser verme, eser kiralama servisleri, toplantılar, seminerler, konferanslar da müze dışı eğitimin birer parçasını oluşturur. Yukarıda belirtilen görüşlere benzer ifadelerle değinen Harrison (1963:114), iyi bir müzenin, faaliyetini geniş bir bölgeye ve özellikle okullara yayması gerektiğini ifade eder.

Müzeler, eğitsel etkinliklerini sadece müze dışına çıkararak gerçekleştirmezler. Onlar, müze içerisinde de eğitim etkinliklerini fazlasıyla gerçekleştirebilirler. Bunlar şu şekilde olabilir: Görsel işitsel etkinlikler (video, film, multivizyon vb.), çalıştaylar (workshop), tartışma (sanat eleştirisi) odaları, dokun-keşfet yöntemi (bilgisayarlı oyunlar), sanat söyleşileri, bir sanatçı gözetiminde uygulama çalışmaları, oyunlar, yazılı materyaller (çalışma yaprakları), yayınlar, kütüphane, İnternet, bilgisayar, drama, kurs, sergi ve hikâye oluşturma gibi birçok etkinlik.

Türkiye'deki müzelerin bir başka problemi de finans sorunudur. Müzelerin finans sorununu çözebilmesi için merkezî yapıdan kurtulmaları gerekmektedir. Bu nedenle müze yöneticileri, kaynak sağlamak için görevli oldukları müze ile ilgili kaynak problemini çözücü öneriler ve projeler hazırlayarak Kültür Bakanlığına sunmalıdırlar.

Müze yöneticileri, mevcut personel sıkıntısını aşabilmek ve nitelikli hizmet sunabilmek için mutlaka gönüllü müze personeli istihdam etme yoluna gitmelidirler. Çünkü gelişmiş ülkelerde bu olgu yıllar önce başlatılmıştır. Örneğin ABD'deki müzelerde görev alan personelin % 70-80'e yakını gönüllü (volunteer) personeldir.

Müze yöneticileri müzeleri cazip hâle getirebilmek için müzelerini birer eğitim kurumu, araştırma merkezi, uygulama okulu, sanat atölyesi, bir eğlence ve dinlenme mekânı ve ailelerin birlikte gittiklerinde her bireye hitap edebilecek özellikleri olan bir yapıda olmasını sağlayabilmelidirler. Bu bağlamda müzelerin gösteri merkezleri (sinema), oyun bölümleri, atölyeleri, kafeteryası, lokantası, sergi salonu, kurs odası vb. mekânları olması sağlanabilmelidir.

Müzelerde eserlerin sergilenmesi eğitim açısından önemlidir. Müzeyi hangi yaş grubu ve hangi kesimden insanlar ziyaret ediyorlarsa onların fiziksel ve sosyolojik özelliklerine uygun bilgi panoları, grafikler ve düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin boylarını aşan bir bilgi panosunu okumak, çocuklara oldukça zor ve itici gelebilir.

Müze yöneticilerinin önemle üzerinde durması gereken başka bir nokta da tanıtım ve bilgilendirmedir. Yapılan bazı araştırmalar göstermiştir ki (Mercin 2002a; 344) yaşadığı ilde müzenin nerede olduğunu bilmeyen bireyler ve eğitimciler vardır. Bu bulguya göre bu bireylerin ne okul çağında ne de daha sonra müzeye hiç gitmedikleri söylenebilir. Bunun sorumlusunun ise ilk önce okudukları okullardaki öğretmen ve yöneticiler, sonra buldukları illerdeki müze yöneticilerinin olduğu ifade edilebilir. Bu durum ünlü "etik korkusu" kavramının doğmasına neden olmuştur.

Müzeler basın-yayın organları, yerel yönetimler, okullar, kurumlar, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler ile sürekli işbirliği içinde olmalıdırlar. Bu kurumlara gidilerek tanıtım programları düzenlemelidirler. Ayrıca yazılı ve görsel basınla işbirliği yaparak daha geniş kitlelere ulaşabilmelidirler. Yaz aylarında hâlinin yoğun olduğu bölgelere giderek müzelerinin tanıtımını yapmalı ve eğitsel etkinlikler

düzenlemelidirler. Bu etkinlikleri buldukları illerdeki okullar ve diğer kurumlarda da sürekli olarak devam ettirilmelidirler.

2.1.1. Müzecilik

Müzeler, ilk ortaya çıktıkları tarihlerde biriktirme ve toplama dışında hiçbir amaca hizmet vermemişlerdir. Zamanla toplanan bu eserlerin hâlka sunulması ile müzeciliğin amaç ve görevlerinde, çok boyutluluğun ilk adımları atılmaya başlanmıştır. Toplanan objelerin çoğalmasi ile bu eserlerin depolanması, korunması, belgelenmesi gibi yeni işler ortaya çıkmıştır. Eserleri sadece sergilemek yetmemiş, hâlkın ilgisini çekecek şekilde değişik, eğitici sunma yolları aranmıştır. Böylece koruma, depolama, sergileme ve belgeleme gibi işler uzmanlık gerektiren alanlar durumuna gelmiştir. Sürekli gelişme gösteren müzeler, zamanla yeni bir işlevi kazanarak sergileme işlerini eğitim amacı ile de yapmaya başlamışlardır (Gerçek 1999; 28).

Müzelerin en belirgin görevleri şunlardır:

a. Toplama:

Müzeler, koleksiyonlarına yeni objeler katmak için satın alma ya da bağış yoluna başvururlar. Satın alma bir bedel karşılığında olur. Nesne ya da yapıtların kurum veya kişilerce karşılıksız olarak müzelerin koleksiyonlarına bırakılması ise bağıştır. Müzelerin, toplama işlevi sırasında müzenin sahip olduğu, genel karakteri bozacak nesne ve yapıtları koleksiyonlarına katmaları bütünlüğü ve niteliği korumak açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla iyi bir müze, karşısına çıkan her objeyi seçmeden koleksiyonuna katmamalıdır. Toplama eylemi önyargısız, toplumun duygu, düşünce ve kültürel geçmişini yansıtan bir bilinç ve sistem içinde yürütülmelidir. Müzelerin toplama işlevi, bünyelerinde bulunan uzman kişilerce gerçekleştirilmelidir. Bu kişiler koleksiyonlarındaki boşluğun nasıl, neyle doldurulması gerektiğini bilen araştırmacı konumda kişilerdir. Böylece gerçekten ihtiyaçları olan parçalar alırlar ve koleksiyonda bulunan eksiklikleri tamamlarlar. Gelişmekte olan her kurum gibi müzelerde kendini korumak ve geliştirmek

zorundadır. Nesne ya da yapıtı toplayarak güncelliğini korumak isteyen müzeler de diğer kurumlar gibi gündemde kalma uğraşında olmalıdırlar (Aver 1962;72).

b. Koruma:

Müzelerin görevlerinden biri de topladıkları nesne ve yapıtları korumaktır. Koruma, sergileme ve depolama koşulları sırasında doğal ve dış etkenlerden olumsuz etkilenmelere karşı alınan önlemlerdir. Koruma, her şeyden önce eseri oluşturan malzemenin doğasını bilmekle başlar. Eserde kullanılan malzemenin bozulmaya karşı eğilimi, saklama koşulları ve duyarlı olduğu noktalar saptanmalıdır. Nem, ısı, ışık değişkenliği, böcek, kirlilik gibi bozulmaya yol açan etkenler belirlenmelidir. Koruma işlevinde bir takım kimyasal işlemlerden ve bilimsel yöntemlerden yararlanılmalıdır. Tekniğin ilerlemesi ile bu konuda son derece olumlu sonuçlar alınmaktadır (Aver 1962;79).

c. Belgeleme:

Müze koleksiyonları ile ilgili bilgiler sadece etiket üzerinde, vitrinde yer alan bilgiler değildir. Objelerle ilgili tüm diğer ayrıntılı ve doğru bilgiler yazılı, görsel ve işitsel yöntemlerle kaydedilmelidir. Yazılı, görsel ve işitsel yöntemlerle yapılan bu tespit işlemine belgeleme denir. Belgeleme işlemi müzenin arşiv bölümünde yapılır. Bu işlemlerin konunun uzmanları tarafından yapılması gerekmektedir. Belgeleme bilimsel bir çalışmanın on koşuludur. Müzeler sahip oldukları koleksiyonları gelecek kuşaklara tam ve doğru bir şekilde ulaştırmak ile görevlidir. Bunun için belgeleme yapmak zorundadırlar. Belgelerin tam ve doğru bir şekilde yapıldığı müzelerde hiçbir sorun ile karşılaşmaz. Ayrıca müzeler, iyi bir kitaplığa da sahip olmalıdır (Aver 1962; 79).

d. Sergileme:

Müzelerin toplumu eğitebilmeleri için nitelikli bir koleksiyona sahip olmaları gerekmektedir. Ancak bu koleksiyonun kesin bir amaç doğrultusunda ve doğru planlanmış bir sergileme ile sunulması değerini artırır ve hâlka yararlı olur. "Ülkemizdeki müzelerin pek çoğunda sergileme merkezden yapılmaktadır. Ancak

bazı müzelerde sergileme bazen müze uzmanlarınca da yapılmaktadır. Bu durumda sergileme konusunda uzmanların asgari bilgilere sahip olmaları gereklidir." (Eravsar 1998; 43)

“ Müze sergilemelerinde amaç, koleksiyondaki nesnelere, hâlkın tanıyacağı biçimde düzenlemek ve bunlar hakkındaki bilgileri sunmaktır.” Bu sunuluşun hazırlanmasında ziyaretçilerin sosyo-ekonomik durumları, konuyla yakınlık dereceleri ve gelenekleri dikkate alınmalıdır. Serginin vermek istediği mesajla izleyicinin aldığı mesaj örtüşük olmalıdır. Sergilenen eserlerin rastgele seçilmediği her eserin anlatılmak istenen ana temanın bir parçası olduğu anlaşılmalıdır (Atasoy 1979; 175).

Müzelerde yer alan sergilemeler, türlerine ve özelliklerine göre üçe ayrılır:

1. Sürekli Sergilemeler: Uzun süreli sergilemelerdir. Bu sürenin en az on yıl olması önerilir. Küçük müzeler için en başarılı sergileme türüdür.
2. Geçici Özel Sergilemeler: Süresi bir günden birkaç aya kadar olan sergilemelerdir. Genellikle ünlü kişilerin doğum ya da ölüm yıldönümlerinde, kutlama, şenlik vb. yeni nesnelere tanıtımında geçici sergiler düzenlenmektedir.
3. Gezici Sergiler: Değişik yerlerde sergileme yapmak üzere tasarlanmıştır. Taşınabilir malzemelerle yapılır.

e. Eğitim:

Müzeler, günümüzde artık sadece obje sergilemekle yetinmemekte ve hâlk karşı sorumluluklarının olduğunu kabullenmektedir. "Müzeler kitapların ve derslerin açıkça ortaya koyamadığı olgu, olay ve nesnenin yaşantı içerisinde oluşması gereken bağları da sergilemektedir." Bu nedenle müzelere eğitim amaçlı kurumlar, gözüyle bakılmalıdır. Eğitim müzelerin temel işlevlerinden biri olmalıdır. (Harrison 1963; 109).

Müze eğitimin amacı kişiye bilgisini geliştirme yollarını öğretmek, bu bilgileri karşılaştırma alışkanlığı kazandırmaktır. Böylece müzeler, kişileri düşünmeye zorlar, gözlem yoluyla ilişkiler kurularak sonuca ulaşmalarını sağlar. "Müzede yapılan öğretimde yaşayarak ve gözleyerek öğrenme gerçekleştiği için öğrenilenler daha kalıcı olur. Müzeler, eğitim ve öğretimin yapılabileceği yeni alanlar ve kaynaklar sunabilir". (Erdoğan 1985; 19)

Müzelerde eğitim, çağdaş müzecilik yaklaşımlarında en önemli ilkelerdendir. Eğitim ortamı olarak kabul edilen müzelerin bu özelliğinden en iyi şekilde faydalanmak ise uygun ve doğru programlar yapmakla mümkündür. Müzeler bu potansiyelleri ile okulların zorlanarak gerçekleştirebildiği eğitimi, kolaylıkla yapabilecek güce sahiptirler. (Erdoğan, 1985: 22).

2.1.2. Dünya Müzeciliğinin Tarihçesi

İlk müze ön Asya uygarlıklarında görülmektedir. M.Ö. XII yy.da Elam Kralı Ştruknahunte seferler sonunda ganimet olarak eserleri Mezopotamya'dan, elam topraklarına götürür ve bu yönüyle iyi tanınmaktadır. Bu eserlerden Naramsin Stel'i ve Hammurabi Codex'i oldukça önemlidir. M.Ö. IX.yy.da ise Asurluların savaş ganimetlerini, Asur şehrinin batı kapısındaki odada depolayıp Tanrı Nergal'e adadıkları bilinir. Bu hadise müzecilik için ilk adımlardandır (Su 1948; 30).

Sanat eserlerinin toplanmasının ortaya çıkışı oldukça eskiye gitmektedir. Ancak gerçek müze fikrinin gelişimi Batı'da oluşmuştur. Hellenistik dönemde Delphi, Apollon, Olimpia ve Zeus kutsal alanlarına verilen kutsal adak eşyalarının buralarda birikmesi sonucu bu tür mabetler birer ünlü sanat galerisi hâline gelmişlerdir. Öyle ki, zenginler bu eserleri görebilmek adına buralara akın etmişlerdir. Bu eserler arasında iyi işlenen heykelcikler büyük bir grubu oluşturmaktadır. Mısır'ı işgal eden Yunanlılar da koleksiyonlar yapmışlardır (Su 1948; 71).

1471 yılında, Papa IV Sixtus, Roma'da yer alan Konservaturi sarayının özel odalarında heykeltıraşlık eserlerini sergilemek için dört kişi görevlendirmiştir. Bu olay, dünyanın ilk müzesinin temelini teşkil etmektedir. Güney Fransa'da Jean de Berry, Mantua'da ve Gamzaga'da Ferraro'da Este, ayrıca İngiltere Kralı I. Karl'da bu tarz girişimlerde bulunmuşlardır. Fransa Kralı XIV. Lui, Habsburg Tirolündeki Ambros Sarayında koleksiyonları teşhire açmıştır. Prag, Viyana ve Fransa saraylarında koleksiyonlar vardır. Kiliseler, eser korumasını üstlenmişlerdir. Avrupa'nın belli başlı müzelerinde bu koleksiyonlar çekirdek oluşturmaktadır (Su 1948; 125).

XVI. yy.da hâlka açık müzeler görülmektedir. XVII-XVIII yy.'larda müzeler konularına göre düzenlenmiştir (arkeoloji, tarih, fen, sanat ve etnografya gibi) ve kabineler kurulmuştur (sikke, küçük buluntu tasnifleri). 1683'te İngiltere Oxford'da Ashmoliean Müzesi kurulur. 1759 yılında British Museum'un kuruluşu da bu olayı takip eder. XVIII yy.dan itibaren beyler, koleksiyonlarını hâlka açarlar. XIX yy.da özel koleksiyonlar devlet eline geçer ve devlet müzeleri kurulur. Bunun nedeni ise eserlerin bakımı zor olup şahısların bu bakımı yeterince yerine getirememesidir. Bir başka sebebi ise koleksiyonerler öldüğünde varisin, koleksiyonla yeterli derecede ilgilenememesidir. XVIII. yy.dan sonra hâlka açık bilim sanat eserlerini koruyan binalara müze denmesi yaygınlaşır (Atasoy 1979; 123).

2.1.3. Türk Müzeciliğinin Tarihçesi

Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ilk Türk müzesinin çekirdeğini bir saray kimliği ile Topkapı Sarayı'nda birikmiş çeşitli hediye, ganimet, hediye ve silahlar teşkil eder. Bu eserlerin sergilenmesiyle 1846 yılında ilk müze kurulmuş ve bundan sonra Türkiye'de müzecilik yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır. Türklerde eskiden beri değerli eşyaları, silahları saklamak, armağanları korumak düşüncesi hakimdir (Ogan 1947; 47).

Türklerde müze kavramının temeli olan koruma ve sergileme düşüncesi, 13.yy'da Anadolu Selçukluları ile başlamaktadır. Selçuklu saraylarında armağanların saklandığı ve bunlar için özel odalar tahsis edildiği, özel sandıklar yaptırıldığı bilinmektedir. Ayrıca Selçuklu sultanlarının tarih ve sanat eserlerine çok önem verdikleri, bunların korunması için fermanlar çıkarttıkları bilinmektedir (Ergeç 1995; 170-171).

Anadolu da eski eserlere karşı duyulan merak XIV.yy'larda daha da fazlaşır. Maraşlı Dulkadiroğlu Beylerinden Alaud Devna sarayın iki odasını müze hâline getirir ve çevreden topladığı eserleri bir araya toplar. Maraş kabartmalarının bazıları kalede ele geçmiştir (Ogan 1947; 45) .

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinden sonra Bizans İmparatorluğuna ait birçok eserin korunmasını emretmiş, eserlerin tahrip edilmesini önlemiştir. Özellikle Ayasofya ve Kariye Camileri'nin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Savaşlardan elde edilen değerli ve nadir hediyeler ve kutsal emanetler Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'da Topkapı Sarayında korunmuştur Bu değerli eşyalar, devlet malı olarak sarayın demir başına yazılmıştır (Ergeç 1995; 173).

Gerçek Türk müzesi, 1846 yılında (Abdülmecit Dönemi) Ayasofya'nın arkasındaki ve o zaman Harbiye'nin işleri için kullanılan Aya İrini anıtında kurulmuştur. Bu kuruluşa ön ayak olan tophane paşası Ahmet Fethi Paşadır ve Türk müzeciliğinin kurucusudur. Bu ilk müzenin isimleri Mecma-i Eslaha-i Attika ve Mecma-i Asarı Attika'dır. Burası müze olmaktan çok eski ve kıymetli silahlardan ve antik buluntuların toplanıp korunduğu bir yer niteliğindedir. Yani müze deposu sıfatındadır ve hâlka açık değildir. Ancak bazı meraklılar, izin almak suretiyle burayı ziyaret edebilirlerdi. 1868 yılında Türkiye ye gelen Albert Du Mond ile birlikte bu mekân Aya İrini Müzesi adı ile geçmeye başlar. 1868 yılı Türk Müzesi'nin kuruluş yılıdır. Yeni müze Aya İrini'de kurulmuştur ve bu müze içinde Millî Eğitim bakanı bütçesine 200 lira eklemiştir. Tanzimat döneminde batılı aydınlar yetişmişse de heykellerin put olarak kabul edildiği bir dönemde müzecilik oldukça cesurdur. Tehlikeli olmasına rağmen oldukça benimsenmiştir. 1868 yılında Ahmet Fethi Paşa

tarafından Müze-i Hümayun adıyla gerçek anlamda ilk müze kurulmuştur. Aya İrini oldukça rutubetli idi, nem ise eserleri deforme edebilirdi. Bu durum münasebetiyle yeni bina fikri ortaya atıldı. İstanbul Çemberlitaş'ta bir arsa alındı ve iki katlı bir bina yapıldı ancak bu girişim sonuçsuz kaldı. Müze müdürü Dethier, bu iş için elverişli bina aradı ve Çinili Köşk'ün müze olabileceğini, dönemin Millî Eğitim Bakanlığı'na empoze etti. Böylece Dethier, 1876 yılında Çinili Köşk'ü restore ettirir. Aya İrini Müzesindeki eserler buraya getirilir. Askerî ve arkeoloji müzesi birbirinden ayrılır, 1881' de ise hâlka açılır, giriş ücreti 100 para olarak belirlenir. 1881 yılında müzedeki on yabancı müdür. Dethier ölür, yerine Osman Hamdi Bey Müdür olur. Osman Hamdi Bey zamanında eserler bilimsel düzenlemeye sokulur., gerekli olan Asar-ı Attika Kanunu'nun yürürlüğe sokulmasını sağlar. 1887 yılında Sidon şehrindeki Kral nekropolünü kazar. Bu eserler sayesinde İstanbul Arkeoloji Müzesi ün kazanır. Kaliteli lahitler ortaya çıkmıştır. 1891 yılında Çinili Köşk karşısına yeni müze binası yapılır. Sidon şehriden elde edilen buluntular, burada himaye edilir ve buraya "Lahitler Müzesi" de denir. Osman Hamdi Bey, İstanbul Arkeoloji Müzesinde aynı zamanda bilimsel bir kütüphane kurmayı da amaçlamıştır. 1892 yılında Osman Hamdi Bey, erkek kardeşi Hâlil Ethem Bey'i müdür yardımcısı olarak atar. Yirmi yıl birlikte çalışırlar, bu çağ altın çağ olarak bilinmektedir. Hâlil Ethem Bey'in katkılarıyla İstanbul Arkeoloji Müzeleri üne kavuşmuştur. 1910 yılında Osman Hamdi Bey ölünce Hâlil Ethem Bey müdür olur, Hâlil Ethem Bey'in döneminde müzeler örgütlenir. Bu dönemde eserler; sistemli bir biçimde sergilenir, depolanır ve bilimsel kaidelere uyulur. 1960'lı yıllarda başlanıp 1971'e kadar Erzurum, Kayseri, Yalvaç, Sinop, Edirne, Alanya, Gaziantep'te olmak üzere toplam yedi adet müze yapılır. Mimar İhsan Kaygı'ya bir plan hazırlatılır. Bu yedi bölgeye tek tip müzeler inşa edilir. Ancak iklim koşullarının farklılığı bu müzeleri başarısız kılmıştır (Ogan 1947; 58-122).

2.1.3.1. Cumhuriyet Döneminde Müzecilik

Cumhuriyetin ilanı ile Türk müzeciliğinde yeni ve heyecanlı bir dönem başlamıştır. "TBMM'nin eski eserler ve müzeler ile yakından ilgilenmesi ve Hars

dairesine bağlı olarak Asar-ı Atika ve Müze, Güzel Sanatlar ve Kütüphaneler müdürlüklerinin kurulması büyük önem taşımaktadır " (Ergeç 1992; 18).

Bu arada Ankara'da, Etnografya Müzesi binası tamamlanarak 1928 yılında hizmete girmiştir. Arkeoloji araştırmalarının ilk rnekleri Ahlatlıbel, Alacahöyük, Alışar, Boğazköy'de başlamıştır. Bunlar ilk millî kazılar olarak tarihe geçmiştir. Bu kazılar, uzman ve bilim adamları tarafından gerçekteşirilmiş ve burada çıkan eserler Hitit (Anadolu Medeniyetler) Müzesi'nin ilk objelerini oluşturmuştur. Türk Tarih Kurumu ve Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin kurulması ile birlikte müzelere uzman personel yetiştirilerek Türk mzeciliğine daha bilimsel bir yön verilmiştir" (nder 1999; 14).

Atatürk'ün mzeciliğimizin gelişmesinde büyük yardım ve destekleri olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk'ün o dönemin başbakanı olan İsmet Paşa'ya çektiği telgraf, O'nun arkeolojiye verdiği önemi göstermektedir (Ergeç, 1995; 25).

"Memleketimizin her tarafında emsalsiz defineler hâlinde yatmakta olan kadim medeniyet eserlerinin ilerde tarafımızdan meydana çıkarılarak ilmi bir surette muhafaza ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek çok harap hâle gelmiş olan abidelerin muhafazası için müze müdürlüklerine ve hafriyat işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji mütehassıslarına kati bir lüzum vardır" (nder 1989-1990; 17).

Türkiye'deki ilk sanat müzesi ise Atatürk'n emri ile 1937'de Dolmabahçe Sarayında açılan Resim ve Heykel Müzesi'dir. 1874 yılındaki nizamnameden sonra 1973 yılında 1710 sayı Eski Eserler Kanunu ıkartılmıştır. Ancak çok eksikleri bulunan bu yasa, 1983 yılında bazı değişikliklerle 286-sayılı Kültür ve Tabiat varlıklarını Koruma Kanunu olarak yeniden düzenlenerek yürürlüğe konmuştur. Bugün lkemizde 170 civarında müze bulunmaktadır. Bu müzelerde milyonlarca eser korunup sergilenmektedir. Son yıllarda modem müzecilik yolunda hayli mesafe alınmıştır. Yurt dışı sergileri ile de mzelerimiz ve içinde bulunan tarihî, kültürel ve

arkeolojik değerler yabancı ülkelerde tanıtılmaktadır. Böylece yabancı ülkelerin yurdumuza ilgisi çekilmektedir (Ergeç 1992; 34).

2.1.4. Atatürk ve Müzecilik

16 Ekim 1921'de, Maarif Kongresi açılış konuşmasında şöyle diyordu: "Eski devirlerin boş inançlarından ve yeniden kuruluş özelliğimize hiç de uymayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelen etkilerden uzaklaşabilmek ulusal karakterimize ve tarihimize sahip çıkan bir kültür birliği ile mümkündür" (Yaldız 1992; 43).

Atatürk'e göre bir millet, etkilenmekten kurtulup etkileyici duruma gelirse tam bağımsız olabilir. Ulusal birliğe ulaşabilmek, tarihimize ve kültürel değerlerimize sahip çıkmakla sağlanır. Prof. Dr. Enver Ziya Karal'ın çok yerinde bir saptaması vardır: " Atatürk'ün tarih üzerinde çalışmaları, İstiklal Savaşımızın kültür alanındaki devamıdır." diyor (Yaldız 1992; 49).

Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde yaşadığı topraklar, çok eskilere dayanan bir tarih ve kültür birikiminin kaynaklarını barındırmaktadır. İşte, bunun ayırımında olan Atatürk, 1930 yılında "Türk Tarihinin Ana Hatları" kitabının hazırlanması ve yayımlanmasına öncülük etti, 12 Nisan 1931 de ise adı daha sonra " Türk Tarih Kurumu" olan " Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti"ni kurdu. Yine aynı dönemde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kurulmuş, arkeoloji, antropoloji ve tarih araştırmalarına başlanmıştı. Atatürk'ün öğrencilik yıllarından itibaren müzelere ve müzeciliğe ilgi duyduğunu, İstanbul Askerî Müze'yi birçok kez ziyaret ettiğini, daha sonraları 1913 yılında Sofya'da Ataşemiliter olarak görevdeyken kraliyet tarafından düzenlenen kıyafet balosuna, Askerî Müze'den getirttiği Yeniçeri elbisesi ve silahları ile katıldığını, Prof. Dr. Afet İnan'ın anılarından biliyoruz. 1917 yılının sonlarında, Veliht Vahdettin ile birlikte Almanya'ya gittiğinde ise Atatürk Berlin Müzesi'ni ve Pastdam Sarayını gezmiş ve incelemiş, Pergamon Müzesi'ndeki Zeus Tapınağı'nın kendisini ne kadar etkilediğini ve Türkiye'den kaçırıldığı için duyduğu üzüntüyü,

sonraki yıllarda Topkapı Sarayı Müzesi'nin kuruluş çalışmalarını denetlerken Tahsin Öz'e anlatmıştır (Yaldız 1992; 58) .

Kurtuluş Savaşı başladığında Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni açan Atatürk, 9 Mayıs 1920'de göreve başlayan hükümetten Maarif Vekaletinin bünyesinde Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü' nün kurulmasını istemiştir. Bu Müdürlük, mimari eserlerin ve ören yerlerinin korunmasından sorumlu olduğu gibi vilayetlerde daha önce kurulmuş olan Müze-i Hümayun şubelerinin gözetim ve idari işlerini de yürütmekteydi. Bir yıl sonra Asar-ı Atika Müdürlüğü, Hars (kültür) Müdürlüğü'ne dönüştürülerek kadrosu genişletilmiş ve konuya daha fazla önem verilmiştir (Yaldız 1992; 28) .

Bağımsızlık mücadelesinin sürdüğü bu savaş yıllarında, elbette müzecilik alanında pek fazla çalışma yapıldığı söylenemez. Ancak Anadolu'nun işgal altında bulunan bölge ve şehirlerindeki eski eserlerin yıkıma uğraması ve müzelerin yağma edilmesi endişesi yaşanmışsa da fazla bir hasar olmamıştır. Yalnız 30 Ağustos Zaferi'nden hemen sonra Yunan ordularının kaçmadan önce İzmir'i ateşe verdiği günlerde, Amerikan konsolosluğu İzmir Lisesi depolarında korunan "Sardis" kazısı eserlerini bir gemi ile New York Metropolitan Müzesi'ne göndermiştir. Zaferden hemen sonra Atatürk'ün emriyle Müzeler Müdürü Hâli Edhem eserlerin iadesi için girişimlerde bulunmuş ve 1924 yılında eserler Türkiye'ye geri getirilmiştir (Yaldız 1992; 43).

Cumhuriyetimizin kuruluşuna kadar İstanbul'da bir Devlet Müzesi niteliği taşıyan Müze-i Hümayun (1869) ve Evkaf Müzesi (1914) ile bazı illerimizde, Müze-i Hümayun'un şubeleri olan müze depoları vardı. (Konya, Bursa Antalya, İzmir gibi) Atatürk, 3 Nisan 1924 tarihinde, Topkapı Sarayı'nın onarılması ve müze olarak ziyarete açılması için Bakanlar Kurulu'ndan karar çıkarttırır (Yaldız 1992; 45) .

2.1.5. Müze Türleri ve Türkiye'deki Müzeler

Müzeler gruplara ayrılırken koleksiyonların içerikleri, nitelikleri veya bağlı oldukları birimler dikkate alınır. Bu doğrultuda ele alındığında müzeler çeşitli gruplara ayrılır. Ülkemizdeki müzeler, genelde koleksiyonlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Ancak özel müzeler olarak tanımladığımız müzeler, uzmanlaşmış ve farklı koleksiyonları ile Türkiye'de gerçek anlamda bir çeşitlenmeye zemin hazırlamaktadırlar (Mapran, 1994:15).

Ülkemizde değişik tarihlerde çeşitli müze gruplamaları yapılmıştır. Enver Behnan Şapolya, 1936 tarihli "Müzeler Tarihi" adlı kitabında, en önemli müze türlerini şöyle sıralanmıştır:

1. Arkeoloji Müzesi
2. Etnografya Müzesi
3. Güzel Sanatlar Müzesi
4. Askerî Müze
5. Zanaat Müzesi
6. Tarihî Tabii Müzesi
7. İnkılap Müzesi

Yaklaşık on yıl kadar sonra yapılan bir grupta ise müze türlerinin daha çok idari açıdan ele alındığını görüyoruz. Bunlar:

1. Devlet Müzeleri

2. Hususi İdarelerden Yardım Alan Müzeler

3. Eski Eser Depoları'dır.

Sümer ATASOY, Türkiye'de bulunan müzeleri koleksiyonlarına göre şöyle gruplamıştır:

1 .Tarih ve Sanat Müzeleri

2. Arkeoloji ve Etnografya Müzeleri

3. Arkeoloji Müzeleri

4. Etnografya Müzeleri

5. Anıt Müzeleri

6. Müze Evleri

7. Devrim Müzeleri

8. Askerî Müzeler

9. Özel Müzeler

10. Açık Hava Müzeleri (Atasoy, 1983; 458)

Mehmet Önder'in "Türkiye Müzeleri" kitabında ise müzeler şu şekilde gruplandırılmıştır:

1. Arkeoloji Müzeleri

2. Tarih, Sanat Tarihi ve Etnografya Müzeleri
3. Müze Anıtlar
4. Atatürk ve Türk Büyüklerimiz
5. Müze Evleri

Ülkemizde Bağlı Oldukları İdari Bilimlere Göre Müzeler:

1. Kültür Bakanlığı'na bağlı müzeler
2. Millî Parklara bağlı müzeler
3. Millî Saraylar İdaresi'ne bağlı müzeler
4. Üniversitelere bağlı müzeler
5. Savunma Bakanlığı'na bağlı müzeler
6. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı müzeler
7. Yerel yönetimlere bağlı müzeler (Belediye, valilik vb.)
8. Çeşitli devlet kurumlarına bağlı müzeler (Tekel, MTA vb.)
9. Vakıf müzeleri
10. Özel müzeler (Riviere 1962; 62) olarak sınıflandırılmıştır.

Ülkemizde yer alan müzeleri, koleksiyon içeriklerine göre genel olarak şu şekilde açıklayabiliriz. (Atagök 1990; 57).

1. Arkeoloji Müzeleri

Tarih öncesi devirlerden başlayarak binlerce yıllık tarihin maddi kültür belgelerini sergileyen müzelerdir. Türkiye müzelerinin büyük çoğunluğu bu grupta yer alır. (Atagök 1990; 57).

2. Sanat ve Sanat Tarihi Müzeleri

Günümüze kadar gelen tüm sanat birikimlerini toplayıp kronolojik olarak koleksiyonlarında bulunduran müzelerdir. İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi örnek olarak verilebilir. Bunun yanında sadece belli bir dönemi, sanatçıyı ya da akımı ele alarak bunları kronolojik olarak koleksiyonlarında bulunduran müzeler de sanat müzeleri olarak adlandırılabilir. Bu müzelere örnek ise İstanbul Resim Heykel ve Ankara Resim Heykel Müzeleri verilebilir. (Atagök 1990; 57).

3. Tarih Müzeleri

Tarih müzeleri, genel anlamda bir şehrin, bir bölgenin, bir ülkenin ya da toplumun tarih kronolojisinin, ekonomik, siyasi, toplumsal öğelerinin bir araya toplanması ile oluşturulurlar. (Mapran 1994; 16) Tarih müzeleri, ilgili nesnelere yazılı, görsel ve tarihî belgelerle kronolojik olarak koleksiyonlarında bulundurlar. "Gerçek bir tarihi sürecin siyasi, ekonomik, toplumsal yönleriyle izlenebildiği bir Tarih Müzesi'nin ülkemizde bulunduğu söylenemez." Ancak Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet ve Türkiye Tanzimat Müzeleri bu grupta örneklendirilebilir (Mapran 1994; 16).

4. Etnografya Müzeleri

Bir döneme ait maddi kültür ve sanat eserlerini içine alan müzelerdir. Dönem insanların yaşam tarzları, giyim, kuşam, el sanatları vb. eserleri sergilenir. 1930 yılında Ankara'da açılan Etnografya Müzesi dışında bu adı taşıyan başka bir kurum

ülkemizde bulunmamaktadır. Müzelerin Etnografya bölümleri ise tüm Türkiye müzelerinde büyük bir benzerlik göstermektedir. (Atagök 1990; 57).

5. Tabiat, Tarih ve Jeoloji Müzeleri

Doğa ve fizik bilimlerinin araştırıldığı ve uyguladığı müzelerdir. Ülkemizde bulunan tek doğa tarihî müzesi, aynı zamanda jeolojik araştırma sonuçlarını da kapsamaktadır. 1868 yılında açılan Maden Tetkik Arama Tabiat Tarihi Müzesinde fosil, mineral ve taş örnekler yer almaktadır (Atasoy 1983; 43).

6. Bilim ve Endüstri Müzeleri

Bilimin ilkelerinin araştırıldığı ve bilimsel buluşların incelenerek uygarlığın gelişim evrelerinin sergilendiği müzelerdir. Eski sanayi üretim modellerinin gösterimi de eski ile yeni arasındaki farkı görmek açısından faydalıdır. Ülkemizde genel anlamda bir bilim müzesi ya da teknoloji müzesi bulunmamaktadır. Ulaşım ve teknoloji alanında, TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi ve Millî Savunma Bakanlığına bağlı askerî uçak sergilemeleri bu grup içinde yer alabilir. Endüstri tarihinin kısmen izlenebildiği tek müze ise Rahmi Koç Sanayi Müzesidir (Atasoy 1983; 43).

7. Uzmanlık Müzeleri

Bu müzeler, belli bir üretim alanının gelişim süreçlerini yansıtan müzelerdir. İstanbul Sağlık Müzesi, İstanbul Karikatür Müzesi, A.Ü. Oyuncak Müzesi gibi müzeler bu grupta sayılabilir (Atasoy 1983; 43).

8. Askerî Müzeler

En eski kurumsallaşmış müzelerdir.

Bu sınıflandırmalara göre ülkemizdeki illerde bulunan müzeleri şöyle sıralayabiliriz:

ADANA: Adana Müzesi, Adana Etnografya Müzesi, Adana Arkeoloji Müzesi, Adana Atatürk Müzesi, Misis Mozaik Müzesi

ADİYAMAN: Adıyaman Müzesi, AFYON Afyon Müzesi, AKSARAY Aksaray Müzesi

AMASYA: Amasya Müzesi, Hazeranlar Konağı Etnografya Müzesi, Alpaslan Müzesi

ANKARA: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Etnografya Müzesi, Atatürk Evi, Ankara Üniversitesi Eğitim, Bilimleri Fakültesi "Oyuncak Müzesi", Atatürk'ün Mekânı Müze Köşk, Beypazarı Kültür ve Tarih Müzesi Eğitim-Der Eğitim Özel Müzesi, Gordion Müzesi, Mehmet Akif Ersoy Evi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi ODTÜ'de Arkeoloji ve Müze, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Müzesi, TRT Müzesi ve Ulusal Kurtuluş Sergisi, 100. Yıl Kız Teknik Öğretim Müzesi, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi T.C. Ziraat Bankası Müzesi, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Müzesi

ANTALYA: Antalya Müzesi, Side Müzesi, Alanya Müzesi, Perge Müzesi, Noel Baba Kilisesi

AYDIN: Aydın Müzesi, Afrodiasias Müzesi, Milet Müzesi

BALIKESİR: Balıkesir Müzesi

BARTIN: Amasra Müzesi

BİLECİK: Söğüt Müzesi

BİTLİS: Ahlat Müzesi

BOLU: Bolu Müzesi

BURDUR: Burdur Müzesi

BURSA: Bursa Müzesi, Bursa Arkeoloji Müzesi, Bursa Atatürk Müzesi, Mudanya Mütareke Evi Müzesi, Mudanya Tahir Paşa Konağı, Türk İslam Eserleri Müzesi, Yenişehir Şemaki Evi Müzesi, 17. Yüzyıl Osmanlı Evi Müzesi İznik Müzesi

ÇANAKKALE: Çanakkale Müzesi

ÇANKIRI: Çankırı Müzesi

ÇORUM: Çorum Müzesi

DENİZLİ: Hierapolis Müzesi

DİYARBAKIR: Diyarbakır Müzesi

EDİRNE: Edirne Müzesi, Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi

ELAZIĞ: Elazığ Müzesi

ERZİNCAN: Erzincan Müzesi

ERZURUM: Erzurum Müzesi, Üç Kümbetler, Erzurum Kalesi, Erzurum Arkeoloji Müzesi, Erzurum Atatürk Müzesi, Erzurum Yakutiye Medresesi, Türk İslam Eserleri ve Etnografya Müzesi

ESKİŞEHİR: Eskişehir Müzesi, Seyitgazi Müzesi

GAZİANTEP: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Hasan Süzer Etnografya Müzesi

HATAY: Hatay Müzesi

İÇEL: İçel (Mersin) Müzesi, Silifke Atatürk Evi, Anamur Müzesi, Tarsus Müzesi, Mersin Atatürk Evi Müzesi, Silifke Müzesi

ISPARTA: Isparta Müzesi, Yalvaç Müzesi

İSTANBUL: Arkeoloji Müzesi, Ayasofya Müzesi, I.Mahmud Kütüphanesi, Divan Edebiyatı Müzesi, Kariye Müzesi, Mozaik Müzesi, Rumeli Hisarı Müzesi, Anadolu Hisarı Müzesi, Türbeler Müzesi, Türk-İslâm Eserleri Müzesi, Topkapı Sarayı Müzesi, Yıldız Sarayı Müzesi, Tekel Müzesi, Tekfur Sarayı, Aya İrini Anıtı (St. İrene), Fethiye Müzesi (Pammakaristos), İmrahor Anıtı (İlyas Bey Camii), St. Studios Manastırı, Hagios İonnes Prodromos Bazilikası

İZMİR: İzmir Müzesi, Atatürk Müzesi, Bergama Müzesi, Çeşme Müzesi, Efes Müzesi, Ödemiş Müzesi, Birgi Çakırağa Konağı, Tire Müzesi

KARABÜK: Karabük Kardemir Demir Çelik Müzesi

KARAMAN: Karaman Müzesi

KARS: Kars Müzesi

KASTAMONU: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi

KAYSERİ: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Kayseri Müzesi

KIRKLARELİ: Kırklareli Müzesi

KIRŞEHİR: Kırşehir Müzesi

KAHRAMANMARAŞ: Kahramanmaraş Müzesi

KOCAELİ: Kocaeli (İzmit) Müzesi, Etnografya Müzesi

KONYA: Mevlana Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Çini Eserler Müzesi, Mezar Anıtları Müzesi, Taş ve Ahşap Eserler Müzesi, Etnografya Müzesi, Akşehir Müzesi, Ereğli Müzesi, Atatürk Müzesi, Büyük Şehir Belediyesi A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi

KÜTAHYA: Kütahya Müzesi

MALATYA: Malatya Müzesi

MANİSA: Manisa Müzesi

MARDİN: Mardin Müzesi

MUĞLA: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Marmaris Müzesi, Milas Müzesi, Fethiye Müzesi

NEVŞEHİR: Nevşehir Müzesi, Hacıbekaş Müzesi, Ürgüp Müzesi

NİĞDE: Niğde Müzesi

ORDU: Etnografya Müzesi

RİZE: Rize Müzesi, Etnografya Müzesi

SAKARYA: Sakarya Müzesi

SAMSUN: Samsun Müzesi

ŞANLIURFA: Şanlıurfa Müzesi

SİNOP: Sinop Müzesi

SİVAS: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi

TEKİRDAĞ: Tekirdağ Müzesi, Malkara Eğitim ve Kültür Vakfı Özel Müze

TOKAT: Tokat Müzesi

TRABZON: Trabzon Müzesi

UŞAK: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi

VAN: Van Müzesi, Van Müzesi ve Örenyerleri Hakkında

YOZGAT: Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi

ZONGULDAK: Ereğli Müzesi Hâlıl Paşa Konağı (Önder, 1977:44).

2.1.5.1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, At Pazarı olarak isimlendirilen semtte, Ankara Kalesi'nin dış duvarının güneydoğusundaki yeni işlev verilerek düzenlenmiş iki Osmanlı yapısında yer alır. Bu yapılardan biri Mahmut Paşa Bedesteni, diğeri Kurşunlu Han'dır. Bedestenin, Fatih dönemi baş vezirlerinden Mahmut Paşa tarafından 1464-1471 tarihleri arasında yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Kitabesi yoktur. Kaynaklarda sof kumaşlarının buradan dağıtıldığı yazılıdır. Yapının planı klasik tiptedir. Ortada 10 kubbe ile örtülü dikdörtgen planlı kapalı mekân, karşılıklı

yerleştirilen üstü beşik tonozlarla örtülü 102 dükkândan meydana gelen bir arasta ile çevrilmektedir (Toker, 1987:21).

Kurşunlu Han, tahrir defterlerine, sicil kayıtlarına dayanan son araştırmalara göre Fatih dönemi baş vezirlerinden Mehmet Paşa'nın İstanbul'un Üsküdar Semti'ndeki imaretine vakıf olarak yaptırılmıştır. Kitabesi yoktur. 1946 yılındaki onarımında II. Murat'a ait sikkeler ele geçirilmiştir. Bu buluntular, hanın 15. asrın ilk yarısında var olduğunu kanıtlar niteliktedir. Han, Osmanlı Devri hanlarının tipik planının karakterinde olup ortada avlu ve revak sırası ile bunları çeviren iki katlı odalardan oluşur. Zemin katta 28, birinci kata 30 oda yer alır. Odalar ocaklıdır. Odanın batı ve güney yönlerinde yer alan bodrum katta "L" tipinde bir ahır kısmı mevcuttur. Hanın kuzey cephesinde 11, doğu cephesinde 9 ve giriş eyvanı içerisinde karşılıklı yerleştirilen 4 dükkân yer alır. Hanı yaptıran Mehmet Paşa, 1467 yılında bedesteni yaptıran Mahmut Paşa'nın azlinden sonra baş vezir olmuş ve 1470 yılına kadar görevde kalmıştır. Üsküdar'da cami, imaret ve medresesi olup kendisi orada gömülüdür. Bugün müzeyi oluşturan bu iki yapı, 1881 yılındaki son yangından sonra terkedilmiştir. (Toker 1987; 22).

Kültür Müdürü Mübarek Galip Bey tarafından 1921 yılında kalenin Akkale olarak isimlendirilen kısmında kurulmuştur. Bu müzenin yanı sıra Augustus Mabedi ile Roma Hamamı'ndan da eser toplanmıştır. Atatürk'ün telkinleriyle merkezde bir "Eti Müzesi" kurma fikrinden hareket edilerek diğer bölgelerdeki Hitit eserleri de gönderilmeye başlanınca geniş mekânlara sahip bir müze binası gerekli görülmüştür. O zamanki Kültür (Hars) Müdürü Hamiz Zübeyr Koşay tarafından devrin Maarif Vekili Saffet Arıkan'a metruk hâlde bulunan Mahmut Paşa Bedesteni ve Han'ın onarılıp müze binası olarak kullanılması önerilmiş, bu fikir kabul edilerek 1938 yılından 1968'e kadar devam eden bir restorasyon çalışması başlatılmıştır. Bedestenin orta bölümünde yer alan kubbeli mekânın büyük bir kısmının onarımının 1940 yılında bitirilmesi ile eserler, Alman arkeolog H. G. Guterbock başkanlığındaki bir heyet tarafından yerleştirilmeye başlanmış, 1943 yılında binaların onarımı devam ederken orta bölüm ziyarete açılmıştır. Bu bölümün onarım projesi Y. Mimar Macit Kural, ihâle sonrası onarımı ise Y.Mimar Zühtü Bey

tarafından yapılmıştır. 1948 yılında müze idaresi Akkale'yi depo olarak bırakıp Kurşunlu Han'ın onarımı tamamlanan dört odasından yürütülmüştür. Kubbeli mekân çevresindeki arastanın restorasyon ve teşhir projeleri Anıtlar Yüksek Mimarı İhsan Kıyğı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır. Beş dükkân orijinal hâlde bırakılıp dükkân aralarındaki bölmeler kaldırılmış ve böylece teşhir için geniş bir çevre koridoru elde edilmiştir. Müze yapısı, 1968 yılında son şeklini almıştır. Bugün idari bina olarak kullanılan Kurşunlu Han'da araştırmacı odaları, kütüphane, konferans salonu, laboratuvar ve iş atölyeleri yer almakta, Mahmut Paşa Bedesteni ise teşhir salonu olarak kullanılmaktadır (Toker 1987; 24).

Bugün kendine özgü koleksiyonları ile dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde, Anadolu arkeolojik eserleri Paleolitik Çağ'dan başlayarak günümüze kadar kronolojik bir sırayla sergilenmektedir (Toker 1987;26).

Tarihî yapıları, köklü geçmişi ile bugünlere gelen Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 19 Nisan 1997 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde 68 Müze arasında birinci seçilerek "Yılın Müzesi" ünvanını elde etmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi bünyesinde aşağıda yer alan dönemlere ait eserler sergilenmektedir: (Toker 1987; 28).

Paleolitik (Yontma Taş) Çağ (...8000): Müzede Antalya Karain Mağarası buluntuları yer almaktadır. Yontma Taş Çağı insanları, mağara ve kaya altı sığınaklarında barınan avcı ve toplayıcı topluluklardır. Bu insanlara ait taş ve kemik aletler bu devri belirleyen buluntulardır (Toker 1987; 28).

Neolitik (Cıvalı Taş) Çağ (8000-5500): İnsanlık tarihinde besin üretimi yanında ilk yerleşik toplumların kurulmasıyla başlayan bu dönem müzemizde Çatalhöyük ve Hacılar gibi çağın iki önemli merkezinden ele geçen buluntularla temsil edilmektedir. Buluntular arasında ana tanrıça heykelleri, damga mühürler, pişmiş toprak kaplar, kemik tarım araçları yer alır (Toker 1987; 28).

Kalkolitik (Bakır-Taş) Çağı (M.Ö. 5500-3000): Taş aletler yanında, bakırın işlenerek günlük hayata girdiği bu döneme ait zengin buluntular müzemizde Hacılar, Canhasan, Tilkitepe, Alacahöyük ve Alişar'dandır (Toker 1987; 28).

Eski Tunç (Maden) Çağı (M.Ö. 3000-1950): M.Ö. 3 binin başlarında Anadolu'da yaşayan insanlar, bakıra kalay katarak tunç elde etmişler, tuncun yanı sıra devrin bilinen bütün madenlerini dökme ve dövme tekniğiyle olağanüstü bir ustalıkla işlemişlerdir. Alacahöyük kral mezarlarından çıkarılan değerli madenlerden yapılmış, görkemli ölü hediyelerinin yanında Hasanoğlan, Mahmutlar, Eskiyapar, Horoztepe, Karaoğlan, Merzifon, Etiyokuşu, Ahlatlıbel, Karayavşan, Bolu, Beycesultan Semahöyük, Karaz-Tilkitepe buluntuları zengin bir Eski Tunç koleksiyonu olarak sergilenmektedir (Toker 1987; 29).

Hititler (M.Ö. 1750-1200): M.Ö. 2 binde Anadolu'da ilk siyasi birlik Kızılırmak kavisi içinde Hititler tarafından kurulmuştur. Başkentleri Boğazköy (Hattuş) ile birlikte İnandık, Eskiyapar, Alacahöyük, Alişar, Ferzant, zengin buluntu veren Hitit merkezleridir. Kabartmalı, boğa biçimli kaplar, pişmiş toprak eserler, devlet arşivine ait tabletler, kral adı baskılı mühürler dikkati çekmektedir (Toker 1987; 29).

Frigler (M.Ö. 1200-700): M.Ö. yaklaşık 1200 yıllarında Balkanlar üzerinden gelen Frigler, merkezleri Gordion şehri olmak üzere Orta Anadolu'ya egemen olmuşlardır. Gordion tümülüslerinden ve ören yerinden çıkarılan eserler, Frig sanatının en güzel örnekleridir (Toker 1987; 30).

Urartular (M.Ö. 1200-600): Altın-tepe, Adilcevaz, Kayalidere, Patnos, Van, Çavuştepe gibi merkezlerde mimarlıkta ve madencilikte ileri bir düzeye ulaşan Urartular, Doğu Anadolu'da Friglerle çağdaş olarak yaşamışlardır (Toker 1987; 30).

Geç Hititler (M.Ö. 1200-700): Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Hititlerin bir kısmı güney ve güney-doğu Anadolu'da şehir devletleri kurarak Geç

Hitit Beyliği dönemini yaşamışlardır. Malatya-Aslantepe, Kargamış, Sakçagözü nemli Geç-Hitit yerleşmelerini temsil eder (Toker 1987; 30).

M. . 1. binin yarısından başlayarak Yunan, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait altın, gümüş, cam, mermeri bronz eserler ve ilk paradan başlayarak günümüze kadar madeni paraları da içine alan koleksiyonlarımız mzemizin nadir kültür varlıklarını temsil ederler (Toker 1987; 31).

2.1.6. Müzelerin Sanat Eğitimine Katkısı

Günümüzde artık eğitim kurumu dendiğinde yalnızca okullar algılanmamaktadır. Çağdaş eğitim, pasif dinleyici ve izleyici ile yürütülen yapısını geride bırakmıştır. Bu nedenle sınıf içi eğitimin sınıf dışı eğitimle desteklenmesi gerekmektedir. Bu desteklerden biri de müzelerdeki eğitim ortamlarıdır. Bir yaygın eğitim kurumu rneği olan müzeler, bu yaklaşımların en güzel örneğidir. Müzeler, ortamı bakımından eğitim yaşantılarının kazandırılmasında önemli bir görev üstlenmişlerdir. Her müze, kendi konusu çerçevesinde eğitime doğrudan katkı sağlayabilecek yapıya ve potansiyele sahiptir. "nk müze kültürel değerleri taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü, çeşitli biçimlerde hâlkın beğenisine yükseltmek ve eğitmek için sergilemek amacı güden kamu yararına yönetilen sürekli bir kurumdur" (Erbay 1987; 1-2).

Eğitimde müzelerden verimli bir şekilde yararlanmak gerekmektedir. Bunun için uygulanacak çeşitli yöntemler geliştirilirken bu yöntemlerin müzelerin diğer işlevlerine engel olmamasına dikkat edilmelidir. Müzelerden eğitimde yararlanma faaliyetlerini müze içi ve müze dışı olarak ayırabiliriz. Müze içi faaliyetler film gösterileri, seminerler, broşür vb. gibi etkinlikler; müze dışı ise basılı yayınlar, radyo, TV gibi araçlardan yararlanma, gezici sergiler düzenleme, okullara ödünç malzeme verme gibi etkinlikler olabilir. "Bir müzenin eğitsel etkinliklerinin planlanması sürecinde hizmetin yerli yerine oturtulması olgusu ön plandadır" (Erbay 1987; 28).

"Eldeki kültürel değerlerin eğitimde belge olarak kullanılması, eğitim için vermeye çalıştığımız soyut kavramları elle tutulur gözle görülür hâle getirecektir." Böylece verilen eğitim daha kalıcı olacaktır (Toker 1987; 33).

Ayrıca nitelik ve nicelik yönünden yeterli eğitim personeli yetiştirip görevlendirilmedikçe müzeleri yaygın bir eğitim kurumu olarak benimsemek hayli güç olacaktır. Müzeler:

- Toplumun bilimsel ve sanatsal gelişimine katkıda bulunur.
- İnsanın kendi toplumunu tanımasına neden olur.
- Toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin birbirine yaklaşmasına neden olur (Atagök 1994; 75).

Sonuçta etkili bir öğretim için müzeler, somut veriler ile ideal bir eğitim ortamı olabilir. Müzelerin bu potansiyelinden faydalanarak bu ortamları, eğitim açısından etkin kılmak çağdaş müzecilik anlayışının temel ilkelerinden biridir. Müzeler, bilimsel kurumlar olmalarının yanı sıra bilgi, iletişim, belgeleme ve eğitim merkezleri olma özellikleri ile de birer yaygın eğitim kurumlarıdır. İşte buradan yola çıkarak müzelerin eğitimdeki yeri ve bu bağlamda eğitim açısından yeterlilik durumları araştırmanın problemi olarak düşünülebilir. (Atagök 1994; 78).

2.1.6.1. Müzeler ve Sanat Öğretimi

Son yıllarda ülkemizde önem kazanmaya başlayan müzeler ve müze eğitimi konusu, sanat eğitiminde yukarıda çizilen karamsar tabloya bir ışık getirecek, öğretmenlere yeni ufuklar açacak, değişik ve etkili sanat öğretimi imkânları sunacak bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Müzeler ve galeriler yoluyla sanat eğitimi Batı'da daha 19'uncu yüzyıllarda ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkelerde gerek sınıf gerekse sanat öğretmenlerinin günümüzde sıklıkla başvurdukları ve çok yararlandıkları müzeler ve sanat galerileri, öğrenciler ve hâlk için özel eğitim programları gerçekleştirmektedirler. Ülkemizde öğrencileri kapalı sınıf veya sanat odası

atmosferinden uzaklaştırarak daha canlı, yaşayan ve deneyim edindiren bir ortamda sanat (resim) derslerini gerçekleştirmek, öğretmenler kadar öğrencileri de mutlu edecektir. Nitekim bu ihtiyacı karşılayabilecek, bu ortamı yaratabilecek kurumların başında müzeler, galeriler, sanatçı atölyeleri ve tasarımcı stüdyoları gelmektedir. Biz burada sanat eğitiminin müzelerde ve galerilerde nasıl programlanması gerektiği ve hangi yöntemlerle yapılabileceği konusuna biraz değinmek istiyoruz. (Atagök 1994; 84).

Bugün gelişmiş ülkelerde, okullara yönelik reform hareketlerinde, öğretmenler toplumsal kaynakları kullanmaya teşvik edilirken onların müzelerden ve sanat galerilerinden ve bu kuruluşların özellikle eğitim amaçlı programlarından yararlanmaları öngörülmektedir. Bundan dolayıdır ki müzelerin çocuklar ve öğrenciler için düzenledikleri özel programlar bugün her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir. Bu programlar, eğitsel davranışları geliştirme açısından aşağıdaki çeşitliliği göstermektedir: (Atagök 1994; 84)

2.1.6.2. Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri

- Özgün sanat eserlerini göstererek tanıtmak ve müze kavramını (görev ve sorumluluklarını) anlatmak,
- Sanat eserlerinin niteliğini ve görsel algılama deneyimini yerinde, ilk elden sunmak,
- Sanatı, kültürel kaynakları ve tarihi içerikleriyle ilişkilendirmek,
- Sanatı hayatın bütünüyle, onun dokusuyla, aşkla/kahramanlıkla, güzellikle, korkuyla ilişkilendirmek,

- Görsel okur yazarlığı, sanatçıların dilinin anlaşılmasını ve takdir edilmesi gereğini öğretmek,
- Sanat eserlerine bakarak ve yaparak uygulamalı sanatsal deneyimler (yaşantılar) sunmak.

Tüm bu yaşantılar; deneyimler yoluyla öğrencilerde davranış değişiklikleri meydana getirmek, müzenin mimari ortamının estetiğinden etkilenmekten başlayıp ünlü bir sanat eseriyle bire bir hesaplaşmaya kadar bir müze ziyaretiyle mümkün olmaktadır. (Atagök 1994; 88).

2.1.6.3. Sanat Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği

Amerikalı sanat eğitimcilerden Brent Wilson sanat eğitiminde müze ve okul işbirliğine yönelik eğitim etkinliklerini ve projelerini yorumlarken "yardımlaşmacı" bir anlayıştan çok "ortaklaşa" ya da "iş birlikçi" diye adlandırılacak bir anlayışın daha etkili olduğunu söylemektedir. Hord'da bu ikisi arasındaki farkı şöyle açıklamaktadır: Yardımlaşma; iki veya daha fazla kişi veya kuruluşun bir program ya da proje üzerinde, daha fazla kazançlar elde etmeye yönelik bir beklenti içine girmeden, birlikte çalışmak için anlaştığı zaman ortaya çıkmaktadır. Hord, "işbirliği" için ise aşağıdaki özellikleri zorunlu görmektedir: (Atagök 1994; 89)

- Paylaşılan, ortak ihtiyaçlar ve ilgi alanları
- Süreç için gerekli zamanın karşılıklı olarak taahhüt altına alınması
- İşbirlikçi ruhla donatılmış enerjik kişiler
- Kesintisiz sürdürülen iletişim
- Personeli ve parasal fonları da içeren yeterli kaynaklar

- Sonucu artarak riske varan bireysel kontrolü terk etme
- İşbirliği katılımcılarının kişisel algılarının sürekli denetimi
- Yapıcı, pozitif liderler
- Paylaşım ve ortaklık için sabır- ısrarcılık, ilgililik gibi kişisel özellikler.

Hord, müzeler ve okullar arasındaki iş birlikçi programların, müşterek, paylaşılan hedeflere ve sonuçlara doğru eşit şartlarda, birlikte planlama ve çalışma esasları dahilinde yürütülmesi gerektiğini de vurgular.

Yukarıdaki gibi bir işbirliği gerçekleştirmesi güç görünse de okul-müze işbirliğinde en etkili ve kalıcı yöntem olacaktır. Bunun anlamı aslında, müzeleri yılda bir kez okul ziyareti yapılan mekânlar olmaktan çıkarıp onlardan sanat eğitiminde sürekli yararlanacak şekilde projeler geliştirilmesi ve müze kaynaklarının sanat öğretiminde yeterince kullanılmasıdır. (Atagök 1994; 90).

2.1.6.4. İşbirliği Programında Müzeler Neler Yapabilir?

İşbirliği kapsamında, yoğunlaştırılmış ve çok amaçlı bir sanat eğitimi için müzeler ve kaynakları önemlidir. Bu anlamda öğrencilerin gerçek sanat eserlerini görecekleri, gizemli bir yer olan müze, okul grupları için sınırların, sanat odalarının devamı gibidir. Müze yetkilileri, varsa eğitimcileri dalında etkili olabilmek için okul öğretim programlarından haberdar olmalıdırlar ve öğrencilere okuldakine oranla daha rahat hareket eden bir tavırla bir öğretim sunmalıdırlar. Karşılıklı kurum gezileri olmalı ve okul ve müze öğrenme ortamları iyi algılanmalıdır. Uygulamalı çalışmaları (workshopları), müze koleksiyonuyla ilgili yazılı kaynakların listelerini, özel müzelerde indirimli tarifeli üyelikleri ve sosyal etkinlikleri içeren bir müze etkinliği olmalıdır. Okul gruplarının müzeye taşınma ihtiyaçları ve ücretleri, ailelere ve okul yönetimine bu yapılan etkinliğin yararlarını anlatan materyalleri müzeler sağlayabilir. Sanat öğretiminde kullanılmak üzere kitapları, görsel materyalleri,

posterleri, tıpkıbasımları ve gezi hazırlık bukletlerini müzeler kendi imkânlarıyla hazırlayabilirler. Sadece sergilenen eserlere yönelik değil, tüm koleksiyonlara ait slaytlar ve tıpkıbasımlar üretebilir ve okullara indirimli olarak satabilirler. Tüm okullarda slayt makinesi bulmak mümkün olmayabilir. Olsa da hassas oldukları için bozulmuş, onarım bekliyor olabilir. Ama hemen her okulda tepegöz bulmak mümkündür. Bu nedenle öğretmenler saydamları (asetatlar, transparanlar) tercih etmektedirler. Geniş ve kalabalık öğrencili sınıflarda videodan ya da bilgisayar ekranından yararlanmak pek etkili olmayabilir. Bu durumda posterlerden yararlanmak tercih edilebilir. Kartpostallar, öğrencilerin grup çalışmalarında ve sanatla ilgili çeşitlilikleri ve farklılıkları gruplaştırmalarında kullanılabilir. Müzeler, poster ve kartpostalların basım ve satışını gerçekleştirebilirler. (Atagök 1994; 91).

Sanat (resim) eğitiminde müze ve okul işbirliği ve müzeye dayalı bazı öğretim yöntemleri, "yardımlaşma" değil "işbirliği" çerçevesinde yapılmalıdır. Müze ve okul programları, birlikte ve her iki kurumun hedeflerini dikkate alacak şekilde ayarlanmalıdır.

2.1.6.5. Okullar Neler Yapabilir?

İşbirliği programında okul ne yapabilir? Sanat öğretmenleri bölgelerindeki müzeleri iyi tanımalı ve hatta oraların birer mensubu gibi davranılmalıdır. Müzedeki meslektaşlarıyla sürekli ilişki içinde ve müze programlarının etkin katılımcısı olmalıdır. Böylece hangi sergi geçici, hangisi sürekli koleksiyondur konusunda tereddüdü olmayacaktır. Olağan ve olağan dışı etkinlikleri, programları bilmelidir. Böylece okuldaki sanat öğretimine müzeyi kolay entegre edecektir. Müze gezi programları sık sık gözden geçirilmeli ve duruma göre geliştirilmeli, yenilenmelidir. Müzede eserleri bulunan sanatçılarla birlikte ve sanat uzmanlarıyla yardımlaşarak ziyaretler de planlanabilir. Okul yöneticilerinin işbirliği programına ciddi ve samimi desteği olmalıdır. Öğretmenlere müze eğitimcileriyle birlikte çalışacakları bir günü, belirli bir zamanı ayırması okul yöneticilerinin işbirliği programına vereceği desteğin önemli bir göstergesi olacaktır. Okulun böyle bir programı, yukarıda değinildiği gibi

yardımlaşma esasında değil, karşılıklı "işbirliği" temelinde düşünmesi, maddi ve manevi katkısını normal eğitim programının bir parçası olarak yapması ve bunu zorunlu bir görev anlayışıyla gerçekleştirmesi gerekmektedir. (Atasoy 2000; 20).

2.1.6.6. Müzelere Dayalı Sanat Öğretiminde Bazı Kuramsal Konular

Sanat öğretmenleri müze eğitimini gerçekleştirebilmek için kendilerini aşağıdaki sorulara cevap verecek şekilde bilgilendirmiş olmalıdırlar:

- Kültür nedir? Uygarlık Nedir?
- Müze ve müzecilik nedir?
- Müzelerden beklentilerimiz nelerdir?
- Müzelere nasıl yaklaşıyor, ne gözle bakıyoruz?
- Müzeler mevcut koleksiyonları ile ne tür etkinlikler sunmalılar?
- Koleksiyonlar nasıl teşhir ediliyor?
- Müze teşhirlerini nasıl "okumalı" ve anlamalıyız?
- Müzelerle ilgili varsayımlarımız neler olmalı? müze uzmanları varsa eğitimcileri toplumla ilgili hangi varsayımlara sahipler ve biz bunu nasıl biçimlendiriyoruz?

Ayrıca öğretmenler aşağıda verilen konularda kendilerini yetiştirmiş olmalıdırlar:

1-Müzelerdeki eserlerin doğası ve onların bize nasıl göründükleri (semiyotik göstergelere bağlı olarak)

2-Müzelerle ilgili kültürel varsayımlar- kültürün doğası.

3-Müzelerin/koruma alanlarının (asylum) ortaya çıkışı

4-Müze türleri ve üstlendikleri görevleri:

- a. Plastik sanatlarla ilgili koleksiyonlar
- b. Arkeolojik ve etnografik koleksiyonlar
- c. Antropolojik koleksiyonlar
- d. Yöresel koleksiyonlar
- e. Tarihî miras olan merkezler
- f. Diğerleri

Sanat eğitimcileri yukarıdaki kuramsal konularla kendi bilgilenmelerini sağladıktan sonra "işbirliği" yapılanması çerçevesinde müze eğitimine başlayabilirler. Müze gezileri planlayabilir ve ilişkili diğer etkinliklere girişebilirler. Bu anlamda onlara yardımcı olabilecek bazı öğretim yöntemleri aşağıda verilmektedir (Atasoy 2000; 25).

2.1.7. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

Hedefe duruma ve konuya uygun tekniklerin seçilmesi ilgiyi ve etkin katılımı sağlar, öğrenciyi motive eder, etkinlikleri daha verimli ve kalıcı kılar. "Müzelerin koleksiyon geliştirme ve koruma evresinden, koleksiyonları kullanarak ziyaretçiye yönelik etkinlikler üretme evresine gelmeleri sonucu yeni amaçlar, yöntemler ve araç gereçler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle müzeler, eğitsel amaçlara

yönelik çalışmalar geliştirmektedir. Eğitimde, öğrenilmesi gereken konu kadar bunun nasıl öğretilmesi gerektiği de önem taşımaktadır (Atasoy 2000; 35).

Müze eğitimcilerin müze içinde kullanabilecekleri bir çok öğretim teknikleri vardır. Bu tekniklerin hiç biri diğerinden üstün değildir. Her teknikte her durumda başarı getirmez. Belirli bir eğitim durumu için uygun olan bir teknik başka bir eğitim durumu için uygun olmayabilir. Bu nedenle müze eğitim uzmanı, bu teknikler arasından ziyaretçi grubunun niteliğine, hedefe ve eğitim programının içeriğine uygun düşen teknikleri seçmelidir (Atasoy 2000; 35).

2.1.7.1. Konferans

Belirli bir konu ile ilgili iki ya da daha fazla konuşmacının katıldığı bir tekniktir. Belirlenen konu ile ilgili kısa açıklamalar yapıldıktan sonra genellikle soru-cevap tekniği ile sürdürülen bir öğretim tekniğidir. Konuşmacıların konuşma konusu hakkında alanın uzmanı olmaları verimlilik açısından önemlidir. Konuşmacılar sunumları bittikten sonra soru-cevap tekniği şeklinde problemi önce kendi aralarında daha sonra ise dinleyicilerle birlikte tartışırlar. Böylece dinleyicinin etkin katılımı sağlanmış olur (Atasoy; 2000:35).

Bu teknikler, müzelerde sıkça rastlanan öğretim tekniklerindedir. Konular ağırlıklı olarak müzeler ve işlevleri ile ilgilidir. Kazılar, kazılarda çıkan eserler veya tümünden bir koleksiyon vb. konferanslara konu olabilecek ana başlıklar olabilir. Konular, genelde bilimsel ağırlıklıdır ve değişik bakış açıları yaratabilir (Atasoy 2000; 37).

Müze ziyaretçileri için verilen bir konferansta yaş grubu, konu seçimi ve süresi çok önemlidir. Ön bilgilendirme için en uygun yöntem konferanslardır. Etkileşimi artırmak için konferans esnasında görsel materyallerden faydalanılmalıdır (Atasoy 2000; 39).

2.1.7.2. Seminer

Belli bir konuda 5-30 kişilik gruplarla gerçekleştirilen teknik bilgi aktarımı ve artırımı açısından önemlidir. Alanında uzman sayılan biri tarafından yönetilen etkili bir grup çalışmasıdır. Teknikte; araştırma konusu, sunma aşamasına kadar ciddi bir araştırma-inceleme ve hazırlık dönemi geçirir. Seminerde anlatılan konu rapor hâlinde hazırlanarak diğer katılımcılara sunulur. Seminer hazırlanırken seminere katılan grubun eğitim ve bilgi düzeyleri dikkate alınmalıdır (Atasoy 2000; 41).

2.1.7.3. Soru-Cevap Tekniği

Soru-cevap tekniği, eğitim etkinliklerinde en çok kullanılan tekniklerden biridir. Bu teknikte soru sorulması ve cevap verilmesi yoluyla tartışma yürütülür. Soru cevap tekniği, düşünmeyi ve konuşmayı geliştirmesi açısından önemlidir. Ayrıca bireyi düşünme ve öğrenme konusunda güdüleyen bir tekniktir. Müze içi eğitim faaliyetlerinde sıkça kullanılan bir öğretim tekniğidir. Rehberli gezilerde ziyaretçilerle rehber arasında soru-cevap şeklinde bilgi alışverişleri yapılır. Rehber, koleksiyonla ilgili bilgi aktarımında bulunduğu esnada ziyaretçilerden gelen sorulara da cevap verir. Bu şekilde birey öğrenme konusunda güdülenmiş olur. (Atasoy 2000; 41).

2.1.7.4. Demonstrasyon (Gösteri)

"Gösteri bir ürünün, sürecin ya da fikrin önemli noktalarının vurgulanarak görsel ve işitsel olarak açıklanmasıdır" (Fidan, Erden, 1993; 186). Bir işin yapılış aşamalarını göstermek yazılı ve sözlü bilgi aktarımından daha etkilidir. "Güvenilir bilgi elde etmede demonstrasyon yüksek standarda sahip tekniklere örnek oluşturur." Demonstrasyon tekniğinde daha çok psikomotor davranışlar kullanılmaktadır. Gösteri sırasında davranışların yavaş yavaş yapılması öğrencilerin işlem basamaklarını anlamaları açısından önemlidir. Bu teknikte büyük ölçüde gözlem

yoluyla öğrenme sağlanır. Demonstrasyon tekniği, müzelerde atölye, drama çalışmaları ve kurslar şeklinde uygulanır (Bilen 1996; 125).

2.1.7.5. Atölye Çalışmaları

Atölye çalışmalar, katılan bireylerde duyu organları yoluyla beceri geliştirme, yaratıcı gücün farkına varma ve keşfetme ağırlıklı bir yöntemdir. "Özellikle becerilerin yapım tekniklerinin öğretilmesinde atölye çalışmaları temel eğitim yöntemidir. Belli hedef davranışlara eriştirmek için kazandırılacak bu çeşit yaşantılar edinilirken atölye çalışmasına katılanlar çok sayıda duyu organını kullanarak etkileşimde bulunurlar" (Atasoy 1996; 23).

Atölye çalışmaları, yaparak yaşayarak öğrenme sağlayan bir tekniktir. Bu teknikte birey aktif rol oynar. "Müzedeki nesnenin yapıldığı malzeme ve tekniklerin kullanımı hakkında genelleme sağlar" (Atasoy 1996; 23).

Atölye çalışmalarının müze eğitimcisi tarafından programlanması ve hazırlanması gerekir. Atölyenin donanım açısından yeterli olması önem taşımaktadır. Çalışmalara katılacak kişi sayısı da sınırlı olmalıdır. Atölye çalışmalarında konu seçerken müze koleksiyonundaki konular ve nesnelere özen göstermek gerekmektedir. Aksi takdirde müze eğitiminde başarılı olduğundan söz etmek doğru olmaz. Seçilen konunun müze ile örtüşür nitelikte olması öğrenmenin pekiştiriciliği açısından gereklidir. (Atasoy 1996; 25).

2.1.7.6. Drama Çalışmaları

Dramatizasyon, çağdaş öğretim sistemleri içinde yer alan ve son yıllarda sıkça kullanılan bir yöntemdir. Eğitimde dramatik yaşantılar fikir, olay, durum ya da sorunun öğrenciler tarafından oynatılması ile edinilen yaşantılardır. Dramatik etkinliklerde mimikler, jestler, vücut hareketleri ve sesler önemli rol oynar. Dramatizasyon yöntemi, eğitimde geniş yararlanma alanı özelliği taşımaktadır. Dramatik etkilerin yararlarını müze bağlamında ele alacak olursak: "Zaman ya da

uzaklık yönünden ulaşılamayan olayların incelenmesine olanak sağlar. Tasarlanan soyut ve kuramsal olay ve nesnelerin anlaşılmasına yardımcı olur. Nesnelere, olayları, dinleme-anlama, algılama ve yorumlama gibi iletişim yeteneklerini geliştirir. Yaratıcılık yeteneğini geliştirir. Katılımcılar, drama çalışmalarında yaşayarak hoşlanarak daha çok deneyim edinirler" (Atasoy 1996; 25).

Müzelerde drama çalışmalarında konu ve amaç arasındaki ilişki örtüşür nitelikte olmalıdır. Bu nedenle müzeciler, drama çalışmalarında müze eğitimcileri ile işbirliği yaparak plan ve program hazırlamalıdır. Müzedeki nesnelere özdeşleşen tarihî vb. bir olayı drama yöntemi ile canlandırmak bireyi yaşanan zamana, mekâna ve olayın içine taşır. Böylece anlamada büyük kolaylık ve kalıcılık sağlanmış olur. (Atasoy 1996; 27).

2.1.7.7. Kurslar

Kurslar, müzelerin eğitim-öğretim etkinlikleri içerisinde yer alan çalışmalardır. Kurslarda belirli konular, belirli sürelerde ele alınarak düzenlenir. Kurslar, müze eğitiminde görev alan personel ve gönüllülerin eğitimi amacıyla düzenlenir. Ücretli ve ücretsiz olabilir. Ücretli kurslar, aynı zamanda müzelere gelir kaynağı oluşturur. Müzelerde nesnelerin korunması amaçlı, restorasyon ve konservasyona yönelik eğitici kurslar düzenlenebilir. Bunun yanında müzelerin işlevlerine yönelik olarak resim, dokuma vb. kurslar da gerçekleştirilebilir (Atasoy 1996; 28).

2.1.7.8. Gözlem

"Planlı ve düzenli olarak yapılan gözlem, öğretim açısından büyük yarar sağlar. Bu yolla öğrenciler, olayları ve nesnelere birebir görerek öğrenirler. Gözlem tekniği ile bireyler sadece görmeyi değil, gördüklerini kavramayı da öğrenirler." Gözlem tekniğinden istenen sonucu alabilmek için gözlemin sistemli olmasına özen gösterilmelidir. Gelişigüzel yapılan gözlemlerde hedefe ulaşılamaz. Gözlem tekniğine müzeler açısından baktığımızda gelişigüzel gezilen bir müze ile sistem

dahilinde gezilen bir müze sonucu ziyaretçinin ne kadar öğrendiğini anlayabiliriz. Bu durumda eserlerin bir sistem dahilinde sergileniyor olması çok önemlidir. Müzelerdeki eğitim faaliyetleri daha çok gözleme dayalıdır. Gözlem tekniği diğer tekniklerle desteklenerek uygulamaya konur (Bilen 1996; 114).

2.1.7.9. Sergileme

Bir konunun, gerçekleri veya modelleri ile belli bir düzen içinde tanıtılması ile edilen bir tekniktir. Bu teknikte duyu organlarını etkin katılımı vardır. "Sergiler yoluyla yaşantı kazanmada, gösterilerle edinilen yaşantılarda olduğu gibi birey, gözlemci ve seyirci durumundadır". Sergilemenin amacı izleyicide değişim yaratmak olmalıdır. Bunu gerçekleştirirken serginin içeriği, bilgi düzeyi ve anlatım biçimi ziyaretçinin yaş grubuna, eğitim düzeyine ve sosyo-ekonomik durumlarına uygun biçimde düzenlenmelidir. Sergilemeyi hazırlayacak uzman müzecinin müze eğitim uzmanları ile birlikte işbirliği yapmaları gerekmektedir. Bu şekilde hazırlanan sergilemeler, müze eğitimini amacına ulaştırabilir (Bilen 1996; 35).

2.1.7.10. Bilgisayar Yoluyla Eğitim

Bilgisayarlar destekli eğitim de müze eğitiminde uygulanan bir tekniktir. "Öğrenci sayısının hızla artması, bilgi miktarındaki çoğalma, içeriğin karmaşıklaşması, öğretmen yetersizliği ve bireysel kabiliyet ve farklılıkların önem kazanması gibi etkenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılması gereksinimi doğmuştur". Müze ile ilgili konular müzeci, müze eğitim uzmanları ve programcıların birlikte çalışmaları ile bilgisayar ortamına aktarılacak suretiyle programlanabilir. Böylece ziyaretçilerin ilgisini çekmek daha kolaylaşır (Bilen 1996; 51).

2.2. Eğitim Teknolojisi

Eğitim teknolojisini kavramsal düzeyde inceleme konusu yaptığımızda bu kavramı oluşturan "eğitim" ve "teknoloji" kavramlarına açıklık getirmek gereklidir. Eğitim, bireyde kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Bilen 1997; 12).

Teknoloji sözcüğü ise incelendiğinde bu sözcüğün kapsamı içerisinde makineler, işlemler, yöntemler, süreçler sistemler, yönetim ve kontrol mekânizmaları gibi çeşitli öğelerin yer aldığı görülmektedir. O hâlde teknoloji, bu öğelerin belirli bir düzen içinde bir araya getirilmesiyle oluşan ve bilim ile uygulama arasında köprü görevi yapan bir disiplin olarak tanımlanabilir (Alkan, 1997; 17).

Eğitim teknolojisinin kuramsal esaslar, hedef, öğrenci, insan gücü, yöntem-teknik, ortam, öğrenme durumları ve değerlendirme olmak üzere sekiz ögesi bulunmaktadır. Bu öğeler tek tek incelendiğinde eğitim teknolojisinin eğitim uygulamalarında ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani eğitim teknolojisi, eğitim teorisinden (kuramsal esaslar) uygulamasına (ortam-yöntem-teknik-öğrenme durumları) ve değerlendirmesine kadar oldukça geniş bir alanı, daha doğrusu eğitim etkinliklerinin her yönünü kapsamakta ve eğitim uygulamalarına, bütüncül bir yaklaşım göstermektedir. (Alkan 1997; 19).

Eğitim teknolojisi kavramına ilişkin olarak bir takım araştırmacılar tarafından yapılan değişik tanım ve yaklaşımlar şunlardır: "Eğitim teknolojisi, davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili verilerine dayalı olarak eğitim ile ilgili ulaşılabilir insan gücü ve insan gücü dışı kaynakları, uygun yöntem ve tekniklerle akıllıca ve ustaca kullanılıp sonuçları değerlendirerek bireyleri eğitimin özel amaçlarına ulaştırma yollarını inceleyen bilim dalıdır" (Cilenti 1988; 29).

"Eğitim teknolojisi, değişik bilimlerin verilerini özel hedef ve yöntem, araç ve gereç, ölçme ve değerlendirme gibi eğitimin geniş alanlarında uygulamaya koyan, uygun maddi ve manevi ortamlarda insan gücünün en iyi şekilde kullanılmasını, eğitim sorunlarının çözümlenmesini, kalitenin yükseltilmesini ve verimliliğin arttırılmasını sağlayan bir sistemler bütünüdür" (Rıza 1997; 28).

"Eğitim teknolojisi adı altında yaratılan sistemin içinde olan ders araçları, öğretmenleri destekleyen araçlar ve öğrenmeyi gerçekleştiren araçlar görevini gerçekleştirir" (Bilen, 1983:10).

"Eğitim teknolojisi alanı içinde yer alan öğretim sistemleri kavramı, performans teknolojisi alanında performans sistemleri olarak anılmaya başlanmış ve eğitim teknolojisinin öğretim sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve uygulanması, işlevleri performans teknolojisi kapsamında performans sistemlerinin geliştirilmesi ve bu sistemlerin uygulanmaya konması sırasında performans sonuçları ile ilgili geriye bildirim formuna dönüşmüştür" (Hızal 1984; 17).

"Eğitim teknolojisi öğrenme sürecinde her öğrencinin bireysel nitelikleri göz önünde bulundurularak öğretmenin doğrudan karışmasına gerek kalmadan, öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak veren bir öğrenme sürecidir" (Hızal 1984; 262).

"Eğitim teknolojisi, eğitim kuramları ve öğretim programlarının en etkili ve olumlu bir biçimde uygulama olanağı bulabilmesi için derslik, deney odası ve işliklerin donatımı, düzenlenmesi, öğrenme çevresinin iletişim bakımından etkili duruma getirilmesi gibi konular ve bu konulara ilişkin sorunlar ile uğraşan eğitim alanıdır" (Hızal 1983; 48).

"Eğitim teknolojisi iletişim araçlarının (radyo ve televizyon gibi) eğitimin etkinliğini arttırmak için kullanılması anlamında olmayıp eğitim teknolojisi

çalışmalarındaki temel ağırlık öğrenme öğretme sürecinin etkililiği üzerindedir" (Fidan 1985; 75).

"Okullarda öğrencilere belirlenen niteliklerin (hedeflerin) eğitim yolu ile kazandırılmalarında eğitim teknolojisinin işlevi, tanım öğrenmeyi (belirlenen niteliklerin tümünü) gerçekleştirmek ve eğitim sürecindeki öğrencilerin tümüne istenilen nitelikleri kazandırmaktır" (Hızal 1983; 156).

"Eğitim teknolojisinin katkısı uzmanlarca en münasip biçimde planlanmalı ve gerekli araç gereçler sağlanıp öğretmenin istifadesine sunulmalıdır" (Bilen 1997; 104).

"Geniş kapsamlı ve çağdaş eğitim teknolojisi anlayışı öğrenme-öğretme etkinliklerinin sistem yaklaşımına göre düzenlenmesini, uygulanmasını ve geliştirilmesini esas almaktadır" (Hızal 1995; 152).

"Eğitim teknolojisi, bir eğitim programının eğitim durumu ögesi içerisinde yer almakta olup eğitim ortamında istendik davranışı öğrenciye kazandırmak için gerekli araç gereçlerin tümü ve bunların eğitim ortamında kullanımı olarak ele alınabilir" (Sönmez 1994; 23).

"Eğitimde etkinliğin ve verimliliğin artması, sadece okula çok sayıda araç girmesiyle bağımlı değildir. Bu bir eğitim teknolojisi işidir" (Sönmez 1994; 16).

"Eğitim teknolojisi, öğrenme ve iletişim alanlarındaki araştırma ve kavramlara dayalı sistemli bir planlamaya uyarak, erişilebilen insan gücü ve insan gücü dışı kaynakları belli yöntem ve tekniklerle akıllıca ve ustaca kullanma ve varılan sonuçları değerlendirme yolu ile eğitimin özel hedeflerine ulaşma sürecidir" (Sönmez 1994; 9).

"Eğitimi daha etken ve verimli hâle götürmeyi amaçlayan eğitim teknolojisinden eğitimin değişik alanlarında yararlanmak mümkündür" (Sönmez 1994; 68).

"Eğitim teknolojisi, maksatlı ve planlı bir öğretimi meydana getirecek olan öğeleri, en verimli ve etkili olarak hizmete vermeyi öngörür. Bilim ve uygulama arasındaki bağı kuvvetlendirir. Araç, yöntem, personel ve ortam düzenleme ilişkisini gösterir. Bunları sistematize edip bir metodolojiyi oluşturur" (Alkan 1997; 7).

"Eğitim teknolojisi, eğitim felsefelerince belirlenen eğitim hedefleri ve değerlerine erişebilmek için gerekli yol ve yöntemlerle ilgilenen bir disiplindir" (Alkan 1997; 22).

"Eğitim teknolojisi, eğitimin yürütülmesine ilişkin süreçlerle ilgili olup davranışları saptama, eğitim durumlarını belirleme ve yaşantıları kazandırma etkinlikleriyle ilgili olarak ortam düzenleme ya da çevreyi ayarlama etkinliklerini kapsamaktadır" (Alkan 1997; 22).

"Eğitim teknolojisi, öğrenme sistemlerini planlayan mümkün olan tüm yöntemlerini, kaynaklarını, iletişim araçlarını çizen, en etken ve olumlu öğrenmeyi sağlamak için varolan yaratıcı öğretim tekniklerini tamamlayan bir bilim dalıdır" (Alkan 1997; 13).

"Daha etkili bir öğretim ve öğrenmeyi gerçekleştirmek için insanî ve insanî olmayan kaynaklar arasındaki ilişkileri güçlendirmek amacıyla insan öğrenmesi ve iletişimle ilgili araştırmalara dayanan, özel hedefler şeklinde tüm öğrenme ve öğretim süreçlerinin tasarım, uygulama ve değerlendirmesinde kullanılan sistemli bir yöntemdir" (Rıza 1997; 27-28).

"Eğitim teknolojisi, öğrenme ile ilgili sorunların analiz ve çözümünde insanları, yöntemleri, düşünceleri, araç-gereçleri ve organizasyonu içeren karmaşık ve tümleşik bir süreçtir" (Meral 1991; 6).

"Çağımız eğitiminde sayı ve kalite yönünden problemlerin çözümünü öğretim programları ve onun uygulamada rehberi olan planların işlevlerini yerine getirebilmelerini gerçekleştirebilmek için gereksinim duyulan teknoloji, eğitim teknolojisidir" (Meral 1991; 357).

Eğitim teknolojisi ile ilgili olarak yapılan tanımlamalar ve yaklaşımlar incelendiğinde bu kavramın her bir araştırmacı tarafından değişik olarak tanımlanmış gibi görölse de tanımlardan çıkartılan ortak nokta, eğitim teknolojisinin eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinde niteliği arttıran ve bu süreçleri öğretmen ve özellikle de öğrenci açısından daha da verimli ve etkili hâle getiren ve eğitimde "Nasıl öğretilim"? sorusuna yanıt veren bir teknoloji (uygulayım bilim) olduğudur. Yine tanımlar genel olarak incelendiğinde eğitim teknolojisine:

- a. Sistemler bütünü
- b. Uygulamalı bir bilim dalı
- c. Eğitimin özel hedeflerine ulaşma süreci
- d. Eğitim hedeflerine ulaşmada yardımcı bir disiplin
- e. Sistemli bir yöntem
- f. Karmaşık ve tümleşik bir süreç
- g. Eğitim kuram ve sorunları ile uğraşan eğitim alanı
- h. Performans teknolojisi
1. Öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak veren bir öğrenme süreci gibi yakıştırmalarda bulunulduğu dikkati çekmektedir.

Bazı tanımlarda (Bilen 1983, Ertürk 1997, Sönmez, 1994) eğitim teknolojisi "araç-gereç" boyutunda, yine bazı tanımlarda ise eğitim programlarının eğitim durumu öğesi içerisinde dar bir kapsamda ele alınmıştır.

Yukarıdaki değişik tanımlar ışığında eğitim teknolojisi şöyle tanımlanabilir: Eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili kuramların öğretmen ve özellikle de eğitim etkinliklerinin merkezinde yer alan hedef kitleyi oluşturan öğrenci açısından en etken ve verimli uygulamalara dönüştürülebilmesi için kuramsal esaslar, hedef, öğrenci, insan gücü, ortam, yöntem-teknik, öğrenme durumları ve değerlendirme gibi öğelerden oluşturulmuş uygulamalı bir bilim dalıdır. Yani eğitim uygulamalarına bilimsel, sistematik, bütüncül bir yaklaşımdır. (Sönmez 1994, Meral 1991)

2.2.1. Eğitim Teknolojisinin Yararları

Eğitim teknolojisinin yararları ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır (Aklan 1997; 41). Bu konuda yapılan araştırmaların ortaya koyduğu verilere göre eğitim sistemi için eğitim teknolojisinin genel olarak sisteme ve özel olarak bireye sağlayabileceği yararlar; serbest, birinci kaynaktan bilgi, fırsat eşitliği, çeşitlilik ve kalite, yaratıcılık, kopya edilebilen bir sistem, üretken eğitim ve hızlı öğrenme ve bireysel öğretim şeklinde sıralamıştır. (Rıza 1997; 67-79) Eğitim teknolojisinin yararlarını dolaylı ve dolaysız olarak iki sınıfa ayırarak ele alınmıştır. Rıza'ya göre eğitim teknolojisinin dolaylı yararları şunlardır:

1. Yaratıcılığa sevk eder.
2. Öğretmenin rolünü genişletir.
3. Fırsat eşitliği yaratır.
4. Motivasyon yaratır.
5. Eğitimi bireyselleştirir.
6. Serbest eğitimi sağlar.

7. Birinci kaynaktan bilgiyi sağlar.
8. Kopya edilebilen bir sistem oluşturur.

Eğitim teknolojisinin dolaysız yararları ise aşağıda maddeler hâlinde sıralanmıştır:

1. Öğrenmeyi kolaylaştırır.
2. Aktif öğrenmeyi sağlar.
3. Somut öğrenmeyi gerçekleştirir.
4. Aşamalı öğrenmenin temelini kurar.
5. Düşüncede sürekliliği sağlar.
6. Üretimi arttırır.
7. Değişik sınıf ve düzeylerden özel hedefleri gerçekleştirir.

Özbilgin (1991; 5) ise eğitim teknolojisinin yararları konusunu eğitimde nitelik geliştirme açısından ele almış ve okullarda öğrencilere belirlenen niteliklerin (hedeflerin) eğitim yoluyla kazandırılmalarında eğitim teknolojisinin işlevinin, "tam öğrenme"yi (belirlenen niteliklerin tümünü) gerçekleştirmek ve eğitim sürecindeki öğrencilerin tümüne istenen nitelikleri kazandırmak olacağını belirtmiştir.

Eğitim-öğretimde teknoloji uygulamaları aşağıdaki kolaylıkları sağlamaktadır (şimşek 1999; 14):

- Merak, tasarımcılık ve ekip çalışmasını gerçekleştirmek,

- Öğretmenin rolünün değişmesi,
- Çıraklık modelinin yeniden ortaya çıkması,
- Öğrencilerin korku ve çekingenliğini azaltması,
- Davranış problemlerinin azalması ve konsantrasyonla kendine güvenin geliştirilmesi,
- Daha fazla bilgiye erişim,
- Medyanın aşırı yüküne erişmek için daha zengin bilgi ortamı sağlaması,
- Sınıfın duvarlarını yıkarak ev, şehir ve dünyayı bir araya getirmek.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere eğitim teknolojisi, eğitim uygulamalarında oldukça önemli yararlar sağlamaktadır. Eğitim teknolojisinin yararları genel bir yaklaşım ile:

1. Genel olarak eğitim bilimleri ve eğitim sistemine,
2. Özel olarak bireye (öğrenciye),
3. Eğitimde insan gücüne (öğretmen, uzman, yönetici vb..)
4. Öğrenme-öğretme sürecine,
5. Kitle eğitimine getirdiği yararlar şeklinde sınıflandırılabilir.

2.2.2. Eğitim Teknolojisine İlişkin Günümüzdeki Gelişmeler

Günümüzde eğitim teknolojisine ilişkin gelişmeler:

1. Yeni teknolojik sistemler,
2. Öğrenme-öğretme süreçleri,
3. Eğitim ortamları,
4. Program düzenleme yöntemleri
5. Eğitimde insan gücü ile ilgili gelişmeler olmak üzere beş kategoride incelenmektedir (Alkan 1997; 42).

Bilgisayar, etkileşimli video, televizyon sistemleri, eğitim amaçlı uydular, tele iletişim, veri bankaları ve veri tabanı sistemleri ve bilgi işlem sistemleri gibi uygulamalar yeni teknolojik sistemlere örnek olarak gösterilebilir. Tam öğrenme, yeterliliğe dayalı öğrenme, bireysel ve bağımsız öğrenme, uzaktan öğretim gibi gelişmeler, öğrenme-öğretme süreçleriyle yakından ilgili yeni teknolojilerdir. Çoklu ortamlar video, teleteks, telefax, eğitim teknolojisi merkezleri, öğretim programı ve materyali geliştirme laboratuvarları, elektronik laboratuvarlar, robotlar, benzeşim ortamları gibi örnekler, eğitim teknolojisinin ortam boyutu ile ilgili yeni teknolojilere örnek verilebilirler. Öğrenci gruplarının sayısı, nitelik, ilgi ve beklenti yönünden değişmesi, eğitimde hiyerarşik personel yapısı ve yeni uzmanlık alanları ile disiplinler arası takım çalışması gibi gelişmeler, eğitimde insan gücü ile ilgili yeni uygulamalardır. Davranış analizi, içerik analizi, iş analizi, görev analizi, programlı öğretim, modüler programlama, paket programlar, bireysel esasa göre düzenlenmiş öğretim sistemleri gibi uygulamalar ise eğitim teknolojisinde program düzenleme konusundaki gelişme ve uygulamalara ait birkaç örnektir (Aklan 1997; 57).

Günümüzde eğitim teknolojisine ilişkin gelişmelerin çeşitliliği, eğitim teknolojisinin 2000'li yıllara doğru ülkelerin eğitim sistemleri açısından ne kadar önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Eğitim teknolojisinde program düzenleme konusundaki gelişmeler arasında yer alan ve bireysel bir öğretim teknolojisi olarak nitelendirebileceğimiz bilgisayar destekli öğretim tanımı ve uygulamalarına geçmeden önce öğretim teknolojisi, bireysel öğretim teknolojisi ve bilgisayar destekli öğretimin temelinde yer alan programlı öğretim kavramlarının incelenmesi önem taşımaktadır (Alkan 1997; 56)

2.2.3. Öğretim Teknolojisi

Öğretimin eğitimin bir alt kavramı olduğu düşüncesinden yola çıkılarak "öğretim teknolojisi" de eğitim teknolojisinin bir parçası olarak ele alınabilir. Bu doğrultuda yapılan bir tanıma göre öğretim teknolojisi "özel amaçların gerçekleştirilmesinde etkili öğrenme sağlamak için iletişim ve öğrenmeyle ilgili araştırmalardan hareketle insan gücü ve insan gücü dışı kaynaklar kullanılarak öğretme-öğrenme sürecinin tasarlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde sistematik bir yaklaşım"dır (Şahin ve Yıldırım 1999; 6).

Şahin ve Yıldırım, (1999; 7)'a göre "öğretim teknolojisi", öğretimin eğitimini bir alt kavramı olduğu anlayışına dayalı olarak ve belirli disiplinlerin (fen, yabancı dil, biyoloji vb.) kendine özgü yönlerini dikkate alarak düzenlenmiş teknolojiyle ilgili bir terimdir. Öğretim teknolojisi kavramının tanımını tarihsel bir değişim ve gelişim içerisinde ele alınıp inceleyen Şahin ve Yıldırım (1999; 4) bu kavramı "öğrenme-öğretme ortamının en etkin şekilde düzenlenmesi için gösterilen sistematik ve planlı etkinlikler bütünü" olarak tanımlamışlardır.

2.3. Multimedya Yoluyla Eğitim

2.3.1. Multimedyanın Tanımı

Multimedya, bilgisayar teknolojisinin, çok yönlü kullanımında video, ses, grafik animasyon, modem ve yazılı metin ortamlarını bir üniteye bütünleştirme yeteneğidir (Kul 1995; 23).

Bilgi işlem tarihinin başlangıcı da bilgisayarlar hesap makineleri olarak kullanılmaya başlandı. Yazı yazma ve tasarım yapmanın ardından bilgisayarın resim depolama ve işleme yeteneği geliştirildi. Çok yakın geçmişte de hareketli resim bu yetenekli aletin içinde yer almaya başladı. Yeni bilgisayarlar, biraz eğitimle herkesin profesyonel belgeler üretmesine olanak sağlıyor. Artık slaytlar ofis ortamında üretilebiliyor, eğitim hizmetleri de evlerde hazırlanabiliyor. Her türlü bilgi sistemi hemen anında güncelleştirilebiliyor. Multimedya çağı artık başlamış bulunmaktadır (Özden 1996; 25).

Çoklu ortam adını verdiğimiz multimedya, birden fazla ünitenin birleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bunların bir araya getirilmesi de bilgisayar ortamları için oluşturulan multimedya programları ve donanımları yardımı ile olmaktadır. Yazı ve grafikler, hâlihazırda kullanılan yazı ve grafik programlarında oluşturulabilir veya tarayıcılardan canlı görüntü aktaran video kartlarından bilgisayara aktarılabilir. Ses; müzik, insan sesi veya efektler içerebilir. Video ise tüm çalışmalara çekici ve kalıcı bir etki kazandırmaktadır. Animasyonlar; video kameranın görüntüleyemediğini gözler önüne serer, canlandırma veya özel efektler de kullanılır. Multimedya teknolojisi, görselliği vurgulaması açısından bilgisayarlı iletişimde en önemli unsurlardan biri hâline gelmiştir ve gün geçtikçe bu önemi artmaktadır (Kul 1995; 32).

2.3.2. Multimedyanın Tarihi

İlk kez bilgisayar tarafından kontrol edilebilen görüntü, 1950 yılında Massachusetts Institute of Technology' de Whirlwind bilgisayarlarıyla elde edildi ve basit resimler oluşturuldu. Görüntüler, televizyon da kullanılan tüplere benzer katot ışınlı tüpler üzerinde elde edilmekteydi. Bu tarihten bir kaç yıl önce Cathode Ray Tube F. Williams tarafından bir bilgi depolama aygıtı olarak kullanılmıştı. Aynı teknoloji yıllar sonra maliyeti düşük etkileşimli grafik terminallerinin yapımında kendini gösterdi (Koray 1986; 32).

Fakat bu yıllarda kullanılan bilgisayarlar, özel amaçlara hitap ettiğinden büyük bir gelişme olmamıştır. Bu bilgisayarlar etkileşimli olarak kullanılamamıştır. Buna karşın 1950'li yıllardan sonra ilgi çekici gelişmeler meydana gelmeye başlamıştır. Modem etkileşimli bilgisayar grafiğinin başlangıcı, Ivan Sutherland' ın "Skechpad" çizim sistemi üzerindeki doktora çalışması ile gündeme gelmiştir. Doktora çalışmasının konusu, "İnsanla makine arasındaki grafik haberleşme sistemi" idi. Sutherland, standart unsurların kolayca tekrarıyla oluşturulan semboller hiyerarşisinin depolanmasında kullanılan veri tabanlarını buldu. Sutherland, ayrıca seçim yapma işlemi için klavye ve ışıklı kalemi kullanmayı, işaret etme ve çizme işlemleri için etkileşim tekniklerini geliştirdi. Onun geliştirdiği bir çok temel teori ve teknik bugün hâlâ kullanılmaktadır (Koray 1986; 35).

1960'lı yıllarda bir çok şirketin bilgisayar teknolojileri üzerine çalışmalar yapmaya başlaması ile büyük gelişmeler meydana gelmeye başlamıştır. Bilgisayar mimarisi ve yazılım mühendisliği alanındaki gelişmelerin bir kısmı 60'lı yılların ikinci yansında gerçekleşmiş; bilgisayar mimarisinde mini bilgisayarlar, daha ucuz ekranlar, yazılımda makine dan bağımsız ilk grafik görüntü sistemi ve analitik olmayan yüzeylerin programlanması gerçekleştirilmiştir. Ancak donanımın o günlerde hâlen çok pahâlî olması nedeni ile kullanım uçak, otomobil ve gemi sanayi gibi alanların dışına çıkmamıştır. 70'li yıllarda her ne kadar fiyatlar düşmüş ve kullanım yaygınlaşmışsa da bu sistemlerin tüm sektörlerde kullanımı 80'li yıllarda gerçekleşebilmiştir. İlk mikrobilgisayarlarda (kişisel bilgisayarlar) tarama ekranlar,

daha güçlü ve daha ucuz elektronik, artan deneyim ve rekabet, kullanımın yaygınlaşmasında büyük rol oynarken 1982 yılında ilk mikrobilgisayar temelli istasyon geliştirilmiş ve 1980-1985 yılları arasında sanayide de kullanılmaya başlanmıştır. Aynı yıllarda, farklı yazılım ve donanım kullanan şirketlerce bir standart oluşturulması amacıyla bütünleşik bilgi işleme gereksinim duyulmuş, yeni donanım ve yazılım arabirim standartları geliştirilmiş, otomasyona geçilmiştir. (Terzioğlu 1995; 22)

Asıl sorun ise tabii ki insanların ses, animasyon ve videoyu bilgisayar dokümanların da birleştirmeye ne zaman başladıklarıdır. Bunun yanıtı olarak Apple Macintosh'un 1987'de Mac II'yi piyasaya sürmesi ile birlikte sesi desteklemeye başlaması denilebilir. Bundan kısa bir süre sonra iki sunu programı Forethought Power Point ve Aldus Persuasion, elektronik sunularda gömülü ses dosyalarını desteklemeye başladılar. İlk sunu yazılımı sesi entegre ettikten kısa bir süre sonra. Auto desk Animation ve Gold Disk Animation İnteraktif gibi canlandırma programları piyasaya çıktı (Harrel 1997; 74).

90'lı yıllarda Apple'ın Quick Time'ı bulması ile hareketli görüntüler de bilgisayar ortamına girmiştir. Son on yıl içinde bilim ve teknikteki baş döndürücü ilerlemeler ile bilgisayar mimarisinde, yazılım mühendisliğinde, iletişim ağları ile elektronik postada yaşanan büyük gelişmeler sonucunda ulaşılan teknolojik aşama şimdiye kadar yaşananların en büyüğü olup, köklü değişikliklere neden olmuştur (Terzioğlu 1995; 82).

Dünyanın dört bir yanında, özellikle de teknolojik olarak gelişmiş ülkelerde açığa enformasyon, elektroniğin son tekniklerini kullanan modern kitle iletişim araçları vasıtası ile anında evlerimizin oturma odalarına kadar ulaşıyor. Bilgisayar destekli multimedya, bilgi iletişimde bilgisayarlardan da yararlanarak enformasyon iletişiminin en etkin bir şekilde yapılmasını amaçlamaktadır. Video, bilgisayar grafiği, yazılar, ses, müzik gibi birden fazla medyanın bilgisayar ortamında uyum içerisinde birleştirilerek insanın duyu organları tarafından tek bir medya olarak algılanmasını sağlayabilecek hâle getirilmesi olarak tanımlanan

multimedya, aynı anda birden fazla duyu organımıza hitap etmesi açısından çarpıcıdır. Gerçekten de duyarsak fikrimiz olur, görürsek anlarız, ama hem duyar hem de görürsek daha iyi kavrarız. Multimedya uygulamaları sayesinde enformasyon medyası değiştirilebilmektedir. Örneğin canlı yayından multimedya kartları vasıtasıyla bilgisayar formatında, kaydedilebilen kare görüntüler, işlenerek baskı sistemlerine aktarılmakta ve fotoğraf olarak basılmaktadır (Kul 1995; 34).

Bu tür uygulamalar, birçok basın organı tarafından ülkemiz de dahil olmak üzere birçok ülkede kullanılmaktadır. Bu sayede iletişimde büyük bir hız artışı sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra bazı teknik eğitimlerde simülasyon adı verilen ortamlarda eğitim verilerek maliyet düşürülebilmektedir. Örneğin NASA' da uçuş eğitimleri bu yolla verilmektedir. Son yıllarda, seyrettiğimiz filmlerde de multimedyanın etkisini görmekteyiz. Önceleri mumdan yapılan dinazorların yerini şimdi bilgisayarda hazırlanmış 3 boyutlu ve hareketli silikon grafik animasyonları almıştır. Multimedya'ya has bir özellik kullanıcı etkileşimidir. Kullanıcının elde etmekte olduğu bilgi ile etkileşmesini sağlar. Bilgisayar bilgiyi sunduğunda, bizler bilginin sunuşunu yönlendirebilir ve bilgiye kendi belirlediğimiz aşama yer ve zamanda sahip olabiliriz. Bilgisayar bizim tepkilerimize cevap verebilecek ve bunları belleğine kaydedebilecektir. Bu özellik, bir eğitici ya da öğreticiye fazla muhtaç olmadan, kendi kendine öğrenme ve eğitilme süresi içerisinde olanlar için çok avantajlıdır (Kul 1995; 66).

Tanıtım ve sunumlarda büyük bir önem taşıyan etkileşim, son yıllarda özellikle fuarlarda ve piyasalarda tanıtımlar ve sunumlarda bilgi alma noktaları şeklinde oluşturulan bilgisayarlı multimedya sistemleri ile gerçekleştirilmektedir. Bir konu hakkında bilgi almak isteyen kimseler dokunmatik, ekranlı bilgisayarların ekranlarına parmakla dokunarak, istedikleri bilgiye ses, video ve grafik karışımı olarak ulaşabilmekte ve istedikleri bilgi gruplarını elde edebilmekte ve istedikleri bilgi gruplarına istedikleri şekil ve sırada kendileri ulaşabilmektedirler. Sistemler esas itibariyle 16.777.216 renk kullanabilen dokunmatik RASTER-OPS ekran sistemi ile APPLE bilgisayarlardan oluşuyor. Ekranla parmakla dokunarak belli bir mantık sistemi içerisinde farklı menülere ulaşabiliyor ve görüntülü bilgiler

alınabiliyor. Örneğin Karadeniz bölgesinin tarihi yerleri ile ilgili bir bilgi almak isterseniz ilk menüde beliren Türkiye haritasının, Karadeniz bölgesinin tarihî yerleri liste hâlinde bulunuyor. Bu listeden Bolu'ya dokunduğunuz anda ekrandaki bir pencerede Bolu ile ilgili bir film izliyor ve sesli bilgi alıyorsunuz. Filmler, bilgisayar tarafından kumanda edilen lazer diske daha önceden kaydedilmiş durumda olduğu için parmağınızdaki statik elektrik sayesinde bilgisayara lazer diskin belli bir noktasına hemen gitmesine ve o kareden itibaren belli bir süre ile görüntü karelerinin ekranda ardışık görüntülenmesini emretmiş oluyorsunuz.

Multimedya teknolojisi, görselliği vurgulaması açısından bilgisayarlı iletişimde en önemli unsurlardan biri hâline gelmiştir. Ve gün geçtikçe bu önemi artmaktadır (Kul 1995; 74).

2.3.3. Multimedyanın Kullanıldığı Alanlar

Günümüzde kurumların ve firmaların, kamuoyu ve firma personelini bilgilendirmek için kullandıkları enformasyon araçları olarak iş gören tanıtım noktalan, etkileşimli multimedyanın sağladığı teknolojik olanaklarla bu enformasyonu bir parmak dokunuşuyla dileyenin bilgisine sunabiliyor ve hangi alanda ya da ürün hakkında bilgi edinilmek isteniyorsa seçeneklerden öbürüne geçmek yine bir parmak dokunuşuyla dileyenin bilgisine sunulabiliyor. İsteyen dokunarak, isteyen mouse (fare) ya da klavye kullanarak örgütsel şemalara, ürünlerin niteliklerine, binanın planına ya da verilmek istenen bir bilgiye ona, anında ulaşabiliyor (Kul 1995; 86).

Çoklu ortam teknolojisi, yalnız büyük endüstrilerin işlerini kolaylaştırmakla kalmamış bu tür ürünlere ihtiyaç duyan küçük endüstrilerin çok büyük yatırımlar yapmadan söz konusu işlevlere üstelik hepsine bir anda sahip olabilmesini sağlamıştır. Tüm bu değişik bilgi tiplerinin bilgisayar ortamında bir araya gelmesi daha önce yapılmamış işleri başarmıştır. Örneğin bilgisayar operatörleri daha önce yalnızca program, metin ve grafik gönderdikleri iletişim ağları ile şimdi animasyon, hareketli görüntü ve ses gönderebilmekte, tüm farklı bilgi tiplerinin avantajları bir

arada kullanılarak meydana getirilen ansiklopedilerde konu gerçek anlamda tüm yönleriyle sunulabilmektedir Çoklu ortam çözümleri her tür amatör ve profesyonel uygulamalarda başarı ile kullanılabilir. Çözümlerin yeterliliği büyük oranda çözümleri üretenlere bağlı olduğundan geniş bir kullanım yelpazesi vardır (Kul 1995; 93).

2.3.4. Eğitim ve Öğretimde Multimedya

İnteraktif multimedyanın en büyük katkısı, kuşkusuz eğitim dalında olmaktadır. Öğrencilerin bilgiyi görsel işitsel yollarla edinmelerini sağladığı gibi, onların aktif yollar deneyerek hata yapma ve düzeltme özgürlüğü içinde öğrenmelerini sağlar. Onlara karmaşık kavramların, doğadaki proseslerin görsel simülasyonlarını sunabilir, etki ve sonuçları kendi deneyimleriyle öğrenmelerine olanak tanır. Geleneksel bilgi edinme yöntemi yerine bilginin öğrencinin denetiminde olmasını, öğrencilerin bireysel farklılıklarından doğan öğrenme hızlarını kendilerinin ayarlamasını sağlar. Öğrenci, kendi yetenekleri ve programına göre eğitimini düzenleyebilir ki bu eğitimin, yüzyıllar boyu hayal ettiği, bireysel farklılıklara göre eğitim yönteminin gerçekleşmesidir. İnteraktif multimedyanın eğitime uygulanmasıyla artan eğitim kalitesi ve kapasitesinin kanıtlandığı budur (Kul 1995; 33).

Öğrenciyi, eğitime özendirme ve bilgi karşısında pasif değil aktif rol oynaması, pekiştirmeye ve uygulamaya sınırsız yer vermesi, bireylerin kendi yeteneklerine olan güvenlerinin artması, günümüzde interaktif multimedyanın ulaşabildiği boyutlardır. Sınırsız üretim olanağı ile varılan nokta da ufkun sonu olmayacaktır. Örneğin Hollanda Açık Üniversitesi çeşitli araştırmalar yaparak CD üzerinde multimedya destekli eğitimin üstünlüğünü saptamış ve 1992 haziranından bu yana uygulamaya geçmiştir. Bilindiği gibi, insanlar görerek, işiterek ve yaparak öğrenirler. Bu üç öğenin bir arada bulunuşu her zaman mümkün olamamaktadır. Öğrenme psikolojisi araştırmalarının ortaya koyduğu aşağıdaki gerçek interaktif multimedyanın açtığı yeni çığır çarpıcı bir biçimde sergilemektedir (Kul 1995; 26).

İnsanlar;

- gördüklerinin % 10'unu
- duyduklarının % 20'sini
- gördükleri ve duyduklarının % 50'sini
- görüp duyup YAPTIKLARININ % 80'ini akılda tutuyorlar.

İnteraktif multimedya ile eğitim bu % 80'in gerçekleşmesini sağladığı gibi bilgiyi her an elde bulundurmaya sağlıyor.

1. Sınıf önündeki sunularımızda eskiden beri kullanılan görsel işitsel araçların daha esnek ve daha etkili şekilde kullanılması,
2. Öğrenci gruplarında birlikte etkileşimli öğrenmeye destek,
3. Kendi kendine öğrenmede bireysel kullanıma yönelik araç ve öğrenme ortamı, olarak üç ana boyutta düşünerek bulunabilir (Kul 1995; 38)

Kullanım şekil ne olursa olsun, şu ana kadar ortaya çıkmış olan ve üzerinde çalışılmakta olan araştırma bulguları multimedyanın öğretim ve öğrenmeye çok çeşitli boyutlarda sayısız fayda sağladığını açıkça göstermektedir. Görsel işitsel algılama duyularımızın ve belleğimizin en verimli biçimde kullanımına hizmet veren multimedya ürünleri, eğitim sisteminin vazgeçilmez aracı olmaktadır. Gerek okul öncesi, gerek okul sonrası, gerek okul süresince, hatta üniversite eğitiminde genellikle olgular, kavramlar, dil hatta deneyler tekrar edilerek, bir slayt ve bilgisayar ekranına yazılan yazıların, tepegöz vasıtasıyla duvara veya büyük bir ekrana yansıtılarak eğitim hem daha zevkli hem zamandan tasarruf hem de

deneylerde kullanılan araç ve gereçten tasarruf yapılarak inanılmaz kolaylıklar sağlamaktadır. Bunları aynı zamanda video, grafik, animasyon, simülasyonlar aracılığı ile destekleyerek olağanüstü hatta yüksek okullar açılmaktadır. Üstelik öğrenci, burada bilgiye pratik ve aktif deneyimle ulaşmaktadır (Kul 1995; 46).

İnteraktif multimedya öğretim sistemleri; PC, Macintosh, Sun Workstation gibi bilgisayarlar sistemlerinde çalışan programlarla uygulanabileceği gibi Lazer Disk gibi televizyona bağlanan sistemler üzerinde de kullanıma sunulabilmektedir. Tek tek öğrencilerin kullanacağı sistemler olarak veya ders esnasında öğretmene yardımcı veya kütüphanelerde, laboratuvarlarda kullanılmaktadır.

2.3.5. Ders Anlatımı ve Sunu

Geleneksel materyal ve yöntemlerin kullanımında, eğitimcilerin çoğunun karşılaştığı sorunlardan bin de, özellikle uzun süreli sunularda teybi basa sarmak, dia kızığını basa getirmek gibi zaman alıcı ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına yol açan işlemlerdir. İster istemez öğrencilerin konuya olan ilgileri de azalmaktadır. İnteraktif multimedyanın sunduğu olanaklar sınıfta kullanıldığında, ses ve görüntülere (video ortamında) anında ve istenilen sırayla istenilen şekilde ulaşılabilir. Çeşitli görüntü ve seslere karşılaştırmalı çözümleme ve tartışmalara aynı anda ulaşılabilir. Böylelikle sınıfta hem öğretmen hem öğrenciler için daha zengin bir ortam oluşturuluyor Tasarımı belli standartlara göre yapılmış "kaliteli" interaktif materyaller, birçok eğitim ve algılama problemlerine çare olabiliyor. Özellikle basılı medya da ve hareketsiz çizimlerde gösterilmesi (aktarılması) zor olan hareketli dinamik olay ve süreçlerin öğretilmesi ve algılanması gibi. Tasarımı belli standartlara göre yapılmış "kaliteli" interaktif materyaller birçok eğitim ve algılama problemine çare olabiliyor. Özellikle basılı medyada ve hareketsiz çizimlerde gösterilmesi (aktarılması) zor olan hareketli dinamik olay ve süreçlerin öğretilmesi ve algılanması gibi (Kul 1995; 76)

Tam hareketli video ile görselleştirilmiş her süreç, yavaşlatılarak (slow motion) ve hatta kare kare izlenebilir. Örneğin çıplak gözle görülmesi olanaklı

olmayan bir bitkinin üremesi veya kristallerin oluşması ya da suların kirlenmesi gibi süreçler bu şekilde görselleştirilebilir. Ayrıca multimedya sayesinde gerçek hayatta tekrarlanması çok kolay olmayan bazı süreçler, öğrenciler kavrayana kadar istendiği kadar tekrarlanabilir. Multimedya bundan başka, sınıftaki öğrenme ve öğretme deneyimini zenginleştirmek için de kullanılabilir. Bazı konularda örneğin ünlü kişilerin kendi seslerinden yaptıkları konuşmalar görüntüleriyle ve ek bilgilerle video, görüntü ve ses dosyaları olarak ekrana gelebilir ve böylece konu hiç bir kitap sayfasının yapamayacağı şekilde canlı ve gerçekçi bir şekilde öğrenilebilir (Kul 1995; 79).

2.3.6. Bireyselleştirilmiş Öğrenme

Eğitimde kullanılan donanım fiyatları düştükçe eğitimde araştırma bulguları doğrultusunda multimedyanın öğrenci karşısında birebir bilgisayar ortamında kullanılması da gerçekleşiyor. Bilgisayara yüklenmiş öğrenme materyalleri öğrencinin etkileşimi için yargılamayan, kişiye özel bir ortam sunuyor. Öğrenci kendi öğrenme hızını kendisi belirleyerek, dilediği yerde ek açıklamalara yönelerek, dilediği bölümleri istediği kadar tekrarlayarak konuyu enine boyuna inceleme ve öğrenme imkânı buluyor. Görüleceği gibi aktif öğrenme ana prensibine dayalı olarak tasarlanmış bu interaktif öğrenme ortamları her düzeyde öğrenciye faydalı olabiliyor. Bireyselleştirilmiş öğrenme ortamında multimedya, çabuk öğrenen öğrencilere belirli bir sınırlayıcı ders konusu kavramlarının ötesine geçme olanağı sağlarken yavaş öğrenen öğrencilere de sınıf önünde anlamadığım söyleme zorunluluğu olmadan kendi hızlarında kendi öğrenme çizgilerini belirleme imkânı sağlıyor (Kul 1995; 28).

2.3.7. Sanat ve Multimedya

Bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, sanatı ve tasarımı çok farklı şekillerde etkilemektedir. Bu gelişmenin ilk etkisi, masa üstü yayıncılığın yaratılmasıyla başladı. Masa üstüne sığacak büyüklükte ve gerekli kapasitedeki bilgisayarlara ve yazıcılara sahip olan herkes, matbaa kalitesinde yazı ve resim kopyası almaya başladılar. Bunun sonucunda bireyler, kitabını, broşürünü ve buna

benzer basılı malzemelerini bir başka bireyin yardımı olmadan çoğaltabildiler. Film kopyası alabildiler ve renk ayrımı yapabildiler (Kul 1995; 42).

Bilgisayarda gerçeğe uygun sentetik görüntülerin üretilmesi uzun yıllardan beri bilgisayar grafiği alanında çalışan araştırmacıların ilgi odaklarından biri olmuştur. Amaç, gerçekte varolmayan bir ortamın bilgisayarda oluşturularak gerçeğe uygun bir şekilde bilgisayar ekranında gösterilmesidir. Bilgisayarda gerçeğe uygun sentetik görüntü üretilmesinin birçok kullanım alanı vardır. Örneğin bir iç mimari tasarım ve dekorasyon alanında, bilgisayarda oluşturulacak bir bina modelinin gerçeğe uygun bir şekilde gösterilebilmesi ile bina daha tasarım hâlinde iken sanki bitmiş gibi içerisinde gezilip gerektiğinde tasarımda kolayca değişiklikler yapılabilmesi olasılığı vardır. Bilgisayarda gerçeğe uygun sentetik görüntü elde edebilmek için bir yüzeyden yansıyan ışığı doğru olarak hesaplamak ve canlandırmak gerekir. Günümüzde bilgisayardaki hız ve kapasite bakımından sağlanan gelişmeler, gerçeğe uygun sentetik görüntü üretmek için daha karmaşık yansıma ve tonlama modellerin geliştirilmesini ve kullanılmasını olanaklı kılmıştır (Özgüç 1995; 66).

Donanımların ve yazılımların işlem hızının giderek daha da artması, bilgisayarlarla yapılabilen masa üstü işlerine filmciliği de ekledi. Yani sinema TV'de kendini göstererek masa üstü yayıncılıkta boyutlara sığacak donanımlarla bir kişi tek başına animasyon yapar hâle geldi. Dahası, bir video kaydı üstünde değişikliklerle yapabilme şansına sahip oldu ve video montajları yapabildi. Bilgisayarın otomasyon özelliğinin, tasarım ve takdimin içine katılmasını sağlamak için sanatçılar giderek bilgisayarı nasıl programlayabileceklerini öğrendiler. Bu sayede sistematik tasarım ve multimedya tasarımı yapabilme şansı doğdu. Bunun için birçok tasarımcı Pascal, C gibi yaygın kullanımdaki bilgisayar dillerini öğrenmek ve kendilerini bilgisayar mühendisliğini gerektiren bilgilerle donatmak zorunda kaldı. Tüm bu gelişmeler, sanatı ve mühendisliği karşı karşıya getiren iki önemli sonuç ortaya çıkardı (Kul 1995; 36).

Birinci sonuca göre sanayi devrimiyle beraber sanatta giderek ayrışan uzmanlık alanlarına gerek kalmadı. Örneğin eskiden görsel sanatlar, mimarlık, iç mimarlık, endüstri tasarımı, resim, heykel, grafik, sinema sanatı gibi dallara ayrılmıştı. Gerçi bu ayrışım sanayi devriminden de önce vardı. Ancak sanayi devriminden sonra hukuki ve işlevsel olarak kesin hatalarla daha da belirginleştirildi ve birçok alt uzmanlık alana bölündü. Sanayi devriminin başlangıcında bu uzmanlık alanlarına ve uzmanlık alanları arasında görev bölümüne belki gereksinim vardı. Çünkü başlangıçta sanayi devriminin asıl felsefesini oluşturan otomasyon dolayısıyla işlem hızını sağlayacak teknoloji yoktu. Bu otomasyonu sağlamak için sayısız işçi ve dalında uzman kişiler çalıştırıldı. Ancak çok geçmeden insan faktörünün, otomasyonu ve gerek duyulan işlem hızını sağlamayacağı anlaşıldı. Böylece bireylere tek başına hizmet veren uzmanlık işlevlerini yitirdi (Kul 1995; 38).

Bilgisayar teknolojisinin yukarıda sıralanan masa üstü işlemleri yapabilmesiyle birlikte tasarımcılar uzmanlaşmış alanların hepsi de çalışır hâle geldiler. Örneğin bir mimar, tasarımını bilgisayar animasyonu kullanarak takdim ederken bir filme yönetmenin bilgisine de sahip olmak zorunda kaldı. Tüm bu oluşum, sanatta sibernetik bileşimi gerektirdi. İkinci ve en önemli sonuçta yukarıda özetlenen bu sibernetik sanatın diğer bir deyişle bilgisayar tarafından oluşturulan sanal ortamlarda hazırlanan siber sanatın ve mühendislik bilimlerinin birlikte kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Özellikle bilgisayara dayalı sistematik tasarım üzerine yapılan çalışmalarda, tasarım ve mühendislik bilgileri iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle bilgisayar katkılı tasarım alanında uğraş veren yüksek lisans programında bilgisayar bilimini öğreten çok sayıda ders konuldu. Ancak çoğu yüksek lisans programlarında, tasarım felsefesinden çok bilgisayar bilimine ait bilgilerin öğretilişi, tasarımcıların bilgisayar mühendisleri hâline getirildiği gerekçesiyle şiddetle eleştirildi. Ama yine de bilgisayar katkılı tasarımda mühendislik biliminin olması gerçeği bütünüyle silinemedi (Kul 1995).

Yukarıda özetlenen iki sonuç sanatta ve mühendislik alanında yeni bir yapılaşma gereğini ortaya çıkarmıştır. Kişiler, tasarımcı gibi eğitildikten sonra mühendislik bilgileriyle donatılmamalı, meslek bilgileri alındığı ilk günden beri

tasarım ve mühendislik bilgilerini, birbirine kapsamayacak şekilde ve gerektirdiği oranlarda öğrenmelidir. Bu nedenle tasarım açısından sanat ve mühendislik ayrı ayrı bir uzmanlık alanı olmamalı ve yeni bir ad altında yeni bir siberetik bileşimle (bilgisayar tarafından oluşturulan üç boyutlu uzaylardaki nesnel anlatımlarla) günün gereklerine göre yapılanmalıdır (Kul 1995; 55).

2.4. İnteraktif CD Yoluyla Müze Eğitimi

2.4.1. Kullanılan Medyalar ve Bu Medyaların Yazılımsal Özellikleri

2.4.1.1. Hazır Medyalar

Hazır medyalar (ses, animasyon, video, çizim ve resimler) çok farklı yerlerden elde edilebilirler. Hazır kaynaklar kullanılabilceği gibi kaynaklar kullanıcı tarafından da oluşturulabilir. Hazır olarak bazı programlarla beraber veya çeşitli clipart koleksiyonları şeklinde satın alınabilir veya İnternette temin edilebilirler. Ancak tüm hazır medyaların kullanımı serbest olmayabilir veya ücretlidir (Harrel 1997; 25).

2.4.1.2. Ses Medyaları

Ses medyaları, teyp, kompakt disk, video, televizyon gibi çeşitli ses kaynakları, mikrofon, çeşitli elektronik enstrümanlar gibi kaynaklardan alınarak veya bilgisayar ortamında oluşturulabilir ve çeşitli formatlarda saklanabilir. Genel olarak sayısallaştırılmış ses dosyaları ve MIDI dosyaları olarak iki grupta incelenebilirler. Sayısal ses dosyaları genellikle wave, aiff, sound edit gibi formatlarda kaydedilirler. Sayısal ses dosyalarının yarattığı en büyük sorun, ses kalitesinin dosya büyüklüğünü arttırması ve dolayısıyla hazırlanan sununun taşınması ve oynatılmasını güçleştirmesidir. Ancak kullanılan kayıt ortamının CD gibi bir medya olması durumunda ise bu göz ardı edilebilir. Ses dosyalarının büyüklüğü ve kalitesini etkileyen değişkenler; örnekleme frekansı (sampling

frequency), bit derinliği ve stereo veya mono olarak kaydedilmesidir (Harrel 1997; 22).

a. Örnekleme frekansı: Örnekleme frekansı yükseldikçe dosya büyüklüğünün ve ses kalitesinin arttığı bir değişkendir. Genellikle 44.1KHz, 22KHz ve 11 KHz gibi değerler kullanılır. Stereo bir compact diskte 44.1KHz değer kullanıldığı göz önünde bulundurulursa ses kalitesinin müzik kalitesinde olabileceği anlaşılır. Konuşma veya benzeri düşük frekanslı seslerde ise bu kaliteye gerek duyulmadığından daha düşük örnekleme frekansları kullanılabilir (Harrel 1997; 22).

b. Bit derinliği: Renk derinliğinde olduğu gibi ses derinliğinde de bit olarak verilen değerler kullanılır. En çok kullanılan derinlikler 8 ve 16 bittir. Bunların dışında piyasada 32 bitlik ses kartları da mevcuttur (Harrel 1997; 22).

c. Stereo veya mono kayıt: Stereo sese derinlik veren bir kayıt tekniğidir. Sesi sağ ve sol olarak birbirinden bağımsız iki kanal olarak kaydeder ve yine ayrı şekilde iki ayrı hoparlörden dinleterek sesin derinlik hissini aktarmayı amaçlar. Diğer bir deyişle sesin kaydedildiği ortamda ses kaynağı sağ tarafta ise sağ hoparlörümüzden duyar ve sesin sağdan geldiği hissine kapılırız. Bazı kayıt ortamları için stereo tekniğinin kullanılması gerekmeyebilir. Örneğin spikerin konuşmasında derinliğe ihtiyaç yoktur. Stereo ses kayıtları mono olanlara göre iki misli yer harcarlar (Harrel 1997; 22).

2.4.1.3. MIDI Dosyalar

Sayısal dosyalar kadar yaygın kullanılmasa da MIDI dosyalar da bir ses klibi medya çözümü işlevi görür. Musical Instrument Digital Interface (Müzik araçları sayısal ara yüzü) kelimelerinin kısaltmasıdır. Bir müzik notasının kendisi yerine karakteristiklerini sayısal olarak kaydeden MIDI dosyalar, genellikle sayısal dosyalara göre daha az yer kaplarlar Ses dosyalarına ait kalite özellikleri kayıt esnasında belirlenir ve daha sonra arttırılsa da etkili olmazlar. Ancak kaliteyi düşürmek istiyorsak bunu yapabiliriz (Harrel 1997; 25).

2.4.1.4.Grafik Medyaları

Hepimiz hazırladığımız bir yayını, bir fotoğraf veya resimle süsleyerek güçlendirmek isteriz. Yakın zamana kadar bu işlemi başkalarına yaptırmak ve bunun getirdiği zaman ve para maliyetlerine katlanmak gerekiyordu. Bu yüzden yayınlarımız çoğunlukla düz metinlerden oluşan, görsel öğelere yer vermeyen bir görünümdeydi (Ünaltay 1991; 55).

Multimedya ve bilgisayar grafiği öncesinde tasarımcıların hayallerini gerçeğe dönüştürmede geçirdikleri evrelerin ne denli kısıtlı ve imkânsızlıklarla dolu olduğu bu teknolojinin gelişmesiyle daha iyi anlaşıldı. Tasarımcılar eski zamanlarda, yapım sürecini tam olarak anlayamadıkları görüntülerin üretilmesinin, nasıl mümkün olabildiği üstüne fazla kafa yormadan kendileri için imkânsız kabul edip bildik yöntemlerle çalışmaya devam ettiler. Kendi dışımızda gelişen bir olgu olarak, bu durumu özellikle batı kaynaklı ürünlerde izleyip hayranlık duyduğumuz işlere her zaman gıpta edilir. Şimdi ise durum epeyce değişmiş görünmektedir. Bilgisayarları son iki yıl içinde daha çok insanın kullanıyor olması tasarım dünyamıza bir dönüşme işaret etti. Artık imkânsız olan görüntüleri daha kolay ve kısa zamanda oluşturabiliyoruz (Ünaltay 1991; 22).

Grafik medyaları çeşitli yollardan elde edilebilirler. Kâğıt üzerindeki bir resim, fotoğraf, slayt, film ve benzeri ortamlardan scanner vasıtası ile taranarak bilgisayara aktarılabilir veya digital kamera ile çekilmiş olabilirler. Hazır grafik medyaları içeren bazı koleksiyonları da satın almak mümkündür. Sık rastlanan grafik medyalardan biri de klip art' tır. Klip art basit çizgilerden renkli gerçekçi fotoğraflara kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Görüntü tipi, işleme sorunları, çözünürlük, dosya boyu ve formatları klipartı multimedya da kullanmayı zorlaştırabilir. Yine de o olmadan ilerlemek zordur. Genel anlamda iki türde klipart bulunur. Vektörel ve bit eşlemli görüntüler (Harrel 1997; 33).

Grafik medyaları kullanılacakları ortamlara göre değişik renk gruplarına göre sayısallaştırılırlar. Eğer hazırladığımız eserimiz bilgisayar monitörü, TV gibi ortamlarda kullanılacaksa 3 temel renk kullanan RGB formatında olmalıdır. RGB kısaltması İngilizce red (kırmızı), green (yeşil), blue (mavi) kelimelerinin baş harflerinden oluşmuştur. Bilgisayar ve TV gibi cihazlar renkleri oluşturmak için bu 3 ana rengin karışımlarını kullanırlar. Beyaz renk, bu üç rengin uygun oranda karışımından elde edilir. Siyah renkte ise 3 rengin sayısal değeri de sıfırdır. Her renk için 8 bitlik bir derinlik kullanıldığında toplam 24 bitlik bir derinlik elde edilmiş olur. Baskısal ortamlara aktarılacak resim dosyaları ise 4 ana renk için belirlenmiş format olan CMYK formatında kaydedilmesi gerekir. CMYK kısaltması İngilizce cyan (turkuvaz mavisi), magenta (macenta), yellow (sarı) ve siyahı temsilen K harflerinden oluşur (Harrel 1997; 33).

2.4.1.5.Vektörel Programlar

Vektörel programlarda bir çizgi veya eğim oluşturduğunuzda başlangıç noktası ile son nokta arasına oluşan hattın matematiksel bir formülü üretilir. Açılar ve mesafelerin oranları, değişkenler olarak bu formülde yerini alır. Çizdiğiniz şekli yeni bir boyuta getirdiğinizde, değişkenlere büyütme oranı girilir ve şekil sağlıklı biçimde yeniden oluşturulur. Ayrıca her şeklin bir alan tanımı vardır. Alan tanımına yeni değerler girerek de büyütebilirsiniz. Bu işlem yapısı, vektörel programlarda hazırlanan elemanların istenilen oranda büyütülmesini, döndürülmesini, renginin değiştirilmesini, alanın yerinin değiştirilmesini sağlar. Bu yüzden logotype, vinyet, idogram, teknik çizim çalışmaları vektörel programlarda yapılır. Ayrıca vektörel programların önemli bir farklılığı yazı karakterlerinin çok küçük puntolarda dahi net bir şekilde oluşturulmasıdır. Ancak vektör ortamında bir fotoğrafın bir bölümünün piksel yapısını değiştirmek mümkün değildir (En azından şu an için). (Harrel 1997; 33).

2.4.1.6.Bitmap Programlar

Photoshop ve benzeri programlar ise bitmap tabanlı programlardır. Bitmap programların en küçük birimi pikseldir. Bu programlar, başka bir ölçü birimini (cm, inch, punto vb) tanımayabilirler. Pikseller ızgaraya benzetilebilir. Çizilen bir daire ızgara içindeki küçük karelerde -piksellerde- oluşturulur. Bu daire, size göre 4 cm genişliğinde olabilir ancak Photoshop' a göre 256 piksellik bir gruptur. Daireyi büyüttüğünüzde işte bu 256 piksel büyür ve sözgelimi 456 piksel olur. Ancak bu işlem sonucu daire, daha da netsizleşir. Bunun iki sebebi vardır. Antialiasing ve interpolation, grafik medyalarının hazırlanmasında Adobe Photoshop programı kullanılır. Photoshop, en çok bilinen grafik programlarından olmasının yanı sıra oldukça etkin araçlara sahiptir. Gerek dış ortamlardan aktarılan dosyalarda çalışılın gerekse programın içerisindeki araçlar kullanılınsın oldukça etkin kullanılabilir. Photoshop dışında Painter, Corel Photo Paint, Paint Shop gibi duyulmuş programlar da bu amaçla kullanılabilir. (Varol 1996; 56)

2.4.1.7.Video Klip Medyası

Video klipler, dışsal bir ortamda veya bilgisayarda bulunan animasyon programları ile hazırlanmış tam hareketli görüntülerdir. Dışsal ortamlardan video, televizyon, laserdisk, kamera-bilgisayara görüntü aktarmak geçtiğimiz on yıl içerisinde incelemeye değer bir gelişim göstermiş, daha 10 yıl önce bilgisayar ortamında tam ekran video görüntülerinin izlenmesi mümkün olmadığı hâlde şimdi oldukça düşük maliyetlerle mümkündür. Bunu mümkün kılan işlemcilerin eskiye oranla daha yüksek hızlarda çalışmaları, grafik kartlarında kullanılan teknolojilerin yaygınlaşarak ucuzlaması, yeni sıkıştırma yazılımları gibi faktörler olmuştur. (Harrel 1997; 69).

Video klipler, genellikle yaygın olan iki formatta saklanırlar. Bunlar AVI (Audio Video Interleaved) ve QuickTime formatlarıdır. Kullanacağınız tür öncelikle uygulamanıza bağlıdır. Eserleriniz sadece Windows makineleri üzerinde

kullanılacaksa AVI uygun bir formattır. Ancak hem Mac hem de PC ortamlarına hitap etmek isteniyorsa Quick Time kullanmalısınız (Harrel 1997; 124).

2.4.1.8. Animasyon Dosyaları

Animasyon dosyaları da sabit kareleri hızla ve art arda göstererek hareket oluşturan zaman tabanlı dosyalar oldukları için bir video klip medyası tipi sayılır. Animasyon dosyaları, kare tabanlıdır ve kare hızı projeden projeye farklılık gösterebilirse de genellikle saniyede 14 kare kullanılır (Harrel 1997; 66).

Gerek video klip gerekse animasyon dosyaları, Macintosh ortamında hazırlanırken kullanılan format QuickTime' dir. İlk kez 1992 yılında Apple firması tarafından piyasaya sürülmüştür. Apple' in multimedya pazarında öncü bir konuma geçmesi, QuickTime yazılımının başarısına bağlıdır denebilir. QuickTime video formatında kayıt yapılırken ya da bir video görüntüsü oynatılırken kullanılacak bir takım özel kodlar ve sıkıştırma formatları içerir. QuickTime ve sanal gerçeklik: 1992 yılında Apple firması QuickTime' ı piyasaya sürdüğünde, aynı zamanda “navigable movies" diye adlandırılan bir teknolojinin de varlığını müjdelemiş oldu. Bu teknolojiyi oluşturanlar, sanal gerçeklik (virtual reality) deneyimi yaratan QuickTime filmleriydi. Örneklerden birinde San Fransisco'daki Golden Gate köprüsü üzerinde durup her tarafa bakmak mümkün olabiliyordu. Filmin yapımında, oldukça pahalı olan bilgisayar denetimli panoramik bir kamera kullanılmış ve bununla her yönden fotoğraflar çekilmişti. Daha sonra bu fotoğraflar, ardışık bir film dosyasına sıkıştırılarak izleyicinin baktığı yönü belirtecek uygun film karesini sergileyen özel komutlarla oynatılıyordu. Tasarım ve mühendisliğin bir miktar daha devreye girmesiyle Apple firması, QuickTime VR'ı piyasaya sürdü. Buradaki teknoloji de bir öncekinin benzeri olmakla birlikte yarattığı sanal gerçeklik deneyimleriyle ondan daha ileri sayılır (Macworld 1996; 128).

Sanal gerçeklik sayesinde sanki 3 boyutlu bir ortamda bulunuyormuşçasına ortamda gezinebilir, nesnelerin ön, arka ve yanlarında bulunabiliriz. Quicktime VR da navigable (gezilebilir) filmlerin öğelerini kullanmasına karşın sanal gerçeklik deneyimi oluşturmak için oldukça değişik bir teknik kullanır. Her yönden fotoğraflar

çekmek yerine node olarak adlandırılan tek bir panoramik ortam oluşturulur. Playback sırasını da yazılım, panoramik görüntüyü alıp düzlemsel bir uzayı “map” eder. Böylece kullanıcı, üç boyutlu bir uzay gibi görünen ortamda çevresine bakabilir. QuickTime VR aynı zamanda nesnelere de destekler. Yani tıklayıp çekerek her açıdan bakabileceğiniz nesnelere. Nesnelere de özgün navigable filmler gibi oluşturulur. Bir QuickTime filmi, nesnenin her yönden alınmış durağan görüntülerini içerir. Görüntünün üstünde oku ilerlettikçe yazılım yeni bakış noktanızı hesaplar ve o noktaya en yakın görüntü sergilenir (Macworld 1996; 128).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yürütülmesinde izlenen yöntem, araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin analizinde kullanılan işlemler açıklanmıştır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırmaya uygunluğu yönünden yarı yapılandırılmış “anket” yöntemi kullanılmıştır. Literatür taramasıyla dokümanlar incelenerek kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

Anket yöntemi , “...belli bir amaç ve plana göre düzenlenmiş “soru listesi”dir (Yıldırım 1966; 91). Ankette az yada çok sayıda soru olabilir. Bunlar, genellikle geniş kitlelere uygulanır ve sonuçlar üzerinde istatistiksel değerlendirmeler yapılır.

Araştırma konusu “İnteraktif CD’nin müze eğitime katkısı” olduğundan öğrencilerin duyguları, düşünceleri, tutumları, yorumları, zihinsel algıları doğrudan bu etkiyi ortaya koymaya yardımcı olacaktır. Araştırma konusunu ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin oluşturmasının nedeni ise; 12-13 yaş çocuğunun algısının geliştiği mantıksal düşünmesinin yetişkinler düzeyine ulaştığı bir dönem olmasıdır. Artık bir olayı yorumlayabilir soyut düşünebilir, varsayımlar öne sürüp sınamadan geçirebilir, diğer insanların düşüncelerini kavramlaştırabilir, düşsel dünyaları kavrayabilir (Atabek 1995; 58, Yavuzer 1997; 282-284) olmasıdır. Bu ise öğrenilmek istenilen cevaplara ulaşmada etkilidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ankara ili ilköğretim ikinci kademe altıncı sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini, Çankaya İlköğretim okullarından Muazzez Karaçay ilköğretim okulu 6-A ve 6-B şubelerinden toplam 40 öğrencidir.

3.3. Verilerin Toplanması

Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu altıncı sınıf 6-A ve 6-B şubelerinden toplam 40 öğrencinin katılımıyla yapılan ön anket ve son anket yöntemleri yardımıyla edinilen bilgiler doğrultusunda veriler toplanmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne yapılan geziler sırasında yapılan gözlemler ve çocuklarla yapılan konuşmalarda anket sonuçlarının değerlendirmesinde yardımcı olmuştur.

Anket 2005-2006 öğretim yılı ikinci yarıyıl başında yapılmıştır. Uygulamalar öncesi ön anket, uygulamalar sonunda ise son anket tatbik edilmiştir. Anket cevaplarına ek olarak öğrencilerin gezilerde ve İnteraktif CD yoluyla eğitim yaparken edinilen gözleme dayalı izlenimlerden de yararlanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilerle yapılan anket formlarının değerlendirmeleri yapılmıştır. Tablolaştırılarak görsel hâle getirilen veriler betimlenmiştir. Sonuçlar yüzde değerleriyle birlikte yorumlanmış ve açıklanmıştır. Anket notlarına ve alıntılara yer verilmesiyle verilerin çözümlenmesine katkı sağlanmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerine, gezi ve CD gösterimi yapılmadan önce “ön anket” çalışması yaptırılarak konu ile ilgili hazır bulunurluk düzeyleri saptanmıştır. Daha sonra 20 kişiden oluşan bir grup öğrenciye müze gezisi öğretim yöntemi uygulanmış, diğer 20 kişiden oluşan gruptaki öğrencilere ise interaktif CD yoluyla müze eğitimi süreci uygulanmıştır.

Bu eğitim süreçleri sonunda her iki öğrenci grubuna da “son anket” çalışması yapılmıştır. Son anket çalışması ile her iki öğrenci grubunun bilişsel ve duyuşsal davranışları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencilerine (40 öğrenci) uygulanan ön ankete öğrencilerin verdikleri cevaplar tablolara dönüştürülmüştür. Her soruya ilişkin sayı ve yüzde değerleri gösteren tablolar ve yine yüzdelerden yararlanarak, müze gezisi yapan ve interaktif CD’yi izleyen grupların karşılaştırmalı tabloları oluşturulup yorumlanmıştır. Her iki grubun ön anket soruları aynıdır.

Ön anket soruları:

- 1-Müze ne demektir?
- 2- Müzede ne gibi eserler vardır?
- 3-Müzeye eserler nerelerden gelir?
- 4-Müzeler ne işe yarar?
- 5-Daha önce müzeye gittiniz mi? Nerelere?

4.1.1. Öğrencilerin Müze Anlayışı

4.1.1.1. İlkokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Müzeyi Tanımlamaları Hakkında

Ön anket uygulamasının ilk sorusu olan “Müze ne demektir?” sorusu ile öğrencilerin “müzeyi” tanımlamaları istenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan başvuru kaynaklarından edindikleri bilgilere dayanarak açıklama yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, 1 ve 2. sıradaki sorulara verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte okulun verdiği eğitim (Öğrenci görüşmelerinden sonra öğretmenleri ve müdürle genel bir değerlendirme yapılmıştır.) yaşadığı çevre ve aileden alınan bilgi ve deneyimlerin verilen cevaplara yansıdığı görülmüştür.

	Eserlerin korunduğu yer		Gelecek nesiller için kaynak oluşturur		Tanıtım yeri		Değerli eşyaların saklandığı yerler	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	10	50	5	25	3	12,5	2	8,5
İnteraktif CD İzleyen Grup	9	48,5	5	25	4	13,5	1	7,5

Tablo 1. Müze tanımlamaları hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 50’si müzeyi eserlerin korunduğu yerler olarak bilmektedir. Öğrencilerin % 25’i ise gelecek nesiller için kaynak oluşturan

mekânlar olarak tanımlamışlardır, % 17,5' i tanıtım yeri olarak, 8.5'i ise değerli eşyaların saklandığı yerler şeklinde bilmektedir.

İnteraktif CD izleyen gruptaki öğrenciler ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette müze'yi % 45 oranında eserlerin korunduğu yer olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerin % 25' i gelecek nesiller için kaynak oluşturduğunu söylemiştir. % 25'lik grup ise müzeleri tanıtım yerleri olarak bilmektedir; % 7,5'lik diğer bir grup ise müzeleri değerli eşyaların saklandığı yerler olarak adlandırmıştır.

4.1.1.2. Müzede Yer Alan Eserler Hakkında

Öğrencilerin müzede ne gibi eserler bulunduğu hakkındaki bilgilerini sınamak için ön anketin 2. sorusu olarak "Müzede ne gibi eserler vardır?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

	Tarihi eserler		Eski çağlardan kalan eserler		Eşyalar		Dinozor-meteor		Tarihî yerlerden gelmiş eserler		Kalıntılar	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	12	60	5	25	-	-	1	5	4	20	-	-
İnteraktif CD İzleyen Grup	9	45	5	25	4	20	1	5			1	5

Tablo 2. Müzede bulunan eserler hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 60'ı müzede bulunan eserlerin tarihi eserlerden oluştuğunu; Öğrencilerin % 25'i ise eski çağlardan kalan eserlerin bulunduğunu belirtmişlerdir, % 17, 5'i dinazor ve meteor kalıntılarının bulunduğu yerler, % 4 ü ise tarihi yerlerden gelen eserler bulunduğunu belirtmektedir.

İnteraktif CD izleyen grup ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette müzede bulunan eserlerin türlerini % 45 tarihî eser, % 25 eski çağlardan kalan eserler, % 20 eşyalar ve % 5 kalıntılar olarak tanımlamışlardır.

4.1.1.3. Müzeye Eserlerin Nerelerden Geldikleri Hakkında

Öğrencilerin müzelerdeki eserlerin kaynakları hakkındaki bilgileri sınanmak istenmiş ve “Müzeye eserler nereden gelmiştir” sorusuyla yanıt alınmak istenmiştir.

	Eski çağlardan		Saklandığı yerden		Yer altından		Arkeolojik kazılardan		Saraylardan			Eskiden	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	8	40	4	20	4	20	2	10	2	10	-	-	
İnteraktif CD İzleyen Grup	3	15			5	20	7	35	2	10	6	30	

Tablo 3. Müzeye eserlerin nerelerden geldikleri hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 40'lık bölümü, müzelere eserlerin eski çağlardan geldiklerini, % 20'lik bölümü saklandıkları yerlerden, % 20'lik bölüm yer altından, % 10'luk bölüm arkeolojik kazılardan, % 10'luk bölüm ise saraylardan geldiklerini söylemişlerdir.

İnteraktif CD izleyen grup ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette müzeye gelen eserlerin % 15'lik oran ile eski çağlardan, % 20'lik oran ile yer altından, % 35'lik oran ile arkeolojik kazılardan, % 30'luk bölümü ise eskiden geldiklerini söylemişlerdir.

4.1.1.4. Müzelerin Görevleri ve Yararları Hakkında

Öğrencilere “müzeler ne işe yarar?” sorusu sorularak müzelerin görevleri hakkında bildikleri ortaya çıkarılmak istenmiştir. Alınan cevaplar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

	Bilgi Geliştirir.		Uygarlıkları Tanıtır.		Bir araya gelip eser görmeye		Atalarımızdan kalan eserleri görmeye		Eskileri görmemizi sağlar.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	8	40	4	20	2	10	4	20	2	10
İnteraktif CD İzleyen Grup	6	30			2	10	2	10	10	50

Tablo 4. Müzelerin görevleri hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 40'lık bölümü müzelerin bilgi geliştirdiğini, % 20'lik bölümü uygarlıkların tanıtılmasında yararlı olduğunu, % 10'luk kısım toplu hâlde eserler görmeye yaradığını düşünüyor. % 20'lik bölüm ise atalarımızdan kalan eserleri görmeye yaradığını, % 10'luk kısım ise eskileri görmemizi sağladığını düşünmüştür.

İnteraktif CD izleyen grup ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette müzelerin ne işe yaradıklarına dair; % 30'luk kısım bilgi geliştirdiğine, % 10'luk kısım birlikte eser görmeye yaradığını, % 10'luk kısmı atalarımızdan kalan eserleri görmeye yaradığını, % 50'lik bölümü ise eski eserleri görmemize olanak verdiğini düşünmüştür.

4.1.1.5. Öğrencilerin Daha Önce Müze Gezisi Yaptıkları Hakkında

Öğrencilerin daha önceden herhangi bir müze gezide bulduklarına dair bilgi edinmek amacıyla “Daha önce müzeye gittiniz mi” sorusu sorulmuştur.

	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	18	90	2	10
İnteraktif CD İzleyen Grup	20	100	-	-

Tablo 5. Öğrencilerin daha önce müze gezisi yaptıkları hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 90'lık bölümü daha önce herhangi bir müze gezisine bireysel ya da grup hâlinde katılmış bulunmakta, % 10'luk kesim ise daha önce bir müze gezisinde bulunmamıştır.

İnteraktif CD izleyen grup ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette tüm öğrenciler daha önce herhangi bir müze gezisine bireysel ya da grup hâlinde katılmış bulunmaktadır.

4.1.1.5.1. Daha Önce Gittikleri Müzeler Hakkında

Öğrencilere sorulan bir diğer soru da gittikleri müzelerin isimleri idi. Bu soru üstteki sorunun devamı niteliğindedir ve buna göre verilen cevap tablosu aşağıdadır:

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Feza Gürsoy Bilim Merkezi	-	-	1	5
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	1	5	2	10
Resim Heykel Müzesi	3	15	2	10
Etnografya Müzesi	3	15	-	-
M.T.A. Müzesi	10	50	2	10
İsmet İnönü Müzesi	3	15	2	10
Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi	-	-	1	5
Cumhuriyet Müzesi	-	-	10	50

Tablo 6. Daha önce gittikleri müzeler hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 50'lik bölümü daha önceden M.T.A. Müzesi'nde bir gezide bulunmuşlar . % 15'lik bölümü İsmet İnönü Müzesi'ne, % 15'lik bölümü Etnografya Müzesi'ne, % 15'lik bölümü Resim Heykel Müzesi'ne, % 5'lik bölümü ise Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne gezide bulunmuşlar.

İnteraktif CD izleyen grup ise tanıtım CD'si öncesi yapılan ankette görülüyor ki % 50'lik bölümü Cumhuriyet Müzesi'ne, % 5'lik bölümü Bodrum Sualtı ve Arkeoloji Müzesi'ne, % 10'luk bölümü İsmet İnönü Müzesi'ne, % 10'luk bölümü M.T.A. Müzesi'ne, % 10'luk bölümü Resim Heykel Müzesi'ne, % 5'lik son bölümü ise Feza Gürsoy Bilim Merkezi'ne gezide bulunmuşlardır.

4.2. Müze Gezisi ve İnteraktif CD Gösterimi Sonrası Anket Değerlendirmeleri

Bu bölümde ise Muazzez Karaçay İlköğretim okulu 6. sınıf öğrencilerine (40 öğrenci) uygulanan anketin ikinci bölümü olan, “son anket” sorularına verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Müze gezisi ve interaktif CD gösterimi sonrası anketlere öğrencilerin verdikleri cevaplar tablolara dönüştürülmüştür. Her soruya ilişkin sayı ve yüzde değerleri gösteren tablolar ve yine yüzdelere dayanarak müze gezisi yapan ve interaktif CD'yi izleyen grupların karşılaştırmalı tabloları oluşturulup yorumlanmıştır.

Müze gezisi grubu için hazırlanan son anket soruları:

- 1- Gezdiğiniz müzenin türü nedir?
- 2- Müzeye eserler nereden gelmiştir?
- 3- Müzede daha çok hangi eserler vardır?
- 4- Gezdiğimiz müze neden önemlidir?
- 5- En çok etkilendiğiniz eser hangisidir?
- 6- Eserlerin sergilenmesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

CD gösterimi yapılan grup için hazırlanan son anket soruları:

- 1- CD de anlatılan müzenin türü nedir?
- 2- Müzeye eserler nereden gelmiştir?
- 3- Müzede daha çok hangi eserler vardır?
- 4- CD'de bahsedilen müze neden önemlidir?

5- En çok etkilendiğiniz eser hangisidir?

6- CD’de, eserlerin gösterimi yeterli mi?

7- Müzeyi gezerek mi yoksa CD yoluyla mı tanımak isterdiniz?

4.2.1. Gezdikleri Müzenin Türü Hakkında

Müze gezisinde bulunan öğrencilerin ilk “son anket” sorusu “Gezdiğiniz müzenin türü nedir?” idi. Bu soruya verdikleri cevaplar aşağıdadır.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Eski Çağlarda Yaşayan İnsanların Medeniyetleri	14	70	-	-
Arkeoloji	4	20	-	-
Tarihî Eser Fosil	2	10	-	-
Tarihî Eser Müzesi	-	-	8	40
Medeniyetler Müzesi	-	-	8	40
Eski Çağlardan Kalan Eserler Müzesi	-	-	4	20

Tablo 7. Gezdikleri müze türü hakkındaki tablo

Müze gezisi yapan öğrencilerin % 70’lik bölümü, gezdikleri müzenin türünü; eski çağlarda yaşayan insanların medeniyetlerini tanıtan bir müze olarak tanımlamışlardır. Gezi boyunca müzede bulunan dekor ve sunum platformlarının büyük bölümünün o dönem insanların yaşamlarından bölümler gösteriyor olması çeşitli açıklama metinlerinde bulunan yazılar, öğrencilerin bu şekilde bir cevap

vermelerine neden olmuştur. % 20'lik bölümü ise müzeyi arkeoloji müzesi olarak tanımlamışlardır. Gezi süresince kazı alanlarının maketleri üzerinde anlatılan arkeolojik kazıların anlatımları nedeniyle öğrenciler bu cevabı vermişlerdir. % 10'luk bölüm müzeyi tarihî eser ve fosil sergileyen bir müze türü olarak adlandırmışlardır. Sergilenen eserler arasında fosillerde bulunmaktaydı, bu cevap kategorisinin oluşmasına bu sebep olmuştur.

CD grubu öğrencilerinden alınacak cevaplar, müze grubu öğrencilerinden alınan cevaplardan içerik ve anlam bakımından farklılık göstermemesi için CD için uyarlanarak sorulmuştur. CD'de anlatılan müzenin türü nedir sorusuna karşı alınan cevaplar aşağıdadır:

İnteraktif CD izleyen öğrencilerin % 40'lık bölümü CD'de anlatılan müze türünü, tarihi eser müzesi olarak tanımlamışlardır. CD içeriğinde bulunan resimler ve yazıların geneli tarihî eser olduğu için öğrenciler tarafından bu cevap verilmiştir. Öğrencilerin % 40'lık diğer kısmı ise müzeyi medeniyetler müzesi olarak tanımlamışlardır. Müzenin adı ve CD içeriği dolayısıyla bu cevap verilmiştir. Geri kalan % 20'lik bölüm ise müzeyi eski çağlardan kalan eserleri tanıtan bir müze türü olarak tanımlamışlardır. Bu % 20 lik bölümü oluşturan cevaplar ise CD de anlatılan dönemlerin açıklamalarına bakmadan sadece resimlere dayanarak verilmiş cevaplardır.

4.2.2. Müzeye Eserlerin Geldikleri Yerler Hakkında

Müzeye eserler nerelerden gelmiştir sorusu iki öğrenci grubuna da sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Alacahöyük	1	5	-	-
Bütün İllerden	6	30	2	10
Yozgat-Çorum-Hatay-Ankara	8	40	2	10
Toprak Altından	5	25	-	-
Kazılardan	-	-	2	10
Yeraltından	-	-	6	30
Saklandıkları Yerden	-	-	4	20
Eskiden	-	-	4	20

Tablo 8. Müzeye eserlerin geldikleri yerler hakkındaki tablo

İnteraktif CD izletimi sonrası ve müze gezisi sonrası yapılan anketlerde sorulan ikinci soru her iki grupta da aynıdır. Tablolar ve değerlendirmeler de buna göre yapılmıştır.

Müze gezisi yapan öğrenci grubunun % 5’lik bölümü müzeye eserlerin Alacahöyük’ten getirildiğini % 30’luk bölümü, eserlerin bütün şehirlerden getirildiğini, % 40’lık bölümü belirli şehirler olan Yozgat-Çorum-Hatay-Ankara’dan getirildiğini, % 25’lik bölümü müzede bulunan eserlerin toprak altından getirildiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu açıklamaları gezi sırasında uğranan “kazi alanları maketi” başında verilen bilgilendirmeler doğrultusunda olmuştur.

İnteraktif CD izleyen grupta ise öğrencilerin % 10'luk bölümü eserlerin bütün illerden getirildiğini, % 10'luk bölümü belirli şehirler olan Yozgat-Çorum-Hatay-Ankara'dan getirildiğini, % 10'luk bölümü kazılardan, % 30'luk bölümü yeraltından, % 20'lik bölümü saklandıkları yerlerden ve % 20'lik son grup ise eserlerin eskiden geldiklerini belirtmişlerdir. Verilen cevapların çeşitliliği öğrencilerin CD'yi araştırırken kendi deneyim ve bilgileri doğrultusunda hareket etmelerinden kaynaklanmıştır.

4.2.3. Müzede Hangi Eserlerin Daha Çok Olduğu Hakkında

İnteraktif CD izletimi sonrası ve müze gezisi sonrası yapılan anketlerde sorulan ikinci soru her iki grupta da aynıdır. Tablolar ve değerlendirmeler de buna göre yapılmıştır. Müzede hangi eserler daha çoktur sorusu sorularak öğrencilerin eserler, gezi ve izleti hakkındaki bilgileri sınanmıştır.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Tarihî Kalıntı-Heykel	8	40	2	10
Süs Eşyaları	6	30	2	10
Taşlar Kemikler	2	10	2	10
Kabartmalar	4	20	3	15
Kafatası	-	-	2	10
Etkileyen Eserler	-	-	2	10
Tarihî ve Sanatsal	-	-	3	15

Eski Uygarlıkların Yaşamlarını Anlatan Eserler	-	-	2	10
Para			2	10

Tablo 10. Müzede hangi eserlerin daha çok olduğu hakkındaki tablo

Müze gezisinde bulunan öğrenci grubundan % 40'lık bölümü, müzede bulunan eserlerin daha çok tarihî eser ve kalıntılardan oluştuğunu düşünmektedir çünkü gezi sırasında müzenin her yerinde çeşitli dönemlere ait eserler bulunmaktaydı ve öğrenciler cevaplandırma sırasında genellemeye gitmişlerdir. % 30'u süs eşyalarından oluştuğunu, % 20'lik bölümü kabartmalardan, % 10'luk bölümü ise eserlerin, taşlar ve kemiklerden oluştuğunu bildirmişlerdir. Gezi sırasında bu eserlerin bulunduğu tanıtım alanları da gezilmiştir ve öğrencilerin akıllarında bu eserler daha çok kalmıştır.

İnteraktif CD izleyen öğrenci grubunun % 10'luk bölümü müzede bulunan eserlerin tarihî kalıntı ve heykellerden oluştuğunu, % 10'luk bölümü süs eşyalarının bulunduğu, % 10'luk bölümü taşlar ve kemiklerin bulunduğu, % 15'lik bölüm kabartmaların daha çoğunlukta olduğunu, % 10'luk bölümü kafatasları, % 10'u etkileyen eserler bulunduğunu, % 15'lik bölümü tarihî ve sanatsal eserlerin bulunduğunu düşünmektedir. % 10'luk diğer öğrenci bölümü ise müzede bulunan eserlerin eski uygarlıkları yaşamlarını anlatan eserler olduklarını söylemişlerdir. % 10'luk son kesim ise müzede ağırlıklı olarak eski paraların bulunduğunu açıklamışlardır. Öğrencilerin verdiği cevapların çeşitliliği, CD içeriğinde her dönemden ve her çeşit eserden bulunmasından kaynaklanmaktadır.

4.2.4. Gezilen Müzenin Önemi Hakkında

Öğrencilerin, konu olan müzenin önemini farkındalıklarını denemek amacıyla Gezilen müze neden önemlidir? sorusu sorulmuştur.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Önceki medeniyetleri anlatır-kültür ve bilgi artışı sağlar.	4	20	-	-
Kalıntıları görmemiz açısından önemlidir.	6	30	-	-
Eski insanları anlattığı için önemlidir.	6	30	-	-
Ülkemiz için önemli taşlar vardır.	4	20	-	-
Tarihî eserlerin çokluğu ve müzenin senenin müzesi seçilmiş olması	-	-	10	50
Bilgilendirdiği için	-	-	4	20
Geçmişimiz hakkında bilgi edindiğimiz için	-	-	2	10
Eserleri anlattığı için	-	-	2	10
Cevap yok	-	-	2	10

Tablo 11. Gezilen müzenin önemi hakkındaki tablo

Müze gezisinde bulunan öğrenci grubundan % 20'lik grup müzenin önceki medeniyetleri anlatarak kültür ve bilgi artışı sağlayacağı görüşündedir. % 30'luk bölümü, kalıntıları görmemiz açısından müzenin önemli olduğunu düşünüyor. % 30'luk diğer bölüm ise Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin eski insanları anlattığı için önemli olduğunu düşünüyor. Son olarak % 20'lik bölüm ise müzede bulunan

taşlar açısından müzeyi önemli buluyor. Cevaplamalar, gezi ve gezi öncesi edinilen bilgiler doğrultusundadır. % 30'luk cevaplar gezi sırasında edinilen müzelerin önemini anlatan konuşmalardan etkilenecek verilmiştir.

Aynı sonuçları almak amacıyla soru CD izleyen öğrencilere, çalışmalarına uygun olması için “CD de bahsedilen müze neden önemlidir?” olarak sorulmuştur ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

İnteraktif CD izleyen öğrenci grubunun % 50'lik büyük bölümü, müzenin barındırdığı tarihî eserlerin çokluğu ve müzenin daha önceden senenin müzesi olarak seçilmesinden dolayı önemli olduğunu düşünmüştür. CD'de gösterilen videolardan birincisinde bu sorunun cevabına ilişkin açıklamalar bulunmaktaydı ve öğrencilerde buna dayanarak cevaplandırmada bulunmuşlardır. Öğrencilerin % 20'lik bölümü, müzenin bilgilendirici olduğu için önemli olduğunu düşünmektedir. % 10'luk bölümü, geçmişimiz hakkında bilgi edindirdiği için, % 10'luk bölümü eserleri anlattığından dolayı müzenin önemli olduğu kanısındadır. % 10'luk bölümü ise herhangi bir cevap vermemiştir. Bu açıklamalar ise tamamen öğrencinin CD içindeki özgün araştırmalarının sonucu olarak verilmiştir

4.2.5.Öğrencilerin Müzede Etkilendikleri Eserler Hakkında

Öğrencilerin ilgisini çeken eserleri öğrenmek amacıyla her iki gruba da “Bu müzede en çok etkilendiğiniz eser hangisidir?” sorusu sorulmuştur.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu		İnteraktif CD İzleyen Grup	
	f	%	f	%
Ejderha resimli altın kabartmalar	6	30	2	10
Süs eşyaları	2	10	5	25

Kafatası (Midas)	2	10	2	10
Büyük aslan figürü	1	5	3	15
Antikalar	-	-	2	10
Büyük heykeller	2	10	2	10
Altın takılar	1	5	3	15
Küvet olarak kullanılan eser	6	30	2	10

Tablo 12. Öğrencilerin müzede etkilendikleri eserler hakkındaki tablo

Müze gezisinde bulunan öğrencilerin en çok etkilendikleri eserlerin başında % 30'luk oranla, ejderha resimli altın kabartmalar ve % 30'luk oranla küvet olarak kullanılan eser gelmektedir. Bu eserler, büyüklükleri ve işlenişleri açısından oldukça dikkat çekici eserlerdi. % 10'luk oranda süs eşyaları, ki müzede oldukça fazlaydı, % 10'luk oranla Midas'ın mezar modelinde bulunan kafatası, mezar odasının birebir ölçüde yapılmış olması çocukların oldukça ilgisini çekmiştir, % 10 oranında büyük heykeller öğrencilerin en çok ilgisini çeken eserler arasında gelmektedir. Bunlara ek olarak % 5'lik oranla altın takılar ve büyük aslan figürü de ilgilerini çeken eserlerin içinde bulunmaktadır.

İnteraktif CD yoluyla müze gezisi yapan öğrenciler ise en çok ilgilerini çeken eserlere % 25'lik oranla süs eşyaları, % 15'lik oranla büyük aslan figürü, % 15 oranında altın takılar, % 10'luk oranda ejderha resimli altın kabartmalar, % 10'luk oranla Midas'ın mezar modelinde bulunan kafatası, % 10 oranında büyük heykeller öğrencilerin en çok ilgisini çeken eserler arasında gelmektedir. Antikalar ve küvet olarak kullanılan eser ise % 10'luk oranla en çok ilgi çeken eserler arasında bulunmaktadır. Öğrencilerin dikkatini çeken eserlerin çokluğu ve yüzde oranlarının

aynı olması, eserlerin CD’de veriliş biçimlerinin öğrencinin dikkatini çekmede ve akılda kalmasında ne şekilde rol oynadığını göstermektedir.

4.2.6. Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubunun Eserlerin Sergilenmesi Görüşleri Hakkında

Öğrencilere yönelttiğimiz “Sergilenen eserler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna, müze gezisi grubu aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

	Müze Gezisi Yapan Öğrenci Grubu	
	f	%
Gelecek nesiller için önemlidir.	3	15
Kalıntıları görmemiz açısından önemlidir.	6	30
Eserlerin tanıtımı için önemlidir.	4	20
Geçmişimizi öğrenmemiz açısından önemlidir.	3	15
Eski insanları anlattığı için önemlidir.	4	20

Tablo 13. Öğrencilerin eserlerin sergilenmesi hakkındaki görüşlerini açıklayan tablo

Müze gezisinde bulunan öğrencilerin % 15’lik bölümü müzedeki eserlerin gelecek nesiller için önemli olduğunu düşünüyor. % 30’luk bölümü kalıntıların sergilenmesi açısından faydalı olduğunu düşünüyor. % 20’lik bölüm ise eserlerin sergilenmesinin tanıtımları için önemli olduğunu düşünmektedir. % 15’lik öğrenci kesimi, eserlerin sergilenmelerinin geçmişimizi öğrenmemiz açısından gerekli olduğunu düşünüyor. % 20’lik bölüm ise eserlerin sergilenmesinin eski insanları anlattığı için önemli ve bilgilendirici olduğunu düşünümektedir.

4.2.7. CD’de Eserlerin Gösteriminin Yeterliliği Hakkında

Bu soruyu, yukarıda müze grubuna sorduğumuz soruyla eşit içerikte olması amacıyla ”CD de eserlerin gösterimi sizce yeterli mi? Önerileriniz?” olarak CD grubu öğrencilerine yöneltilmiştir. Ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

	İnteraktif CD izleyen Öğrenci Grubu	
	f	%
Yeterince ayrıntılıydı.	6	30
Hayır yeterli değil. Daha ayrıntılı ve görsel olabilirdi.	3	15
Eski dönemleri anlattığı için önemli ve yeterlidir.	3	15
Müzeyi her an görebilme olanağımız oluyor.	4	20
Müzeye gitme imkânı olmayanlar için yeterli ve yararlıdır.	4	20

Tablo 14. CD’nin yeterliliği hakkındaki tablo

İnteraktif CD yoluyla müze gezisi yapan öğrencilerin % 30’u müze CD’sini yeterli ve ayrıntılı buldu. % 15’lik bölümü CD’yi yetersiz buldu ve daha ayrıntılı ve görsel olabileceğini düşündü. % 15’lik bölümü CD’nin eski dönemleri anlattığı için yeterli ve önemli bulmaktadır. Öğrencilerin % 20’lik bölümü, müze CD’sini, müzeyi her an görebilme imkânı verdiği için yeterli ve olumlu buluyor. % 20’lik son bölüm ise CD’yi müzeye gitme imkânı olmayanlar için yararlı ve olumlu bulmuştur.

4.2.8. Öğrencilerin Müzeyi Gezi ya da İnteraktif CD Yoluyla Tanımak İstemeleri Hakkında

Öğrencilere müze hakkında sorduğumuz “Müzeyi gezerek mi yoksa interaktif CD yoluyla mı tanımak isterdiniz ?” sorusuna karşı aldığımız cevaplar aşağıda belirtilmiştir:

	İnteraktif CD izleyen Öğrenci Grubu	
	f	%
Hayır, müzeyi gezerek ziyaret etmek isterdim.	16	80
İnteraktif CD yoluyla incelemek isterdim.	4	20

Tablo 15. Öğrencilerin müzeyi gezi ya da interaktif CD yoluyla tanımak istemeleri hakkındaki tablo

İnteraktif CD yoluyla müze gezisi yapan öğrencilerin % 80 gibi büyük bir bölümü, müze gezisini sanal yoldan değil, bizzat müzeye kendileri giderek gezip görmek ve öğrenmek istemişlerdir. Hazırlanan CD her ne kadar iyi olursa olsun öğrenciler her duyusuna hitap eden gerçek bir eğitimi amaçlamaktadırlar. % 20’lik bölümü ise kolaylık, eğlence ve her an ulaşılabilirlik açısından Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni interaktif CD yoluyla incelemeyi tercih etmişlerdir. Daha önceden de anlattığımız avantajları dışında buradaki % 20’lik öğrenci bölümü, bilgisayar kullanımını alışkanlık hâline getirmiş ve evlerinde de bilgisayar kullanan kişiler oldukları için müze tanıtım CD’si onlara oldukça eğlenceli gelmiştir.

4.2.9. Müzeyi Gezerek Ziyaret Etmek İstemeleri Hakkında

Üstteki sorunun devamı olarak sorduğumuz “Neden?” sorusuna yanıt olarak CD grubu öğrencilerinden aldığımız yanıtlar aşağıdadır:

	İnteraktif CD izleyen Öğrenci Grubu	
	f	%
Eserlere daha yakın olmak için	9	45
Daha ilginç ve heyecanlı olacağı için	3	15
CD de göremediğimiz ayrıntıları görmek için	2	10
Eserleri her açıdan incelemek için	5	25

Tablo 16. Müzeyi gezerek ziyaret etmek istemeleri hakkındaki tablo

İnteraktif CD yoluyla müze gezisi yapan öğrencilere yönelttiğimiz son soruda öğrencilerin % 80'i cevaplama bulmuştur. Bu öğrencilerin % 45'i eserlere daha yakın olmak için müzeyi bizzat ziyaret etmek istemişlerdir. % 25'i eserleri çeşitli açılardan inceleme imkânı bulabilecekleri için, % 15'i daha ilginç ve heyecanlı olacağını düşündüğü için, % 10'u ise müzenin CD'de gösterilemeyen ayrıntılarını görebilmek için müze gezisini tercih edeceklerini söylemişlerdir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile elde edilen bulgularla sonuçlara varılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın konusu esasıyla nitel bir araştırma olması nedeniyle genellemeler yapılmış olsa da öğrencilerin kendi deneyimlerine dayanan görüşlerin önemi, sonuçları etkilemiştir. Aynı zamanda ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin gelişimleri de göz önüne alınarak sonuçları değerlendirmek yerinde olur. Ancak öğrenciler arasındaki cinsiyet, sosyo-ekonomik farklılıklar araştırmada ele alınmamıştır. Öğrenciler arasında daha önce hiç müze gezisinde bulunmamış öğrenciler bulunmaktaydı buna karşın müzeler hakkında bilgisi ve ilgisi olan öğrencilere de rastlamak mümkündür. Bu tür farklılıklar, sonuçların değerlendirilme aşamasını etkileyen faktörler olarak sayılmamış ve sonuca varım bu doğrultuda izlenmiştir.

5.1. Sonuç

Bu bölümde, hazırlanan interaktif CD'nin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni tanınmasında ne kadar etkili olduğunu ve çocukların CD hakkındaki düşüncelerini belirteceğiz.

Uygulanan ankete verilen cevaplar incelendiğinde şu sonuçlara varılmıştır:

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 90'ı müze kavramını tanımaktadır. Öğrencilerin yaklaşık % 100'ü müzelerde ne gibi eserler bulunduğuna dair bilgi sahibidirler. Müze gezisi yapan öğrenci grubunun % 90'lık bölümü ve interaktif CD yoluyla müze eğitimi verilecek grubunda % 100'lük bölümü, daha önce herhangi bir müze gezisine bireysel ya da grup hâlinde katılmış bulunmamaktadır. Müze gezisi yapacak olan öğrencilerden % 5, CD eğitimi alacak öğrencilerden ise % 10'luk bölüm daha önce tezin konusu olan Anadolu Medeniyetleri Müzesine gezide bulunmuşlardır.

Gezdikleri müzenin türü hakkında sorulan soruya, müze gezisi yapan öğrenci grubunun verdikleri cevaplar genellemeye giderken CD grubunun verdiği cevaplar kategorilere ayrılmış cevaplardır.

Müze eserlerin nerelerden geldikleri hakkındaki soruda, verilen cevaplarda müze gezisi grubu öğrencileri kazı yerlerini gösteren maket üzerinde somutlaştırarak yapılan anlatımlardan daha çok etkilendikleri görülmüştür. CD grubu öğrencileri ise özgün eğitim yaptıkları için tüm cevaplara ulaşmada yeterli olamamışlardır.

Müze hangi eserlerin daha çok olduğu hakkındaki soruda ise müze grubu öğrencileri büyüklük ve çarpıcılık gibi kriterlere bağlı kalmışlardır. CD grubu öğrencileri ise daha çok eser ismi saymışlardır. İnteraktif CD’de tanıtılan eserlerin yoğunluğu ve her esere eşit miktarda görsel alan ayrılması cevaplamaların bu şekilde olmasında rol oynamıştır.

Gezilen müzenin önemi hakkındaki soruya, müze gezisi yapan öğrenci grubu verdikleri cevaplara kaynak olarak gezi sırasında edinebildikleri bilgiler ve daha önceki derslerinde müzeler hakkında öğrendikleri bilgileri göstermişlerdir. CD grubunda ise öğrenciler CD’de bulunan videolardan yararlanmışlardır.

Öğrencilerin en çok etkilendikleri eserler hakkında ise müze gezisi yapan öğrenci grubunun aklında kalan eserler, daha çok boyut ve işleniş açısından büyük ve gösterişli eserlerdir. CD eğitimi verilen öğrenci grubu ise cevaplarında daha çok eser ismi saymışlardır. Bu CD’de gösterilen fotoğraf ve videoların eserlerin birebir boyutunda olmamaları ve hafızada kalabilirliğinin buna orantılı olmasından kaynaklanmaktadır.

İnteraktif eğitimi yapılan öğrenci grubuna CD’deki eserlerin yeterliliği sorulduğunda % 15’lik öğrenci mevcudu dışında tüm öğrenciler o yaş grubu için hazırlanan CD’yi yeterli ve olumlu bulmuşlardır. Öğrencilerin hemen hepsinin daha önce müze gezilerine çıktıkları düşünülecek olursa cevaplar büyük ölçüde olumludur.

Bu olumlu sonuçlardan sonra CD grubu öğrencilerine müze gezisini hangi yöntemle yapmak istediklerini sorduğumuzda interaktif CD yoluyla müze gezisi yapan öğrencilerin % 80 gibi büyük bir bölümü, müze gezisini sanal yoldan değil, bizzat müzeye kendileri giderek gezip görmek ve öğrenmek istemişlerdir. % 20'lik bölümü ise kolaylık, eğlence ve her an ulaşılabilirlik açısından Anadolu Medeniyetleri Müzesini interaktif CD yoluyla incelemeyi tercih etmişlerdir.

Yapılan gözlemler ve uygulamalar ışığında, öğrenciler müzelerde düşünerek duygularını ifade ederek, tartışarak, gözleyerek, izleyerek, yazarak, çizerek, paylaşarak, yani yaşayarak tarihimizi, kültürümüzü, öğrenmenin mutluluğunu ifade etmişlerdir. Okul-öğrenci-müze ilişkisinin, müzelerin aktif öğrenme alanı olarak kullanılmasındaki rolü açıkça anlaşılmıştır. Öğrencilerin verdiği samimi cevaplardan onların her konuda olduğu gibi, müze eğitimi konusunda da tamamen aktif katılıma, deneme-uygulamaya, hayal güçlerini geliştirmeye ve müzeleri günlük yaşantılarının bir parçası olarak görmeye ihtiyaçları olduğu gözlenmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesini tanıtan interaktif CD ile yapılan eğitimde öğrencilerin duygularını ifade etmede tartışmada zorlanmadıkları gözlenmiştir. Bunun yanında edindikleri bilgilere her an kolayca ulaşabilmeleri ve tekrar edebilmeleri yönünden CD'nin müze gezisine göre daha avantajlı olduğu gözlenmiştir. "Öğrenci sayısının hızla artması bilgi miktarındaki çoğalma içeriğin karmaşıklaşması öğretmen yetersizliği ve bireysel kabiliyet ve farklılıkların önem kazanması gibi etkenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılması gereksinimi doğmuştur." Müze ile ilgili konular müzeci, müze eğitim uzmanları ve programcıların birlikte çalışmaları ile bilgisayar ortamına aktarılacak suretiyle programlanabilir. Böylece ziyaretçinin ilgisini çekmek daha kolaylaşır (Bilen 1996; 51).

5.2.Öneriler

İnteraktif CD ve bilgisayar yoluyla eğitimden tam anlamıyla verim alabilmemiz için gerekli olan koşulları özetleyecek olursak;

1. İnteraktif CD yoluyla eğitim yapacak eğitimcilerin bu eğitim tarzının başarısının bilincinde olan olmaları gerekmektedir.
2. Eğitim verecek elemanların, her türlü teknik detay hakkında bilgili olmaları, eğitim süreci sırasında verilen öğretilerin kesintisiz ve tam olarak öğrencilere aktarılabilmesi için önem taşımaktadır.
3. Gerekli koşulların sağlanabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı eğitimcilerle gerekli yerlerde kurslar ve seminerler düzenleyerek eksik bilgilerin giderilmesine yardımcı olmalıdır.
4. Eğitilen elemanlar, aynı şekilde interaktif CD yoluyla eğitim alacak öğrencileri bilgisayar kullanımı hakkında bilgilendirmelidirler.

XIV. KAYNAKÇA

ALKAN, M. (1997). Bilgisayar Teknolojileri ve Çocuk Gelişimi.

ATASOY, S. (1975). Çağdaş Müzecilik. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleten: (327).

ATASOY, S. (1979). Müzeler ve Müzecilik, İstanbul.

ATASOY, S. (1983). Türkiye'de Müzecilik. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 6. 1458-1471, İletişim Yayınları.

ATASOY & YAVUZOĞLU, N (1994). Çağdaş Eğitimde Müzenin işlevi. Kültür Yapıları Müzeler.

ATASOY, N. (1996). Müze Eğitim ve Yazılı Gereçlerin İstanbul Arkeoloji Müzeleri Taş Eserler Bölümü Üzerinde Örneklenmesi, İstanbul: Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ATAGÖK, T. (1990). Çağdaş Müzeciliğin Anlamı, Lami Son (14), Şubat 1990, İstanbul.

ATAGÖK, T. (1994). Çağdaş Müzecilikte Toplum Müze İlişkisi Bağlamında Müzecilerimizin Konumu Anons. Haziran-Temmuz, 1994.

ATAGÖK, T. (1995). Çağdaş Müzecilik Uygulamaları için Müzecilik Eğitimi. II. Müzecilik Semineri Bildirileri. 19-23 Eylül, İstanbul.

AVER, H. (1962) Das Museum in Technischen Wandel Unserer Zeit, München.

BİLEN, M. (1996). Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara

ÇİLENTİ, Kamuran (1984). Eğitim Teknolojisi ve Öğretim. Ankara.

ERAVŞAR, O&KARPUZ, H. (1998). Müze Personeli ve Uzmanların Eğitimi. IV. Müzecilik Semineri Bildirileri. 16-18 Eylül, 1998, 42-46.

ERBAY, F. (1987). Çağdaş Müzeciliği Yönlendiren Etkenler. II. Müzecilik Semineri Bildirileri. 19 Eylül, 1994, İstanbul: Asker: Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, 22-24.

ERBAY, F. (1998). Eğitim Kurumlarının Müzelerin Kurumlaşmasındaki Yeri. IV. Müzecilik Semineri Bildirileri. 16-18 Eylül 1998.

ERDOĞAN, İ. (1995). Ortaöğretimde Müzenin Yeri. Yaşadıkça Eğitim (39).

ERGEÇ, R. (1995). Türk Müzeciliğinin Tarihçesi. Müzeler ve Müzecilik. 18-24 Mayıs Müzeler Haftası.

FİDAN, N. (1985). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Alkım Yayıncılık.

FİDAN, N&ERDEN M. (1993). Eğitime Giriş. Ankara.

KORAY, S. (1989). İllustratif Resimlemeyle Bilgisayar Animasyon ve Duran Resimlerin Canlandırılması, H. Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

KUL, I. (1995). 2000' li Yılların İletişim Teknolojisi ve Multimedya, Türkmen.

ÖZDEN, N. (1996). Bir Tür Sihirli Güç, Chip Şubat sayısı, İstanbul.

ÖZGÜÇ, B. (1995). Bilgisayar Grafiği Yazılımı Görüntününün Matematiği, Bilim ve Teknik Dergisi Mart sayısı, Ankara.

GERÇEK, F. (1999). Türk Müzeciliği, Kültür Bakanlığı Yayınları 2327, Ankara.

HARREL W.D. (1997). **Director 5 ile Multimedya Öğreniyorum**, Alfa Yayınevi, İstanbul.

HARRİSON, M. (1963). **Eğitim ve Müzeleri. Müzelerin Teşkilatlanması, Pratik Öğütler**. Ankara: Türk Tarih K-urumu Yayınları.

HIZAL, A. (1989). **Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirmesi**. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

İNEL, B. (2000). **Çağdaş Müzeciliğin Temel Yapısı V. Müzecilik Semineri Bildirileri**. Eylül 2000, İstanbul.

KASAPOĞLU, E. T, Macworld, 1996, sayı 51, İstanbul

MERAL (1999) **Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarda Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşleri 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2. Kitap** İstanbul.

MAPRAN, B. (1994). **Müze Türleri, Kültür Yapılan Müzeler**.

OGAN, A. (1947). **Türk Müzeciliğinin Yüz Yıllık Dönemi**. İstanbul.

ÖNDER, M. (1977). **Türkiye Müzeleri**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Sanat Dizisi:27.

RIZA, B. (2000). **Bilgisayarın Eğitim ve Öğretimde Kullanılmaya Başlanması**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

RİVIERE, G. H. (1962). Unesco Bölge Semineri, İcom Türkiye Milli Komitesi Yayınları Ankara.

SU, K. (1948). Osman Hamdi Bey'e Kadar Müzecilik, Ankara.

SÖNMEZ (1994) Eğitim İle İlgili Felsefi Akımlar, Ankara.

ŞAHİN ve YILDIRIM (1999) Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde , Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi Anı yayımları Ankara.

ŞİMŞEK,L. (1999). Eğitim Çalışma Grubu Raporu, İstanbul.

TERZİOĞLU, S. (1995). Grafik Sanatlarda Tasarım ve Üretim Sürecinde Bilgisayar Grafiklerinin Kullanımının Yen ve Önemi, H. Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

TOKER, A. (1987). Çocuk ve Müze Ankara: Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1986 Yıllığı.

UNESCO (1963). Müzelerin Teşkilatlanması Ankara

ÜNALTAY. A; BÜYÜKYILMAZ A. (1991). Elektronik Yayıncılık El Kitabı, Yüksek Teknoloji Yayınları, İstanbul.

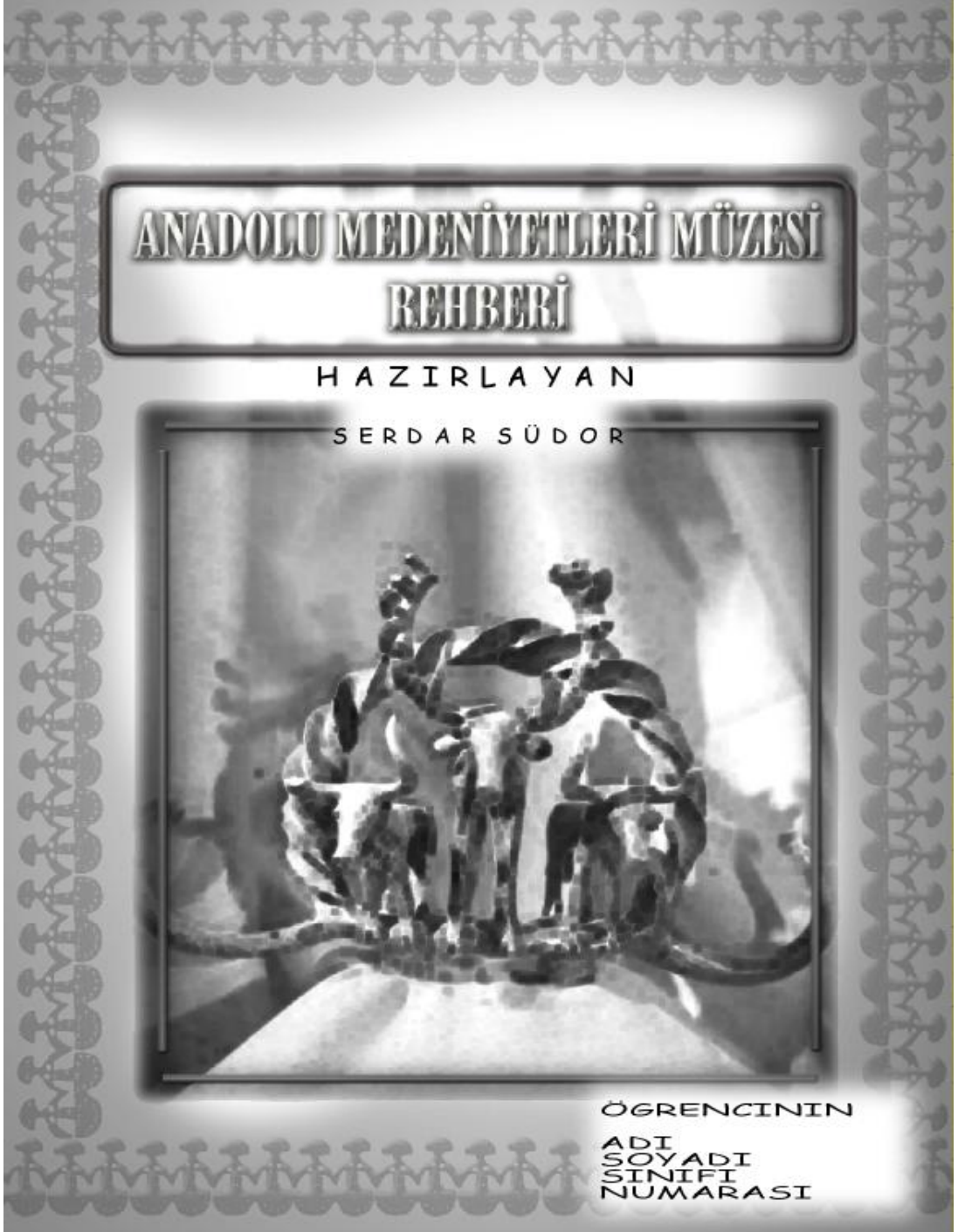
VAROL, S. (1996). Mac Puff, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

VAROL, S. Macworld, 1995, sayı 45,İstanbul.

YALDIZ, M. (1992). Atatürk ve Müzecilik, Ankara.

EKLER

XI. ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ REHBERİ

Müze çeşitli aşamalardan sonra tarihi yapısı ile bir bütün olarak Anadolu uygarlıklarını yansıtmaya bakımından, bugün "Anadolu Medeniyetleri Müzesi" ismini almaya hak kazanmıştır. Kuruluşundaki resmi adı Asar-ı Atika Müzesi iken Bedestene geçince isim Arkeoloji Müzesi olarak değiştirilmiş ve bu isim 1968 yılına kadar kullanılmıştır. Ayrıca ilk defa Hitit eserlerini toplu olarak tanıtması bakımından resmileşmeyen Eti (Hitit) Müzesi ismiyle de bilinir.

Mamut Paşa Bedesteni yapısı dört büyük payenin taşıdığı on büyük kubbe ile örtülü 49x18 metre büyüklüğünde kapalı bir ana mekan ile bu mekanı çevreleyen özgün durumda üzerleri beşik tonozlarla örtülü karşılıklı yüz iki dükkanın sıralandığı arasta bölümünden oluşmaktadır. Büyük mekandan çarşı kısmına her yönde tam ortada yer alan dört kapı ile geçilmektedir. Bu planı ile klasik Osmanlı Bedesteni tipindedir. Arastanın güney kanadı kot farkından dolayı iki kat olarak yapılmıştır.

Bugün dükkanlardan doğu kanadının kuzeyindeki beş adedi korunmuş, yıkılmış olan diğerleri onarım sırasında bilinçli olarak yenilenmeyerek eserlerin sergilenmesine uygun büyük salonlar elde edilmiştir. Ancak, ilgililer için belirli bölümlerde tonoz başlıkları tuğla kuşaklı taş örgüsü gibi mimarlık tekniğini yansıtan özgün unsurlar korunarak bırakılmıştır. Korunmuş beş dükkanın karşısında ana mekanlara bağlı örnek olmak üzere tonoz örtüleri renk farklılığı ile gösterilmek istenmiştir. Tavan, onarıldığı ellili yılların sergileme anlayışına uygun olarak, eserlerin doğal ışıkla aydınlatılması prensibinden hareketle taşıyıcı medeni bir konstrüksiyon üzerine cam çatı ile örtülmüş ve böylece doğal ışığın girmesi sağlanmıştır. Madeni konstrüksiyonu saklamak amacıyla da alt kısımlar ahşap ızgara ile kaplanmıştır. Kubbeleri belirtmek amacıyla kubbe altına gelen yerlere özel bir tasarım anlayışıyla aynı zamanda güzel bir görünüme sahip sonuçlar elde edilmiştir. Yapı dışardan ufak dikdörtgen pencerelerle çevrelenmiş, dört yanda dışa açılan kapılar yerlerini korumuş, Bedesten' in kuzeyindeki ana kapısı müzenin girişini oluşturmuştur.

Müze' nin bir diğer bölümü olan bitişikteki Kurşunlu Han'ın da yapılış tarihi bilinmiyor olsa da yapısı özellikleri bedestenin çağdaşı olduğunu ortaya koymaktadır. Tipik Osmanlı hanları özelliği taşıyan Han'ın üstü açık kareye yakın bir avlu ile bunu çevreleyen iki katlı revaklı galerilerden ve bu galerilere açılan beşik tonoz örtülü ocaklı ve nişli oda sıralarından oluşur. Güney kanat batı ucunda belki de arazinin durumu nedeniyle dışa doğru açılmaktadır.

Güney ve batı kanatlar altında yer alan 'L' biçimli, hayvanların gecelediği bodrum bölümü de hesaba katılırsa han üç katlıdır. Ahırın üstü uzun ve tek bir beşik tonoz ile örtülüdür ve avludan kuzey-batı ve güney-doğuda bulunan merdivenlerle inilir. Zemin katta yirmi sekiz, birinci katta otuz odası bulunmakta olup revaklara tek kapı ve pencerelerle açılırlar. Han'ın kuzey cephesinde onbir, doğu cephesinde dokuz ve giriş eyvanı içersinde karşılıklı dört küçük dükkan yer almaktadır.

Tüm bu onarım ve bakım çalışmaları uzun yıllar boyu sürmüş ve kendi içinde dönemlere ayrılabilir kadar programlı çalışılmıştır. Kuruluş evresi olarak

niteleyebilecek olan ilk evre müzenin Akkale'deki kuruluş tarihi olan 1921 yılından, Bedesten orta salonunun büyük ölçüde onarılıp ilk serginin gerçekleştirilmesi ile müze idaresinin Han'ın bir bölümüne taşındığı 1948 yılına kadar olan donemi kapsar. Bu evrenin ilk yılları Kurtuluş çabasının verildiği ve çeşitli sorunların bulunduğu cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. Bu zamanda Hars (kültür) ve müze işlerine el atılması bir lüks olarak karşılanmış olmasına karşın önemli bir olaydır.

Kuruluş döneminin ikinci evresini ise müze kullanımına uygun bulunan Mahmut Pasa Bedesteni ve Kurşunlu Han'ın onarımına başlama ve ilk onarımın tamamlanarak sergilenmeye girme donemi kapsar. Bu dönemde yabancı profesörlerden yardım istenmesine rağmen öz yapı geleneğini iyi bilen bir Türk mimarının görüşü kabul görerek Mimar Macit (Kural) 'in projesi ile onanma devam edilmiştir. Bu ikinci evre gelişme evresi olarak kabul görmüştür; 1948 ile 1968 yılları arasında müzenin bugünkü durumunu almaya başladığı zamana kadar olduğu süredir.

SERGİLENEN ESERLERİN DÖNEMLERİ

Bugün kendine özgü koleksiyonları ile dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde, Anadolu arkeolojik eserleri Paleolitik Çağdan başlayarak günümüze kadar, kronolojik bir sırayla sergilenmektedir.

Tarihi yapılan, köklü geçmişi ile bugünlere gelen Anadolu Medeniyetleri Müzesi 19 Nisan 1997 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde 68 Müze arasında birinci seçilerek "Yılın Müzesi" ünvanını elde etmiştir.

Paleolitik (Yontma Taş) Çağ (...8000): Müzemizde Antalya Karain Mağarası buluntuları ile temsil edilir. Yontma Taş Çağı insanları mağara ve kayaaltı sığınaklarında barınan avcı ve toplayıcı topluluklardır. Bu insanlara ait taş ve kemik aletler bu devri belirleyen buluntulardır.

Neolitik (Cıvalı Taş) Çağ (8000 - 5500): İnsanlık tarihinde besin üretimi yanında ilk yerleşik toplumların kurulmasıyla başlayan bu dönem müzemizde Çatalhöyük ve Hacılar gibi çağın iki önemli merkezinden ele geçen buluntularla temsil edilmektedir. Buluntular arasında ana tanrıça heykelleri, damga mühürler, pişmiş toprak kaplar, kemik tarım araçları yer alır.

Kalkolitik (Bakır-Taş) Çağı (M.Ö. 5500 - 3000): Taş aletler yanında, bakırın işlenerek günlük hayata girdiği bu döneme ait zengin buluntular müzemizde Hacılar, Canhasan, Tilkitepe, Alacahöyük ve Alishar'dandır.

Eski Tunç (Maden) Çağı (M.Ö. 3000 - 1950): M.Ö. 3. binin başlarında Anadolu'da yaşayan insanlar, bakıra kalay katarak tunç elde etmişler, tuncun yanı sıra devrin bilinen bütün madenlerini dökme ve döğme tekniğiyle olağanüstü bir ustalıkla işlemişlerdir. Alacahöyük kral mezarlarından çıkarılan değerli madenlerden yapılmış, görkemli ölü hediyelerinin yanında Hasanoğlan, Mahmatlar, Eskiyapar, Horoztepe,

Karaoğlan, Merzifon, Etiyokuşu, Ahlatlıbel, Karayavşan, Bolu, Beycesultan Semahöyük, Karaz-Tilkitepe buluntulan zengin bir Eski Tunç koleksiyonu olarak sergilenmektedir.

Hititler (M.Ö. 1750 - 1200): M.Ö. 2. binde Anadolu'da ilk siyasi birlik Kızılırmak kavsi içinde Hititler tarafından kurulmuştur. Başkentleri Boğazköy (Hattuş) ile birlikte İnandık, Eskiyaşar, Alacahöyük, Alishar, Ferzant, zengin buluntu veren Hitit merkezleridir. Kabartmalı, boğa biçimli kaplar, pişmiş toprak eserler, devlet arşivine ait tabletler, kral adı baskılı mühürler dikkati çekmektedir.

Frigler (M.Ö. 1200 - 700): M.Ö. yaklaşık 1200 yıllarında Balkanlar üzerinden gelen Frigler, merkezleri Gordion şehri olmak üzere Orta Anadolu'da egemen olmuşlardır. Gordion tümülüslerinden ve örenyerlerinden çıkarılan eserler Frig sanatının en güzel örnekleridir.

Urartular (M.Ö. 1200 - 600): Altıntepe, Adilceviz, Kayalıdere, Patnos, Van, Çavuştepe gibi merkezlerde mimarlıkta ve madencilikte ileri bir düzeye ulaşan Urartular, Doğu Anadolu'da Friglerle çağdaş olarak yaşamışlardır.

Geç Hititler (M.O. 1200 - 700): Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Hititlerin bir kısmı güney ve güney-doğu Anadolu'da şehir devletleri kurarak Geç Hitit Beyliği dönemini yaşamışlardır. Malatya-Aslantepe, Kargamış, Sakçagözü önemli Geç-Hitit yerleşmelerini temsil ederler.

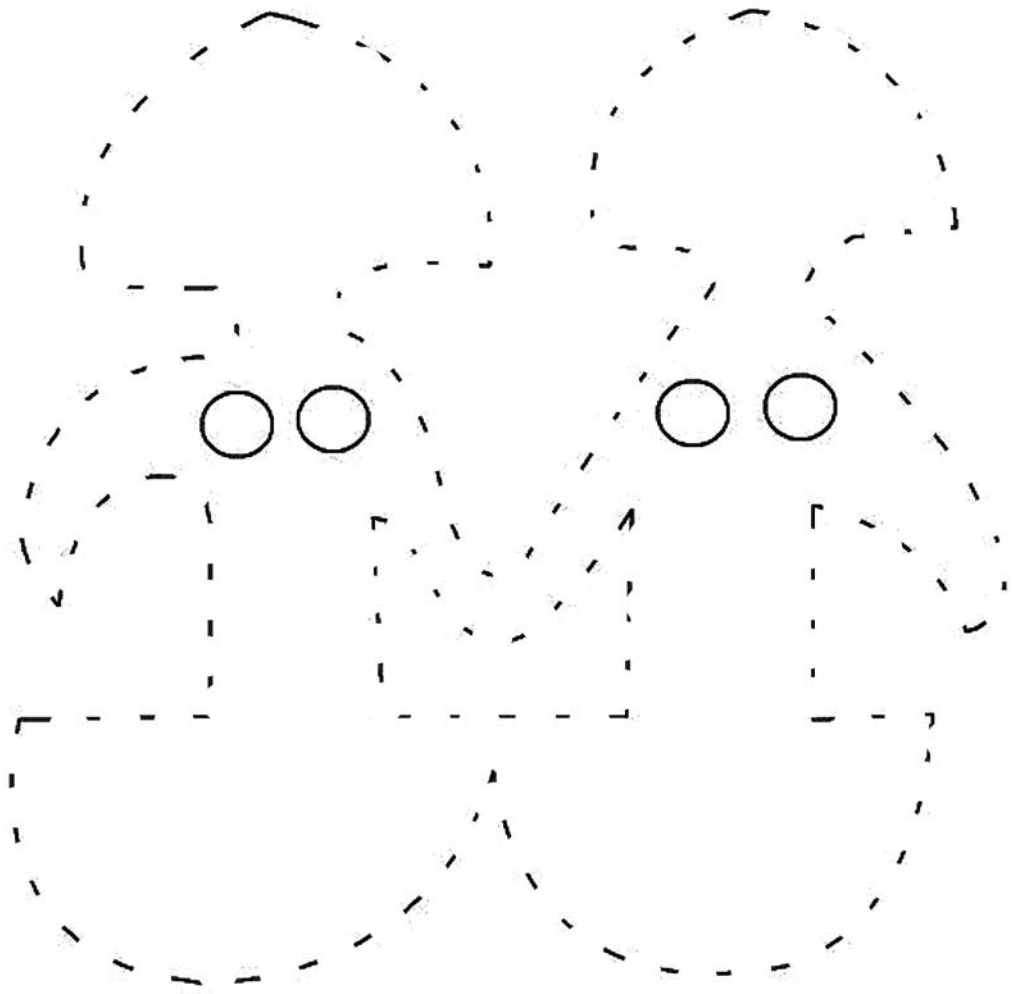
M. Ö. 1. binin yarısından başlayarak Yunan, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait altın, gümüş, cam, mermeri bronz eserler ve ilk paradan başlayarak günümüze kadar madeni paralan da içine alan koleksiyonlarımız müzemizin nadir kültür varlıklarını temsil ederler.

Müzelerde Uyulması Gereken Kurallar

- Eserlere zarar vermemek ve hiçbir şekilde dokunmamak,
- Yayıdığı zararlı ışınlarla tarihî eserlere zarar verebileceğinden dolayı, fotoğraf çekerken flaş kullanmamak,
- Müze içerisinde başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmamak,
- Müze bir grup hâlinde ziyaret ediliyorsa gruptan ayrılmamak,
- Sergi salonu içerisinde herhangi bir şey yiyip-içmemek.

OYUN SAYFASI

Noktalar birleştğinde ortaya hangi eser çıkacak?

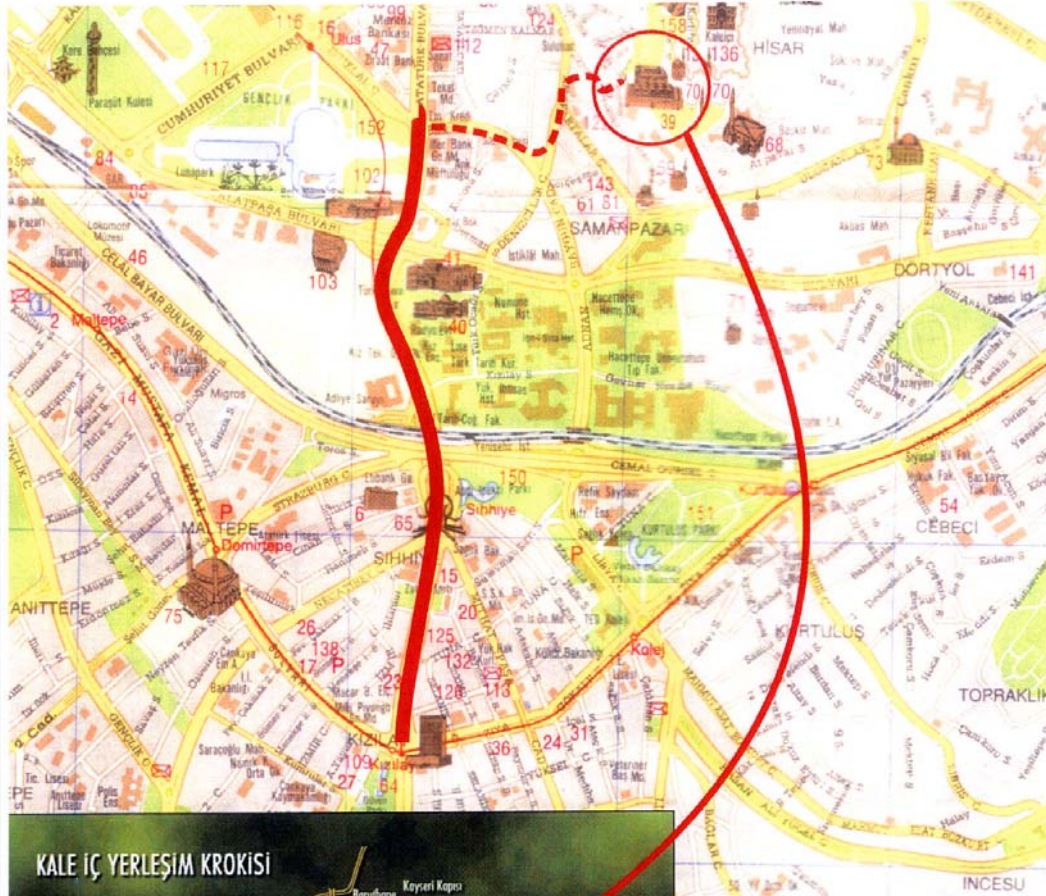
i--- i---

XVI. HARİTALAR

1. ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ

Hisarlar Caddesi, Atpazarı
 Tel : (0312) 324 31 60-62
 Faks : (0312) 311 28 39
 E-posta: anmedmuz@marketweb.net.tr

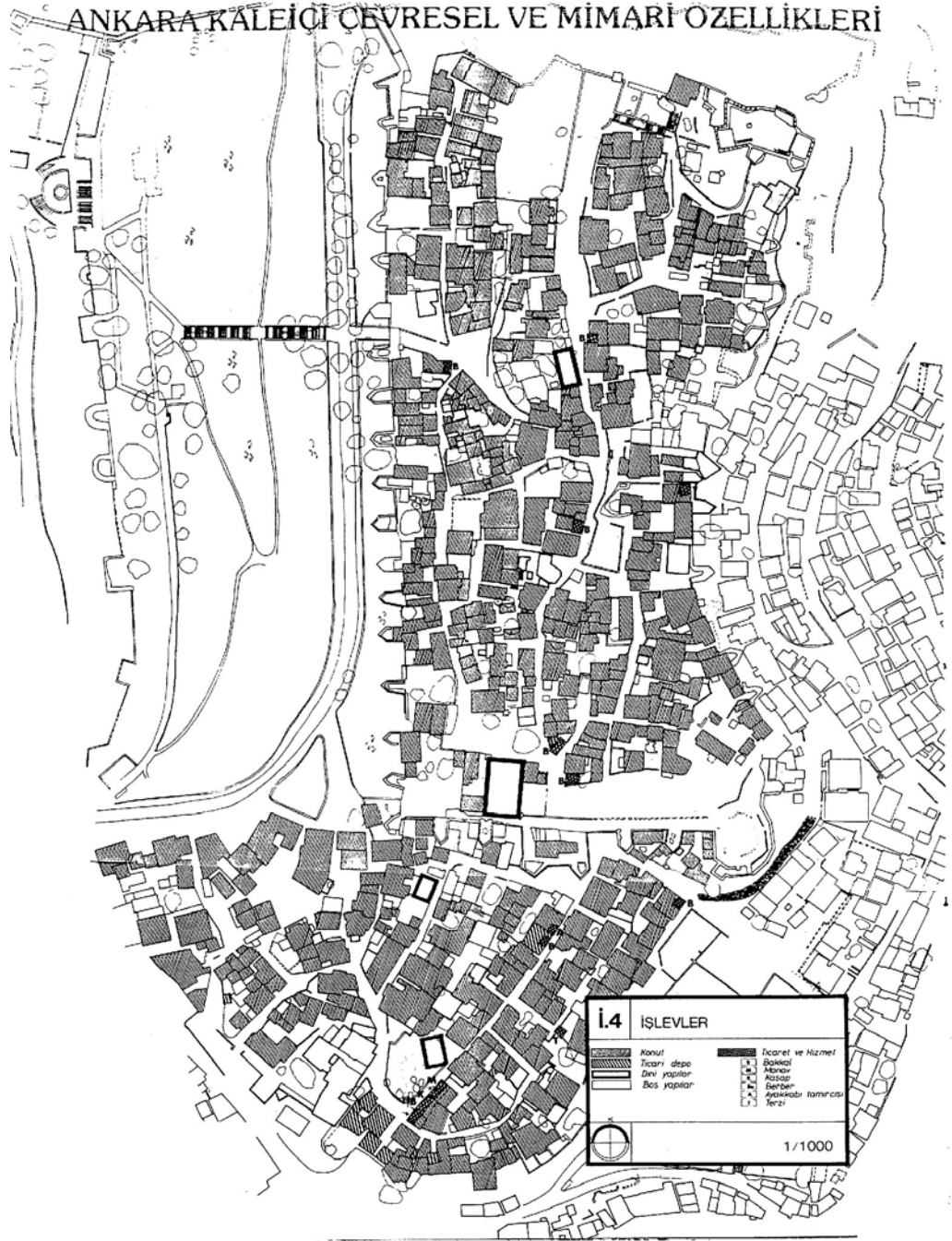
Pazartesi dışında her gün
 1 Mayıs-30 Eylül tarihlerinde 08.30-17.30;
 1 Ekim-30 Nisan tarihlerinde 08.30-17.00
 saatlerinde ziyarete açıktır.

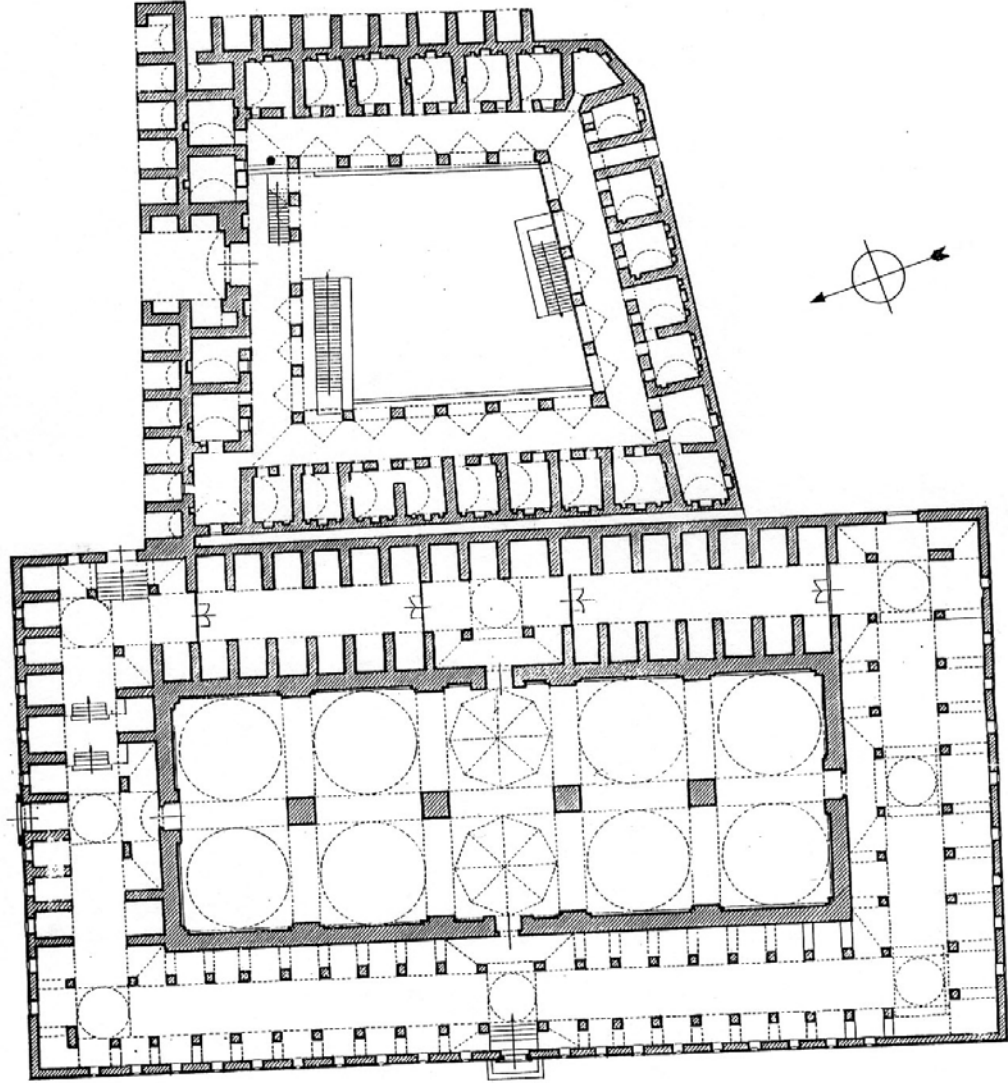

KALE İÇ YERLEŞİM KROKİSİ

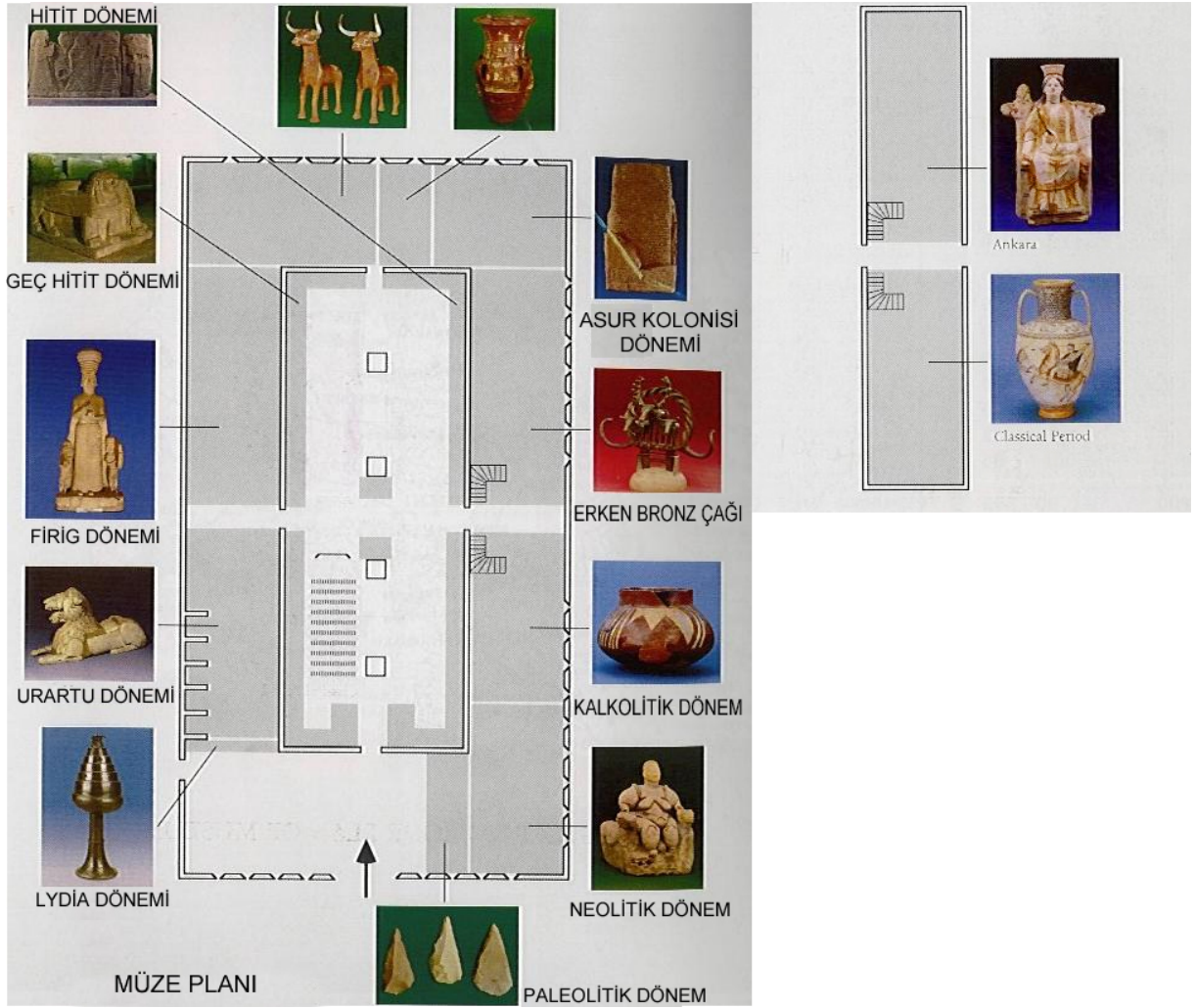
Müzeye Kızılay merkezden
 Ulus istikametinde gitmekte olan
 tüm belediye ve halk otobüsleriyle
 ulaşmak mümkündür. Ulu Atatürk
 Heykeli'nden önünden Anafartalar
 Caddesi'ne çıkınca müzeye giden
 yola ulaşılabilir.

Plan 69: (Vakıflar Arşivi) Ankara Mahmut Paşa
Bedestari ve Kurşunlu Han

0 1 2 3 4 5 10

ÖN ANKET**İsminiz:****Tarih:****Sınıfınız:****Numaranız:****Müze ne demektir?****Hangi tür müzeler vardır?****Müzelere eserler nerelerden gelmektedir?****Müzeler ne işe yarar?****Daha önce hiç müze gezdiniz mi? Hangilerini?****Cevaplarınız için teşekkür ederim.****SON ANKET****İsminiz:****Tarih:****Sınıfınız:****Numaranız:****1- Gezdiğiniz müzenin türü nedir?****2- İncelediğiniz eserlerin türü nedir?****3- Eserler nasıl ve nereden sağlanmıştır?****4- Daha çok hangi tür eserlerden hoşlandınız?****5- Bu müze gezisinde önemli olarak neleri ilk defa öğrendiniz?****6- Müzede neleri görmek isterdiniz?****7- Gezide sizce eksik ve aksayan şeyler nelerdi?****8- Bu gezi sizce daha iyi ve yararlı nasıl olabilirdi?****Cevaplarınız için teşekkür ederim.**

FOTOLAR

**Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Foto 1**

**Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Foto 2**

**Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu
(Bilgisayar laboratuvarı)
Foto 3**

**Muazzez Karaçay İlköğretim Okulu
(Bilgisayar laboratuvarı)
Foto 4**